

Plinio Corrêa de Oliveira

*Forradalom
és
Ellenforradalom*

OSZTRÁK TÁRSULAT A HAGYOMÁNY, A CSALÁD
ÉS A MAGÁNTULAJDON VÉDELMEÉRE
TFP

FORRADALOM
ÉS
ELLENFORRADALOM

FORRADALOM ÉS ELLENFORRADALOM

A mű eredeti portugál címe:
Revolução e Contra-Revolução – 1959

Fordította,
előszóval, jegyzetekkel és függelékkel ellátta
Bárdossy Endre dr.
Egyetemi tanár

Lektorálta
Szilvay Gergely

Első magyar kiadás – 2012
ISBN 978-3-9501615-2-6
A forrás megjelölésével magánhasználatra szabad fénymásolni,
terjeszteni.
© Minden más jog, különösen az újrakiadás, a fordítás és
a kereskedelmi felhasználás joga fenntartva.

OSZTRÁK TÁRSULAT A HAGYOMÁNY, A CSALÁD ÉS A MAGÁNTULAJDON VÉDELME – TFP

Österreichische Gesellschaft zum Schutz von
Tradition, Familie und Privateigentum – TFP

A-1040 Wien – Wohllebengasse 6
Telefon: : (0043-1) 503-8238 – Fax: (0043-1) 503-8238-12
Honlap: www.tfp.at – E-mail: office@tfp.at

PLINIO CORRÊA DE OLIVEIRA

FORRADALOM
ÉS
ELLENFORRADALOM

**OSZTRÁK TÁRSULAT A HAGYOMÁNY, A CSALÁD ÉS
A MAGÁNTULAJDON VÉDELME**

TFP
BÉCS – 2012

ELŐSZÓ A MAGYAR OLVASÓHOZ

A szerző világhírű brazil katolikus filozófus és történész, politikus, folyóirat-szerkesztő és újságíró. Összes művei közül élete legkiválóbb alkotása a hagyomány, a család és a magántulajdon védelmére alakult brazil társulat (TFP) megalapítása São Paulóban (1960), melynek élete végéig elnöke volt. Azóta az öt földrészen 26 önálló TFP-társulat működik szoros együttműködésben. Ezek és számos ehhez hasonló szervezet alkotmányos megihletője ez a munka, melyet ezennel az olvasónak bemutatunk. Olyan igazságokat tartalmaz, melyek hatékonyan feltartóztathatják a nyugati keresztény civilizáció teljes széthullását.

1. PLÍNIO CORRÊA DE OLIVEIRA ÉLETE (1908-1995)

A kis Plínio Brazília legmozgalmasabb tartományában, São Paulóban látja meg a napvilágot. Szülei ősi, hagyományos családokból származnak. Apja *Dr. João Paulo Corrêa de Oliveira*, pernambuco-i ügyvéd, anyja *Dona Lucília Ribeiro dos Santos Corrêa de Oliveira* São Paulóból való.

A középiskolát a jezsuiták *São Luiz* kollégiumában végzi São Paulo városában. Serdülő évei óta izgatott figyelemmel kíséri korunk filozófiai, teológiai és politikai kríziseit.

1928: Csatlakozik a fellendülő Mária Kongregációkhoz, ahol csakhamar országszerte elismert reputációra tesz szert, hála szorgalmának, kiváló szónoki tehetségének s előadásainak. A fiatal Plínio már a tettek embere.

1930: Az egyetem jogi karán diplomázik szintén São Paulóban.

1933: *A Liga Eleitoral Católica* (Katolikus Választó Szövetség) az alkotmányozó országgyűlésre delegálja, ahol a legfiatalabb képviselő, de valahány közül a legtöbb szavazat tulajdonosa. Hamarosán az egész katolikus frakció szóvivője lesz.

A mandátum végeztével az egyetemi pályafutásán dolgozik tovább São Paulóban. Az Egyetem Jogi Karán elfoglalja a *Civilizáció története* tanszéket. Később a Pápai Katolikus Egyetem *Sedes Sapientiae*, illetve *São Bento* Karán az *Újkor és jelenkor* tanszék rendes tanára.

1935-1947: A São Paulói Katolikus Akció Érseki Tanácsának első elnöke és a katolikus hetilap *Legionário* igazgatója, amely a katolikus brazil sajtóban 12 éven át mérvadó szerepet töltött be.

1951 óta a *Catholicismo* havi folyóirat főmunkatársaként dolgozik.

1968-1990: Hetente cikkezik az ország legolvasottabb, *Folha de São Paulo* nevű napilapjában.

2. PLÍNIO CORRÊA DE OLIVEIRA MŰVEI

Az évek során 18 könyv, számtalan röpirat, előadás és nyilatkozat, több mint 2500 sajtócikk jelent meg a tollából. Mindig figyelemre méltó egyházi jóváhagyásra és óriási olvasótáborra talált. Munkáiból itt adunk ízelítőt. A megjelenésük évszáma mellett zárójelben az újkiadások tekintélyes száma mutatja a szerző termékeny munkásságát:

1943 (3) A Katolikus Akció védelmében (*Em Defesa da Ação Católica*). Leleplezi a katolikus mozgalomba beszivárgó baloldali veszélyeket. Giovanni Battista Montini, a vatikáni államtitkár helyettese, – a későbbi VI. Pál, – XII. Piusz pápa nevében, elismerő levéllel méltatta a munkát (1949).

1951 (28) Via Sacra. Elmélkedések a keresztúton.

1959 (34) Forradalom és ellenforradalom (*Revolução e Contra-Revolução*). A szerző főműve számos méltatást vál-

tott ki az egyházi, politikai és akadémiai életben az öt föld-részen, 16 országban, 8 nyelven, 139.350 példányszámban. Kilenc folyóirat közölte a szöveget 8 országban.

1960 (10) Agrárreform. Mint lelkiismereti kérdés (*Reforma Agrária. Questão de Consciência*). Rámutat a szocialista agrárreform veszélyeire..

1963 (77) Egyezkedés a kommunista rezsimmel: reménység vagy öncsonkítás az Egyház számára? (*Acordo como Regime Comunista: Para a Igreja, Esperança ou Autodemolição?*) Számos fordításban bejárta a fél világot. A teljes szöveget 13 országban 38 folyóirat közölte. »A katolikus Egyház szabadsága a kommunista államokban« címen megjelent magyarul is (1965). Az író kimutatja, hogy az Egyház és a kommunista rendszer között lehetetlen az együttműködés, mivel a magántulajdon betiltása és államosítása szöges ellentétben van a kereszténység alapelveivel. Katolikusok morális okokból nem tarthatják elfogadhatónak a kommunista rezsimek létrejöttét a hazájukban. A Szemináriumok és Egyetemek Kongregációjának bíboros prefektusa, Giuseppe Pizzardo, az 1964. december 2-án kelt levelében így kommentálta a munkát:

»Hadd gratuláljunk a jeles írónak, s reméljük, hogy széleskörű lesz az írás terjesztése, hiszen *a leghűségesebb visszhangja* a legfőbb tanítóhivatal dokumentumainak, beleértve XXIII. János *Mater et Magistra* kezdetű, és VI. Pál *Ecclesiam Suam* kezdetű körlevelét.«

1964 (3) A Morro-Alto-i deklaráció (*Declaração do Morro Alto*). Az *Agrárreform mint lelkiismereti kérdés* című könyv folytatása.

1965 (20) Az észrevétlen ideológiai fordulat és a dialógus (*Baldeação Ideológica Inadvertida e Diálogo*).

1976 (4) A kommunista veszedelem terjedése és az Egyház. Fellebbezés a hallgató püspökök színe előtt (*A Igreja ante a escalada da Ameaça Comunista. Apelo aos Bispos Silenciosos*).

1977 (9) Az indián törzsi szellem a kommunista misszionáriusok eszményképe a XXI. század hajnalán (*Tribalismo Indígena, Ideal Comuno-Missionário para o Brasil no Século XXI*). Bemutatja a progresszívek legújabb találmányát Brazíliában: a katolikus misszió a kommunista strukturalizmus szolgálatában.

1981 (4) Ha katolikus vagyok, ellene lehetek-e az agrárreformnak? (*Sou Católico: Posso ser Contra a Reforma Agrária?*)

1981 (178) A szocialista önkormányzat védőgát-e a kommunizmussal szemben? Vagy hídfő? (*O Socialismo Autogestionário: em vista do comunismo, barreira ou cabeça-de-ponte?*) François Mitterrand, az akkoriban frissen választott francia államelnök (1981-1995), önkormányzati programjának kritikus elemzése. Amerikában, Európában és Óceániában 50 nagy napilap és folyóirat hozta a teljes szöveget. Részletes összefoglalót írtak 49 országban 13 különböző nyelven. Összesen több mint 33 millió példányban jelent meg. Ebből az alkalomból Friedrich August von Hayek, Nobel-díjas közgazdász lelkes hangú levélben köszöntötte a szerzőt.

1985 (2) A magántulajdon és a szabad kezdeményezés szükséges, nem az agrárreformista szélvihar (*A Propriedade Privada e a Livre Iniciativa, no Tufão Agro-Reformista*).

1985 (1) Szűz Mária katonái. Megbízható felvilágosítás. A TFP-társulatok minden titok nélkül (*Guerreiros da Virgem – A Réplica da Autenticidade. A TFP Sem Segredos*).

1986 (5) Brazíliában az agrárreform nyomorba dönti a falut és a várost egyaránt. A TFP tájékoztat, analizál és riadót fúj (*No Brasil, a Reforma Agrária leva a Miséria ao Campo e à Cidade. A TFP Informa, Analisa e Alerta*).

1990 (58) Kommunizmus és antikommunizmus az évezred utolsó tíz évének küszöbén (*Comunismo e*

anticomunismo na orla da última década deste milênio). 58 újságban 20 országban olvasták. Az írás erélyes, történelmi számonkérés a *peresztrojka* alkalmából azoktól, akikre keleten és nyugaton felelősség hárul ezért a borzasztó sorscsapásért.

1992 (11) Az arisztokrácia és hasonló hagyományos elitek XII. Piusznak a római patrícusokhoz és nemesekhez intézett beszédeiben (*Nobreza e Elites Tradicionais Análogas nas Alocuções de Pio XII ao Patriciado e à Nobreza Romana*). Utolsó könyvében a szerző megállapodott bölcsessége még egyszer felkerekedett a korszellemben uralkodó egalitarizmus ellen.

3. ÁRKOS TÖRÉSEK A CIVILIZÁCIÓBAN

Nemcsak a földünk nyugtalan, hanem a történelmünk is. A földkéreg rétegeinek hosszirányú, lépcsőzetes lesüllyedését hívják a geológusok *ároktörésnek*, ami gyakran hozzájárul hegyláncok és szakadékok, valamint nagy szigetek és tavak (például a Balaton), vagy számos széles folyómeder képződéséhez. A kontinentális törés Ausztrália és Dél-Amerika között világméretű eltolódásokat is okozott.

A történelem kutatóinak éppen az a feladatuk, hogy a jelen és a múlt közötti kisebb-nagyobb töréseket áthidalják, és értelmezzék az aktuális, drámai fejlemények mögött a háttérben meghúzódó múltat. Corrêa de Oliveira, az újkor és jelenkor kutatója, feltűnően megegyezik Hans Sedlmayr¹ művészettörténész, és Albert Mirgeler² medievalista megállapításával. Három meglehetősen különböző, tudományosan megalapozott szempontból, de egyhangúan megerősítik, hogy a francia forradalom a nyugati történelem áthidalhatatlan, nagy politikai ároktörése.

1 - Sedlmayr, Hans: *Die Revolution der modernen Kunst* (A modern művészet forradalma). Rowohlt 1955

2 - Mirgeler, Albert: *Europa in der Weltgeschichte* (Európa a világtörténelemben). Herder 1973

Annak az illúzióknak hódolni, hogy ma már megnyugodott volna a történelem, csak a katasztrófa folytatása lenne. A vasfüggöny lehullása (1989) és a Szovjetunió széthullása (1991) nem azt jelenti, mintha ma már túlszárnyaltunk volna minden árkos vetemedést a nagyvilágban. Minden jel arra vall, hogy a nagy politikai földrengések másodlagos hullámai az Európai Unióban többé-kevésbé zajtalanul, de még mélyebben rombolnak s morzsolnak tovább. A lehető legnagyobb könnyelműség volna, ha nem tanulmányoznánk a történelmet változatlan figyelemmel.

Nem meglepő az a tény, hogy igen sok kisebb-nagyobb ároktörés van bárhol a múltban és jelenben. Ami az egyik nemzet vagy nemzedék, osztály vagy vallás felfogásában magától értetendő, felemelő és ünnepélyes, a másikban nem egyszer éppen az ellenkező indulatokat válthatja ki.

Mindazonáltal nem a történelmi relativizmus, a történelmi igazságok és igazságtalanságok csűrését-csavaráását javalljuk. A történelem összehasonlító tanulmányozása során arra a felismerésre bukkanunk, hogy a nemzetek és nemzedékek, osztályok és vallások között két akadály szokta konszolidálni a megrögzött előítéletek és a ferde perspektívák elterjedését:

- **Az értelem síkján:** Mindenekelőtt a kölcsönös ismeretek elhanyagolása a történelmi ároktörések és gyűlölködések legfőbb oka. A félig ismert veszély mindig borzasztóbb, mint az ismert, ha már egyszer szembenéztünk vele. Amíg nem látjuk tisztábban a fenyegető veszedelmet, nem láthatjuk a védekezés ellenszereit sem. A fogalmak tisztázása, az ismeretek hézagpótlása, a fronthatárok letűzése ezért elsőrendű feladat, amit manapság aránylag könnyű teljesíteni. Legalábbis a modern kommunikáció segédeszközeivel, utazásokkal és olvasmányokkal a szükséges információkat nem olyan nehéz beszerezni, mint azelőtt.

- **Az akarat síkján:** Habár az értelem egyszer már világos, vitathatatlan ismeretekre tett szert, az akarat ellenállá-

sa mégis megtagadhatja a felismert igazság elismerését. Az egyértelmű történelmi tények többértelmű interpretálása nem az intellektuális tudatlanságból származik, hanem morális probléma. Ezt az akaratos folyamatot voluntarizmusnak nevezhetjük, ami egyrészt a politikában az ideológiáknak, másrészt az Egyház ölen az évszázados protestáns tévtanoknak és a görögkeleti ortodox szakadásoknak ad történelmi hátteret. Manapság már nem a történelmi ismereteink hiányoznak ahhoz, hogy megcáfoljuk az ósdi felekezeti viszályok, vagy az ósdi szocializmus okait. Ami ma hiányzik, az nem más, mint akarat, beleegyezés, engedelmesség a ma már felismerhető, egyre világosabban felragyogó igazsággal szemben.

A hiányzó akarat kendőzésére az ideológusok, tévtanítók, szakadárok tömegei hajladosnak a szépítgetésre, túlzásokra, ferdítésekre, a történelmi ciklusok áltörvényeire, ki-ki a maga érdekképviselőének megfelelően.

A kitartóan vonakodó akarat ellen nincs gyógyszer, ha mindent megtesz, hogy eltusolja a kellemetlen igazságokat és kellemesen kiszínezza a valótlanságokat, a tudatlanságokat és a tudatos ferdítéseket.

Az egyszerű információk beszerzése mindenkor százszor könnyebb, mint a beleegyezés, a belenyugvás abba a »*valós valóságba*«, amit a történelmi tények vizsgálata elénk tár. Mert minden érvre akad százegy ellenérv (vagy ürügy), ha nem akarjuk elfogadni azt, ami úgy *lett*, ahogy *van*, hanem azt tartjuk igaznak, amit szeretnénk, hogy az opportunisták érdekekben így vagy úgy *lehetett volna* vagy *kellett volna, hogy legyen*. Az ilyen »ábrándozás – Vörösmarty szerint – az élet megrontója, mely kancsalul festett egekbe néz.«

Feltűnő, hogy a nyugati keresztény civilizáció ellen fellázadó forradalmi megmozdulások mindig valamiféle primitív, hipotetikus, őseredeti, de valójában sohasem úgy létezett állapothoz akartak visszatérni:

- Luther őskeresztény szeretett volna lenni, de olyan formában, amit ő maga talált ki.

- Rousseau, a francia forradalom főideológusa, a természet lágy ölére akart visszatérni, ábrándos szép időkbe, amikor az analfabéta vadak egy úgynevezett »társadalmi szerződést« írtak alá az olyan csavargó munkakerülők érdekében, mint amilyen ő maga volt.

- Marx a törzsi szellemű feminizmusról álmodozott, ősi matriarchátusról, szabad szerelemről, közös vagyonról, valahol a paradicsom egyik árnyékos szegletében, ahol kiosztják a javakat mindenki szükséglete szerint.

- A nemzetiszínű szocialista szekták hívei is mitológus ösgermán, ősmagyar, pogány ábrándképekre sandítottak vissza csak azért, hogy ne kelljen a keserű valóságot és a veszített háborúk szomorú következményeit tudomásul venni.

Lehet-e a történelem az élet tanítómestere ilyen gyatra körülmények között? Igen, ha:

4. AZ ALÁZATOSSÁG AZ IGAZSÁG SZENVEDÉLYES SZERETETE

A történelem tanulmányozása csak akkor lehet értelmes, ha az igazság szenvedélyes szeretete vezérli az érdeklődőket. Ennek híján a történelemkutatást elkezdni sem érdemes. Teljesen felesleges történelmet írni és történelmet olvasni, ha mindenki csak azt veszi tudomásul, amit akar. Az üres szóbeszéd hasonlít a hiábavaló hálövetéshez:³

A halászok egész éjszaka fáradoztak, de semmit sem fogtak. A bárkájuk a tó szélén vesztegelt, kiszálltak és hálótikat mosogatták. Jézus így szólt Simon Péterhez:

»Evezz a mélyre és vessétek ki fogásra a hálót.«

»Mester, a te szavadra kivetem.«

3 - Lukács 5:1-11

Meg is tették, és akkora tömeg halat fogtak, hogy a háló szakadozni kezdett. Ennek láttára Péter Jézus lábához vetette magát és e szavakra fakadt:

»Uram, menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok!«

Ahogy a halászok hiába fáradoztak, a történelemkutatás hálójával sem fogunk semmit, ha Péter alázatossága nélkül látunk a munkához.

5. SZABAD-E KRITIKÁT GYAKOROLNI A KATOLIKUS EGYHÁZBAN?

Ha valaki rászolgált nemcsak szabad, de kell is: lefelé és felfelé egyaránt megadván a kellő tiszteletet.

A Szentírás tanúsítása szerint Krisztus az Egyházat az apostolokkal az élen hierarchikus, közösségi szellemben alapította meg. Simon Péter az apostoli kollégium első feje volt. A monarchikus tanító és kormányzó hivatal, nemcsak eredeti, hanem történelmileg bevált, elengedhetetlen jellemzője az egyetlen egyetemes Egyháznak, amelynek minden hívő engedelmességgel tartozik. Ami annál fontosabb, minél messzebb terebélyesedik és lombosodik az Egyház. Mindez aránylag könnyen érthető, természetes és megnyugtató bizonyosság, amely garantálja a közösség alapvető egységét, elkerüli a káoszt, ha mindenki higgadtan kordában tartja a saját szenvedélyeit.

Az is bizonyos azonban, hogy az Egyházban bárki tévedhet, vétkezhet, különösen az időhöz kötött, pasztorális és politikai kérdésekben.⁴ Egyetlen kivétel a pápa, de ő is csak a hit és a morál végső, időtlen tételeiben tévedhetetlen, amennyiben az utolsó szó jogán ünnepélyesen megfogalmazza »*ex cathedra*« a dogmafejlődés sarkalatos pontjait.

Az igazság és igazságosság őszinte keresői, tanítói és vezetői tehát mindig göröngyös zarándokúton haladnak elő-

4 - Levél a Galatákhöz (6:1-2): »Ha botlásos érnek valakit, ti, akik lelkiek vagytok, intsetek meg a szelídség szellemében. De ügyelj, hogy magad kísértésbe ne essél. Viseljétek el egymás gyöngéit, így teljesítitek Krisztus törvényét.«

re a hit, remény, szeretet temporális felismerésében, ami a leghevesebb nézeteltérésben és vitában sem lehet önkényes felfogás dolga, sajátos nézet, gusztus vagy akaratos vélemény kérdése. Aki az Egyház ügyein töpreng, kritikát gyakorol vagy kritikát elutasít, annak mindenesetre az objektív igazság alázatos téziseivel és hipotéziseivel kell előhozakodnia. Az igazság, ha valóban a valós valóságot tükrözi, nem lehet partikuláris, mert καθ'όλου / *kat-holou* (azaz eleve, általában) útban van a sértetlen, általános Egész: az egyetemes 'όλον / *holon* felé.

Görögül tehát a kitüntető melléknév καθ'ολικός / *kat-holikosz* (latinul *universalis* / egyetemes) kizárja az önkényes szubjektivitást és mindenki számára kötelezővé teszi az igazságot (*verum*), amely Aquinói Szent Tamás marandó felismerése szerint csak egy (*unum*), jó (*bonum*), gyógyóan szép és tiszta (*pulchrum*) lehet.

Az engedelmesség követelménye tehát bármilyen komolyan elveti a modern szubjektivitásban szenvedő világnézeti pluralizmust, – ami két- vagy többféle, egymásnak ellentmondó igazságot tételez fel egyszerre, – mégsem veti a totalitarizmus árnyékát az Egyházra.

Igazságokról nem lehet szavazni vagy könnyelműen vélekedni. Azokért imádkozni, gondolkozni és küzdeni kell. S főképp azok szerint előljáró, jó példával kell élni. A szó bizonytalan, amíg egész létünk nem tanúsítja a mondotakat: »Töredékes a tudásunk, töredékes a prófétálásunk is, (...) mert ma még csak tükörben, homályosan látunk!«⁵

6. AZ ÜRES TRÓNUS SZÍNE ELŐTT: ELVESZTETTÜK A VILÁGEGYETEM KÖZEPÉT?

Sedlmayr átlátta a modern művészetek minden forradalmi fonáságát. Írásaiban bemutatta, hogy a francia forradalom és a modern művészetek között szoros az össze-

5 - Első Korintusi levél 13:8-12

függés. Mindkét lázadás könyörtelenül hagyta el a dolgok *Szíve közepét*, amit Pascal *Raison du Coeur*-nek nevezett. Mit jelent ez, így nagybetűvel írva? Nyilván nem szentimentális szívfájdalmat.

A szív magasabb rendű értelme az ember egzisztenciális, legbensőbb lényegére vonatkozó, archaikus szimbólum. Blaise Pascal (1623-1662) szerint ezt a középpontot elhagyni embertelenséget jelent. Az élet, az emberiség, a dolgok bensőséges táját elhagyni tehát nem kevesebb, mint az emberséges metafizika tagadása, ami időtlen idők óta a vallás, a filozófia, a művészet gondjára van bízva, s amit a lázongó forradalmárok hosszú sora kevélyen elvetett. Sedlmayr, mint hívő katolikus, vallásos meggyőződése az *Ars naturaliter christiana*: az igazi művészet természeténél fogva keresztény volta. Ami nem több, nem kevesebb, mint Tertullianus hitének előfeltétele már a II. században, mely szerint a lélek a legbensőbb természete szerint csak keresztény lehet⁶. Aki komolyan veszi a vallásos hitét, másképpen nem is gondolkozhat:

»Az, ami humánus, az, ami emberhez méltó, felfoghatatlan annak elismerése nélkül, hogy az ember (legalább potenciálisan) Isten képére és hasonlatosságára teremtetett és csak a világ rendjében (még ha a megtört világrendben is) lehet otthonos. Itt keresendő a fix pont.«⁷

Corrêa de Oliveira és Sedlmayr alaptónusa megegyezik abban, hogy a forradalom rombolás és az ellenforradalom győzelme az »...igazság, béke és öröm...«⁸ napja lesz. Sedlmayr hozzáteszi, hogy a francia forradalom óta, az újbarbárság keresztje alatt azok szenvedtek a legtöbbet, akik még a művészetek lelkeletében éltek.

6 - Tertullianus: *Anima naturaliter christiana*. Apologeticum 17,6

7 - Sedlmayr, Hans: *Verlust der Mitte* (Elvesztettük a világegyetem közepét). Otto Müller 1948. 1998. (11. kiadás) 246. A szerző tanúsítása szerint a megüresedett trón a Megváltót illeti meg.

8 - Római levél 14:17

7. HOVÁ SOROLANDÓ AZ 56-OS MAGYAR FELKELÉS?

Ezek után bármennyire is szokatlanul hangzik, Corrêa de Oliveira világtörténelmi távlataiban szemlélve a tényeket, az 1956. október 23-án elkezdődő békés tüntetés és a rákövetkező tragikus fejlemények hazánkban pozitív értelmű ellenforradalmat jelentettek a bolsevista orosz forradalommal szemben. A szó szoros értelmében a nemzet pozitív reakciója: önvédelem és önfeláldozás volt – a proletárdiktatúra megannyi negatív akciója: az istentelenség és a pokoli elnyomás ellen.

A hazaáruló Kádár persze 1956. november 4. után az »ellenforradalmár« szóval becsmérelni akarta a nemzet hőseit, holott az ellenforradalmiság definitív és pozitív megkülönböztetése nem takargatnivaló szégyen, hanem kitüntetés a kommunizmussal szemben.

A következőket különbségtétel nem önkényes szójáték, hanem a mártírok glóriája, a hőseink lényegbevágó érdeme.

A forradalom fogalma totális támadás: *agresszió*. Az ellenforradalom fogalma egzisztenciális önvédelem: *áldozat*.

A kálváriadomb tetőfokán az alternatíva valóban kizárólagos vagy-vagy: ott nincs mese, ott nincs interpretáció. Ott vagy agresszióval, vagy áldozattal fejeződik be a történet.

Hogy csak egy-két nevet említsünk: Mindszenty, Nagy Imre, Maléter, Pallavicini, a Corvin-köz gyerekkatonaí, a névtelen elesettek seregei egyenként és együttesen nem lázadók voltak, hanem a bolsevik lázadók égbekiáltó áldozatai. Ők nem támadtak senkit, az ő áldozatuk igazi, szent ellenforradalom volt a szó fennkölt értelmében, amikor elvéreztek az orosz tankok áradatában és Kádár János, a bosszúálló hóhér kezén.

Ha csak egy hétre is, de a ráderengett a nemzetre a vértanúk glóriája. Vörösmarty szavaival: »Ismét tiszta lett az ég, küzdött a kéz, lángolt a gondos ész, újra remélt a

szív...» A győzelem csak napokig tartott, de érdemes volt felkelni. Egy életre. Egy jövőre: Szent István országának feltámadására.

Corrêa de Oliveira kegyelettel nyilatkozott számtalanszor a magyarság véréről, ami a keresztény Nyugat peremén hullott nemcsak a tatárjárás és a törökdúlás idején, hanem 1956-ban is. Ha a szerzővel együtt tekintünk vissza történelmi múltunkra, akkor az eredeti fejtegetései bizonyosan új távlatokat fognak feltárni az érdeklődőkben. A tanulmány nemcsak bólogatásra, hanem reméljük, hogy eleven vitára is meghívja az olvasót.

BEVEZETŐ

A *Catolicismo*¹ századik kiadása kerül ma napvilágra. A jeles eseményt különszámmal ünnepeljük, hogy a bensőséges lelki közösség az olvasótábor és a kiadvány között még jobban elmélyüljön. Mi más volna erre alkalmasabb, mint ez a tanulmány a *Forradalom és ellenforradalom* témájáról.

A választásunkat könnyű megmagyarázni. A *Catolicismo* harcot vív. Ennek felméréséhez elsősorban fontos zászlót bontani s ismertetni a harc célkitűzéseit. Tehát ki ellen harcolunk tulajdonképpen? A pusztá lapozgatás talán nem nyújt egészen tiszta képet. Sokszor olvashatunk a kommunizmus, szocializmus, totalitarizmus, liberalizmus, liturgicizmus,² maritainizmus³ és egyéb *izmusok* cáfolatáról. Mégsem mondható, hogy az említett témák bármelyike a hivatásunk középpontja, s így önmagunk elegendő meghatározása volna. Túlzás lenne azt állítani, hogy a *Catolicismo* kifejezetten protestáns- vagy szocialistaellenes törekvéseknek szentelné minden erejét, hiszen lapunk számos más céllal is rendelkezik. A távlatokat jobban szemügyre véve, az olvasó mégis úgy érezheti, hogy van közös nevezője mindannak, amit kitartóan képviselünk.

Mi tehát ez a közös nevező? Valamilyen tanítás? Meggyőződés? Vélemény, irányzat? Valóban, az egyenes szókimondás hozzájárulna az elmúlt száz hónapban kifejtett közvélemény-formáló munkánk mélyebb megértéséhez.

1 - A tanulmány először a *Catolicismo* című brazil folyóiratban jelent meg (1959).

2 - A *liturgicizmus* szó a magyarban nem létezik. A szerző a liturgikus mozgalom túlzásaira vonatkoztatja. (*A fordító jegyzete*)

3 - Jacques Maritain (1882-1973). Filozófus, Henri Bergson (1859-1941) követője. (*A fordító jegyzete*)

A Forradalom és ellenforradalom tárgyköre jóval felülmúlja ezt a korlátozott szempontot.

Kézenfekvő jó bizonyíték, ha csak egy pillantást vetünk Brazília vallási életére. Statisztikailag a katolikusok helyzete kiváló. Az utolsó hivatalos adatok szerint a lakosság 94 százalékát alkotjuk. Ha minden katolikus olyan volna, amilyennek lennie kellene, akkor ma Brazília lenne az egyik legfigyelemreméltóbb katolikus hatalom, mely az Egyház létezésének húsz évszázada alatt valaha is létrejött.

Miért vagyunk akkor oly távol ettől az ideáltól? Ki merné állítani, hogy merő spiritualizmus vagy protestantizmus, némi ateizmus vagy kommunizmus lenne a rohamos hanyatlásunk fő oka? Nem! Az igazi ok valami más megfoghatatlan, alig észrevehető, de átható, mint egy erős és félelmetes sugárzás. Mindenki érzi a hatását, de kevesen ismerik a nevét és a természetét.

Betűvetés közben gondolataink Brazília távoli vidékeire szállnak. Spanyol-amerikai testvérnemzeteinkhez és azután minden katolikus nemzethez is fordulunk. Mindenütt ugyanúgy fáj, alig jellemezhető, de elsőprő erővel, s végzetes nagyságrendű tüneteket okoz.

Vegyünk csak egy példát a sok közül. 1956-ban a brazil nemzeti hálaadó nap alkalmából Angelo Dell'Acqua bíboros, a vatikáni államtitkár helyettese, a São Paulo-i bíboros-érsekhez intézett üzenetében arra hívta fel a figyelmet, hogy »a földkerekségen tapasztalható vallási agnoszticizmus következtében hanyatlik, s már szinte majdnem elveszett az Egyház érezhető jelenléte a modern világban.«

De a rejtélyes kérdés azóta is kérdés maradt: ki sújtotta ekkora erővel az Egyházat? Hol van a közös gyökere ennek a drámának és megannyi azonos töről fakadó sok gonosz-ságnak? Ki a tettes? Mivel bujtogat? Mi a titka a győzelmének? Hogyan harcolhatunk ellene sikeresen? Egyértelmű, hogy alig találhatnánk időszerűbb témát.

Ennek a rettenetes ellenségnek van neve. Úgy hívják: a »Forradalom«. Minden jel arra vall, hogy az önhitt gőg és az érzékiség robbanásszerű térhódítása a legmélyebb oka mindannak, ami nemcsak egy rendszert, hanem egy egész ideológiai rendszerláncolatot ihletett meg. Világraszóló, széleskörű fogadtatása a nyugati történelem három nagy forradalmát serkentette a hatalom átvételére: Először a reformációnak álcázott protestáns forradalom, majd a francia forradalom és a bolsevista-orosz forradalom ragadott fegyvert.⁴

A lázadók önhitt büszkeséggel mindent gyűlölnék, ami magasabb rendű. Azt állítják, hogy az egyenlőtlenség már önmagában véve, minden vonatkozásban, de leginkább metafizikai és vallásos téren minden rossznak a megtestesítője. Az egyenlősködés tehát a forradalom első vetülete.

Az érzékiség, a másik részről, arra törekszik, hogy minden gátat félresöpörjön. Féktelen a rohamban és fellázad minden isteni vagy emberi, egyházi vagy civil tekintély és törvény ellen. Ez a forradalom liberális vetülete.

Végso elemzésben mindkét pont metafizikai jellegű s nem egyszer ellentmond egymásnak, de a marxista utópikus és anarchikus paradicsom berkeiben egymásra találhatnak: A »magasan fejlett« és mindenféle vallástól »megszabadított« emberiség majd egy szép napon minden politikai hatalom híján élheti világát teljes szabadságban és tökéletes rendben, az egyenlőtlenség minden nyoma nélkül.

Az álreformáció volt az első jelentős forradalom, amely ebbe az irányba tört. A nyomdokain létrejövő változatos szektákban elültette a kétely lelkiségét, a teológiai liberalizmust és az egyházi egalitarizmust.

A francia forradalom volt a következő. S az egalitarizmus győzelmét hozta két téren is. Vallási téren az

4 - XIII. Leó pápa körlevele (1902): *Parvenu à la vingt-cinquième année*. Bonne Presse Párizs. VI. 279

ateizmus színe alatt, csalóka-szépítő módon *laicizmussal*,⁵ másfelől politikai téren azzal az áligazsággal hivatkoztak a lázadók, hogy minden egyenlőtlenség igazságtalan, minden tekintély veszélyes, s a léha szabadság a legfőbb, azaz az egyetlen Jó. A kommunizmus átültette ezeket az áligazságokat a népjóléti és gazdasági zsargonba.

A három forradalom csak egy-egy epizód az ugyanazon nagy lázadásban, melyen belül a szocializmus, a liturgicizmus és »a kinyújtott kéz politikája«⁶ csak egy-egy enyhe átmeneti állapotot jelent a végcél felé.

Természetesen a folyamat annyira alapvető, terebélyes és hosszas volt, hogy nem tudott volna mindent a bűvkörébe vonni, ha nem tér ki az emberi élet olyan területeire is, mint a kultúra, művészet, törvények, szokások és intézmények átfogó egészére.

A folyamat összes részletét böngésző régészmunka messze túlmutatna az rendelkezésünkre álló, adott kereteken.

Itt most – az évszázadok óriási romhalmazában – csak néhány olyan pontra korlátozzuk a fejtegetést, ami képes körrajzot kölcsönözni a forradalom hatalmas földomlásainak, nevén nevezni és tömören felvázolni a csuszamlások mélyén elrejtett okait, hajtóerőit, doktrinális főbb elemeit, a gócpontok jelentőségét és kölcsönhatásait, a fejlődésük dinamizmusát és a terjedésükhöz szükséges mechanizmusokat. Párhuzamosan kitérünk majd az ellenforradalom megfelelő pontjaira is, hogy tanulmányozzuk győzelmének néhány feltételét.

5 - A *laicizmus* áramlata a gondolkozás, az ideológiák, a politikai mozgalmak, a törvényhozás és a napi politika terén védelembe veszi, előnybe részesíti vagy kizsárolja az Egyház és állam szigorú elválasztását, pontosabban a vallás *kiszorítását* a közéletből, a nevelésből és a kulturális életből. Az Európai Unió manapság egyre inkább erőlteti a laicizmust az európai politikában. (*A fordító jegyzete*)

6 - *Politique de la main tendue*: a gyakran használt francia kifejezés azt jelenti, hogy valaki az ellenséggel való bratyizás útján keresi a békét. Az engedékeny megalkuvás fokozatos hűtlenséghez és áruláshoz vezet. Ez a jelenség nemcsak a langyos nemzetközi és a lapos pártpolitikában, hanem a vallások és a keresztény felekezetek közötti dialógusban is jelentkezik, és általában a katolikus pozíciók kiüresítésével végződik. (*A fordító jegyzete*)

Még így sem volt lehetséges többet nyújtani, mint egynémely markáns részletet az egészből, ami az olvasók felvilágosítására a legszükségesebb útravalónak bizonyult a forradalom elleni sikeres harc megkönnyebbítésére. Sok igen fontos, de kevésbé sürgős tényezőt ki kellett hagynunk.

Ez a munka egyszerű gyűjteménye tehát bizonyos téziseknek, melyek segítségével érthetőbbé válik a *Catolicismo* szellemisége és programja. Ha minden egyes állításunkra döntő, valahány kételyt kizáró bizonyítékot keresnénk, akkor túl kellene lépni a tanulmány természetes határait. Csak a legszükségesebb érvek felsorolására szorítkozunk, amennyiben rávilágítanak az egyes tézisek közötti összefüggésekre, és szélesebb látképet nyújtanak a saját álláspontunk hegyes-völgyes lejtőiről.

Tanulmányunk közvélemény-kutatásként is szolgálhat. Hogyan gondolkozik a *Catolicismo* hazai és külföldi közönsége, a forradalomról és az ellenforradalomról, hiszen ez az olvasótábor lehetne a legelszántabb ellenfele a forradalomnak. Bár a harcvonalaink csak a téma egy részét érintik, így is alkalmat adnak az olvasónak, hogy feltegye magának is a fenti kérdéseket és a válaszait elküldje nekünk, amire nagy érdeklődéssel várunk.

I. RÉSZ

A FORRADALOM

I. FEJEZET

A MAI EMBER KRÍZISE

A mai világot megrengető válság: az állam, a család, a gazdaság, kultúra s a többi helyzete csak különböző szempontból felvett képe annak az egyetlen, alapvető, döntő fordulatnak, amely magában az ember szívében játszódik le. Más szóval, a válság a lelkünkbe verte a legmélyebb gyökerét, s innen terjedt szét a modern ember egész személyiségére és minden tevékenységére.

II. FEJEZET

A NYUGATI KERESZTÉNY EMBER KRÍZISE

Mindenek előtt a nyugati és keresztény ember válságáról van szó, azaz a jó öreg Európa s annak fiatalabb észak- és dél-amerikai, valamint ausztráliai leszármazottai sodródtak az egyik válságos állapotból a másikba. Ebből a szempontból fogjuk megvizsgálni a tényeket közelebbről. Persze más népeket is érint mindez, amennyiben erősebb közöttük a nyugati kultúra befolyása. Az ő esetükben a kritikus helyzet azonban még bonyolultabb, mivel a sajátos kultúrájuk problémái mellett ütközetet kell megvívniuk a nyugati civilizáció pozitív és negatív elemeivel is.

III. FEJEZET

A KRÍZIS JELLEMZŐI

Bármilyen mások is legyenek azok a tényezők, amelyek országról országra megkülönböztetik a válságot, mindig öt fő tulajdonságra bukkanunk.

1. A KRÍZIS ÁLTALÁNOS

A válság kisebb vagy nagyobb mértékben minden nemzetet érint.

2. A KRÍZIS EGYSÉGES

Az egyik válság nem halmozódik a másik fölé, nemzetről-nemzetre párhuzamosan s függetlenül, csak valamely hasonlóság révén egymásba fűzve.

Ha egyszer egy erdőben tűz üt ki, nem lehet több ezer egymás mellett lezajló kis gyújtogatásnak felfogni a nagy drámai eseményt, mert a tűz nem ezer egymás mellett különálló fán lobog. A tűzvész egységessége azon az élő alanyon jelentkezik, amelynek erdő az eredendő neve. Továbbá, a lángtenger terjedése az egyugyanazon hőnek köszönhető, amelyet az egyes fákon égő, megszámlálhatatlan sok lángnyelv egysége ad. Minden összejátszik tehát, hogy a rengetegben pusztító tűz, ami ugyan sok ezernyi kis ponton lángol, egyetlenegy veszedelemként lépjen fel akkor is, ha számos elszigeteltnek tűnő eset is alkotja.

A nyugati kereszténység egykoron egy egészet alkotott és számos népet s nemzetséget foglalt magába anélkül, hogy beolvasztotta volna őket. Ebben az élő egységben elharapódzott a közös veszedelem, ami számos tűzfészekből lassanként, de szakadatlanul erősödve állt össze az évszázadok alatt, számos helyi válság kirobbanása folytán. Eredményképpen, mint a hivatalosan katolikus államok családja, a kereszténység már régen megszűnt létezni. A nyugati keresztény nem-

zetek már csak ennek az egységnek a maradványai. Most a feltornyosult bajok miatt együtt agonizálnak.

3. A KRÍZIS MINDENT BEHÁLÓZ

Ezekben az országokban a válság annyi mélyen fekvő kérdésben üti fel a fejét, hogy behatol a lelkierők minden rétegébe, a kultúra minden terét behálózza s végül is az emberi tevékenység minden szférája együtt viseli a károkat.

4. A KRÍZIS URALKODÓ

Felületesen szemlélve napjaink eseményei kaotikusnak és kibogozhatatlan zűrzavarnak tűnnek. Sok szempontból valóban így is van.

Ha azonban az itt vizsgált nagy válság szemszögéből tekintünk a sok rendellenes erő összefonódására, akkor a tumultusban számos összefüggő, súlyos következmény figyelhető meg.

Valóban, ezek az őrjöngő erők a nyugati nemzeteket lassanként mindenütt hasonló, a keresztény civilizációval szöges ellentétbe hajszolják.

A válság tehát úgy uralkodik, hogy a káosz erői hatékonyan s okosan a válság szolgálatára állnak.

5. A KRÍZIS FEJLŐDIK

Tehát nem látványos, elszigetelt esetekről van szó. A válság olyan kritikus, fejlődő folyamatot ölel fel, amelybe már öt évszázada beleszoktunk. Az okok és hatások hosszú láncolata adott pillanatban elemi erővel tört elő a nyugati kultúra viharsarkából, ahol már a XV. század óta mindmáig gyűlnek a sötét fellegek.

XII. Piusz pápának az Egyház rejtélyes és alattomos ellenségére alkalmazott szavai, jól ide illenek az itt vázolt folyamatra:

»Mindenütt és mindenki körül megtalálható, erőszakos és ravasz. Az elmúlt századok során megpróbálta szétbomlasztani Krisztus misztikus testének szellemi, morális és közösségi egységét. Természetet akart teremteni az isteni kegyelem nélkül, okoskodást keresett hit nélkül, szabadságot tekintély nélkül, és időnként tekintélyt szabadság nélkül. Ez az ellenség, jóllehet gátlástalanul, egyre elképesztőbb, konkrét rohamokkal támad, s még mindig okoz meglepetéseket: Krisztus igen, az Egyház nem! Azután: Isten igen, Krisztus nem! Végül a leggyalázatosabb kiáltás: Isten halott, sőt mi több, Isten soha nem is létezett! Így próbálja a világ rendjét olyan alapokra építeni, melyek láttán habozás nélkül azt kell mondanunk, hogy elsősorban az istentelen gazdasági rend, az istentelen jogrend és az istentelen politika okozza az emberiséget fenyegető legnagyobb veszélyeket.«¹

A dráma nem véletlen okok és hatások sorozata, melyek váratlanul törtek reánk, mint a derült égből jövő mennykőcsapás. Már a kezdet kezdetén a válság elég erős volt, hogy minden lehetőséget kihasználjon a maga érdekében, s mind a mai napig elég erős, hogy előrevigye a végső rombolást, ami logikus törekvése és célpontja a hatalmas felfordulásnak.

Így a válság számos kulturális, közösségi, gazdasági, etnikai, földrajzi és más kívülről származó tényező befolyása alatt, gyakorta meglehetősen kanyargós pályákon, de mégis szakadatlanul halad a saját tragikus beteljesedése felé.

A. A KÖZÉPKOR HANYATLÁSA

A bevezetőben már leírtuk a folyamat fő jellemzőit. Most itt van az alkalom, hogy kiegészítsük néhány részlettel.

A XIV. században változni kezd a keresztény Európa lelkialkata és gondolkozásmódja, ami a XV. században mindinkább nyilvánvaló lesz. A földi élvezetek utáni szomjúság égő vággyá változik át. A szórakozások egyre

1 - XII. Piusz pápa beszéde (1952) az Olasz Katolikus Akció férfi szervezetéhez. Discorsi e radiomessaggi. Tipografia Poliglotta Vaticana 1958. XIV. 359

gyakoribbak és fényűzőbbek, s meghódítják az emberek szívét. Az öltözködésben, viselkedésben, a köznyelvben, irodalomban és művészetben egyaránt az élvezetekkel teli élet hajhászása magával hozza az érzékiség és az elpuhulás egyre fokozottabb kifejezéseit. Lassanként az elmúlt idők komolysága és egyszerűsége elveszti minden megbecsülését. A vigasság, a csinos, könnyed, kifinomult ízlés és a mulatozás lesz az általános divat. A szívek eltérnek az áldozatra kész szeretettől, a Keresztrefeszítetthez való teljes odaadástól, a szentségre és örök életre való törekvéstől. A lovagiasság, hajdan a keresztény szigor és férfiaság tündöklése, szentimentálissá válik. A szerelmeskedő irodalom minden nemzetet meghódít. A luxus halmozása és a hozzátartozó nyereségvágy áthat minden réteget.

Az ilyen morális klíma, miután behatolt a gondolkozó szellem belső köreibbe, az önhittség jellegzetes tüneteit hozza magával, mint például a hiábavaló, terjengős vitákban és üres szócsatákban való kedvtelést, az okosság helyett az összefüggéstelen okoskodást és az ostoba tudálékos-ság kirakatát. Olyan ósdi filozófiai irányzatokra zengik a dicshimnuszokat, melyek felett a skolasztika már győzelmet aratott. Mivel a hit egységéért érzett eredeti, keresztény lelkesedés haloványnak bizonyult, ezek az irányzatok új és újabb álarcban egyre váltakoznak. A legisták abszolutizmusa a római jog hiú, önhitt ismeretével dicsekszik, s kedvező fogadtatásra talál a nagyratörő hercegek körében. Miközben a nemzetek aprajában-nagyjában, lent és fent egyre gyengül az ősrégi követelmény s várakozás, hogy a királyi fennhatóság a megfelelő korlátok között uralkodjék, amint az még IX. Szent Lajos francia király és Kasztíliaiban III. Szent Ferdinánd spanyol király idején a XIII. században még a legtermészetesebb európai szokásjog volt.

B. RENESZÁNSZ ÉS AZ ÁLREFORMÁCIÓ

Az új lelkiállapotban az erős, de többé-kevésbé még sem bevallott vágy rejtőzik, hogy a dolgok tárgyi rendje,

amely a XII. és XIII. században élte fénykorát, alapjaiban megváltozzék.

Erre a vágyra az antik világ eltűlzott s néha már örüléssel határos, mértéktelen csodálata jellemző. Annak érdekében, hogy a humanista reneszánsz ne ütközzék homlokegyenest minden középkori hagyománnyal, megpróbálják az Egyházat, a vallás természetfeletti és morális értékeit háttérbe szorítani. Ugyanakkor a pogány erkölcsi ihletésű embertípust példaképnek mutatják be Európaszerte. Ez a típus, minden kultúrájával együtt a mai kapzsi, érzéki, laicista és pragmatikus ember elődje lesz, azaz a materialista kultúráé is, amelybe ma egyre mélyebbre süllyedünk. A keresztény reneszánsz létrehozására tett erőfeszítések nem fojtották el csírájában azokat a tényezőket, amelyek az újpogányság lassú győzelméhez vezettek.

Európa egyes részein az újpogányság fejlődése mégsem vezetett a hit formális megtagadásához. Erősebb ellenállásba ütközött, mint várható volt. Még akkor sem merte rábírní a lelkeket, hogy szakítsanak a hittel – legalábbis eleinte nem, – amikor már erősen befurakodott közérjük.

Más országokban azonban egészen nyíltan támadta az Egyházat. A protestantizmus a másodszülöttje ennek az önhittségnek és érzékiségnek, melyekben a pogány élet gyöngörökre lelt és teret adott az új tévtanok fellendülésére.

Az önhitt gőg szülte a kétely lelkét, a szabadelvű gondolkozást és a Szentírás természetes értelmezését, ami az egyházi tekintély elleni lázadáshoz vezetett. Minden szekta tagadja az egyetemes Egyház monarchikus jellegét, vagyis fellázad a pápai fennhatóság ellen. A radikálisabbak a püspökséget is elvetették, amivel az Egyház főnemességének tagadják meg az engedelmességet. Megint mások teljes egészében eltörölték a papság hierarchikus voltát is, s egyszerűen népképviseleti szintre alacsonyították, mondván, hogy az igazi papi hatalom szuverén néptulajdonban lévén, a nép delegálhatja arra, akire akarja.

Morális téren, az érzékiség győzelme a protestantizmusban a papi cölibátus megszüntetésével és a házasság törvényes felbontásával vált teljessé.

C. FRANCIA FORRADALOM

A humanista reneszánsz egész Franciaországban is gát nélkül terjedt a katolikusok között, s ezzel a következmények hosszú láncolatát vonta maga után. Ennek kedvezett a vallásosság gyengülése a hívők soraiban, amit a janzenizmus és a XVI. századból eredő protestáns mozgalmak erjedése hívott elő az úgynevezett legszentebb keresztény királyság soraiban. Az eredmény az lett, hogy a XVIII. századból a jó szokások szinte teljesen eltűntek, s a dolgok fényűző és frivol értelmezése, valamint a földi élet fokozatos istenítése a vallástalanság lassú győzelméhez vezetett. Az Egyház radikális megkérdőjelezése, Krisztus istenségének a tagadása, deizmus és a születőfélben lévő ateizmus voltak az állomások a hithagyáshoz vezető úton.

A francia forradalom, mint a protestantizmus bensőséges rokona és az újpogány reneszánsz örököse az álreformációval párhuzamos, egyenértékű teljes munkát végzett. A deizmusba és ateizmusba való süllyedése előtt az állami gyámságnak alávetett alkotmányos egyház felállítását tűzte ki célul. Ez nem volt más, mint a francia Egyház protestáns szellemben való átszervezése. De a francia forradalom politikai tevékenysége sem volt más, mint a legradikálisabb protestáns szekták »reformtörekvéseinek« az átültetése az állami szintre:

— a király elleni lázadás párhuzamos a pápa elleni lázadással;

— a plebejus nép lázadása az arisztokrácia ellen párhuzamos a hívő népség lázadásával a papság ellen;

— a nép szuverenitásának meghirdetése párhuzamos azzal a ténnyel, hogy bizonyos szektákban a hívősereg többé-kevésbé önkormányzatra tett szert.

D. KOMMUNIZMUS

A protestáns mozgalomból származó szekták némelyike közvetlenül átültette a vallási magatartását a politikai életbe, s ezzel előkészítette a terepet a republikánus szellem számára. Szalézi Szent Ferenc már a XVII. században figyelmeztette a Savoyai herceget a republikánus veszélyekre.² Egyéb szekták még messzebb mentek, és olyan eszméket vallottak, amelyek ha nem is nevezhetők kommunistának a szó korszerű, mai értelmében, de legalábbis a kommunizmus előfutárai voltak.

A francia forradalom ölében született François Noël Babeuf kommunista agitátor mozgalma. Később a XIX. században az egyre inkább elvaduló forradalmi szellemből fakadt több utópista kommunista iskola, s Marx úgynevezett tudományos kommunizmusa is.

Mi is lehetne logikusabb? Az ateizmus a deizmus természetes gyümölcse. A házasságot felbontó válás útjában álló törekény gátak elleni lázadás – az érzékiség – már önmagától is a szabad szeretkezés felé hajlik. Azután a gőgös önhittségnek, ami elszánt ellensége minden feljebbvalónak s előljárónak, végül is meg kellett támadnia az utolsó egyenlőtlenséget: a magántulajdont is. S íme, féleszüen s félrészegen, az egész világot átfogó köztársaságról, minden egyházi és világi tekintély elsöpréséről, az Egyház teljes felszámolásáról, és a proletárdiktatúra átmeneti állapota után az állam végső megdöntéséről álmodozó forrongó folyamat elének tárta a XX. század újbarbár torzszülöttjét, annak frissensült szélsőséges forradalmi termékeivel együtt.

E. MONARCHIA, KÖZÜGY ÉS VALLÁS

Minden félreértés elkerülése végett hangsúlyozni kell, hogy a republikánus államforma nem feltétlenül forradalmi rezsim akkor, ha a res-publica (azaz a köz-ügy) szolgálatá-

2 - Sainte-Beuve: Études des lundis. XVIIème siècle. Saint François de Sales. Garnier, Párizs 1928. 364

ban áll. Amikor XIII. Leó pápa a kormányzás különböző formáiról beszélt, világosan kifejtette, hogy »mindegyik jó mindaddig, amíg őszintén követi célját, azaz a közjó (*bonum commune*) megvalósítását, ami a világi hatalom egyetlen létjogosultsága.«³

Azonban egyértelműen forradalminak kell bélyegeznünk az olyan lázadást, mely a közjó szolgálatába szegődött monarchiának és a hűségben kiérdemesült arisztokráciának a fogalma ellen már eleve ágálkodik, mintha természetellenesen az emberi méltóság és a dolgok tárgyi rendjével összeegyeztethetetlenek volnának. Ezt a tévedést X. Szent Piusz pápa elítélte a *Sillon* azon tézisével együtt, mely szerint »egyedül a demokrácia fogja elhozni a tökéletes igazságosság uralmát«. A szentéletű, nagy pápa a következő bíráló szavakat használta: »Vajon nem sértés-e a kormányzás többi formájára nézve, ilyen módon megalázni és haszontalan szükségmegoldásnak nyilvánítani őket?«⁴

Ilyen mélyen megrögzött tévedések nélkül nincs rá magyarázat, hogyan lett a monarchikus államforma – *praestantioris monarchici regiminis forma*⁵ – világszerte a XIX. és XX. században fellépő ellenséges mozgalmak legfőbb célpontja, s hogyan bukott le a trónusok és kiváló uralkodóházak egész sora a monarchiagyűlölet áldozataként. A legújabb kor történelmében a világot tömegesen elárasztó republikánus államforma, mindmáig, a világforradalom egyik legfontosabb, tipikus jellemzője.

Azonban a forradalmárok közé mégsem sorolhatók minden további nélkül azok, akik konkrét helyi okok alapján a hazájukban a demokrácia pártjára állnak a mo-

3 - XIII. Leó pápa körlevele (1892): *Au milieu des sollicitudes*. Bonne Presse Párizs. III. 116

4 - X. Szent Piusz pápa körlevele (1910): *Notre charge apostolique*. Acta Apostolicae Sedis. II. 618

5 - *Les Enseignements Pontificaux. La Paix Intérieure des Nations*. A solesmes-i szerzetesek kiadásában. Desclée & Cie. Párizs. 8 VI. Piusz pápa XVI. Lajos francia király 1793. január 21-én elkövetett meggyilkolása után a Titkos Konzisztóriumban, június 17-én tartott beszédében, méltatta a monarchikus kormányzást, mint a legkiválóbb (*praestans*) államformát.

narchiával és az arisztokráciával szemben, de csak azzal a feltétellel, hogy ugyanakkor a törvényes hatalom jogait és képviselőit sértetlenül hagyják. Másfelől azonban forradalmárnak nevezendő az, aki a forradalom egalitáriánus szellemétől elvakulva, oktalanul gyűlöli a hosszú évszázadok folyamán bevált monarchikus és arisztokratikus rendet, s ezeket elvből természetellenes igazságtalanságnak és embertelenségnek minősíti.

A monarchia és az arisztokrácia elleni gyűlölködésből csak bujtogató, demagóg demokrácia jöhet létre, ami felforgatja a hagyományokat, üldözi az eliteket, degradálja az élet általános *tónusát* és olyan közönséges hangulatot kelt, amely a kultúrában ugyan eluralkodhatott, ha ilyen körülmények között egyáltalán még beszélhetünk kultúráról.

Mennyire különbözik az ilyen forrongó demokrácia a XII. Piusz pápa által leírt demokráciától:

»Az igazi demokráciában, a történelem tanúsága szerint, az emberek életét átszövi az egészséges hagyomány, amit nem szabad romba dönteni. A hagyományok legjelesebb képviselői elsősorban a vezető elitrétegek. Ezek a közéletben, ahogy mondani szokás, a felelősségtudó hangadók, akár egy kis község vagy nagyobb város, megye, vagy akár egy egész ország életében.

Ez a magyarázata, miért van a civilizált nemzetek ölében annyi befolyásos, előkelő, nemes szellemű intézmény, mint például a méltán híres akadémiák. Ide, ebbe a dimenzióba sorolandó az arisztokrácia tősgyökeres, eredeti helye is.«⁶

Ebből látható, hogy a forrongó demokrácia szelleme egészen más, mint az a szellem, amely az Egyház tanítása szerint a kormányzás demokratikus formába is lelket önthetne s életet kölcsönözhetne.

6 - XII. Piusz pápa beszéde (1946) a római patríciusokhoz és nemesekhez. Discorsi. Op. cit. VII. 340

F. FORRADALOM, ELLENFORRADALOM ÉS DIKTATÚRA

A fentebb leírt, az állam- és kormányformákra vonatkozó gondolatmenetek után felmerül a kérdés, hogy a diktatúra forradalmi vagy ellenforradalmi tényező-e?

Erre a kérdésre a zavaros, sőt elfogult feleletek igen gyakoriak. Hogy tiszta választ kapjunk, külön kell választani bizonyos elemeket, amelyek a diktatúrával kapcsolatban annyi zűrzavart keltenek a közvéleményben. A közvélemény összetéveszti a diktatúra általános fogalmát a diktatúra konkrét gyakorlatával a XX. században, amikor egyetlenegy kormányzó korlátlan teljhatalommal diktálta az összes országos méretű, vezető feladatot. Van, aki szerint ez jó. Van, aki szerint ez rossz. Így vagy úgy, mindenesetre az ilyen kormányzást nevezik diktatúrának.

Ebben a megfogalmazásban két különböző elem keveredik, mégpedig:

- az állam mindenhatósága,
- az állami hatalom egy kézben való összpontosulásával.

A közvélemény, úgy tűnik, a másodikra fektet nagyobb súlyt. De természetesen mégis az első az alapvető elem, ha a diktatúrát olyan állapotnak tekintjük, ahol felfüggesztik a jogrendet s a hatalmat önkényesen gyakorolják. Egy király is lehet önkényes diktátor. A diktatúra azonban, vagyis a jogrend felfüggesztése és a közhatalom korlátlan gyakorlása a király egyetlenegy személyében, nem tévesztendő össze az *ancien régime*-mel, s még kevésbé a középkori monarchiával, amelyben még jelentős mértékben megvoltak a jogállam garanciái. Hogy diktatórikus (önkényes) lehet a népvezér, esetleg az öröklődő arisztokrácia, a bankárok klánja, vagy maga a tömeg is, az is teljesen nyilvánvaló.

Önmagában véve az olyan diktatúra, amelyet egyetlenegy vezető, vagy egy kisebb-nagyobb embercsoport gyakorol, sem forradalmi, sem ellenforradalmi. Ez a különbség

akkor derül ki, ha a hatalmat elősegítő körülmények sorozata és a kifejtett tevékenység az egyik vagy másik kategória felé hajlik. Nincs lényeges különbség az egy szál ember illetve egy hatalmas pártapparátus által gyakorolt diktatúra között.

Vannak körülmények, melyek a népjóléti biztonság érdekében megkövetelik az egyéni jogok időleges felfüggesztését, s a közjog szélesebb gyakorlását. Ilyen esetben a diktatúra legitim lehet.

Az igazságos ellenforradalmi diktatúrának, amennyiben valóban a rend visszaállítására törekszik, három feltételt kell teljesítenie:

— A jogokat fel kell függesztenie, de nem a rend felforgatására, hanem éppen ellenkezőleg a rend védelmére. A rend nem pusztán csendet és nyugalmat jelent materiális szinten, hanem az elfogadott értékrend szerint a dolgok célirányos vezetését s felhasználását. Tehát a jogok felfüggesztése valójában csak látszólagos, nem igazán reális. Feláldozza ugyan a jogrend garanciáit, de csak annyiban, amennyiben ez visszatartja a rosszindulatú elemeket a rendzavarástól és a közjó ellen elkövetett visszaélésektől. Minden ilyen áldozat természetesen az igazi jogok és az igazi javak megóvására irányul.

— A jogok felfüggesztése átmeneti jellegű, *per definitionem*, s arra hivatott, hogy előkészítse a normális rendhez való mielőbbi visszatérés feltételeit. A feddhetetlen diktatúra, amennyiben a Jó szolgálatába szegődött, minél előbb feleslegessé teszi önmagát. Az államhatalom közbelépésének a nemzeti élet egyes területein úgy kell történnie, hogy minden szektor mihamarább újra rendelkezze a nekijáró önállósággal. Hagyni kell tehát, hogy minden család megtehesse mindent, amit természeténél fogva megtehet, mégpedig úgy, hogy a család képességeit meghaladó nagyobb vállalkozásokban a szubszidiaritás elvének megfelelően igénybe vehesse a magasabb rendű, képességű és képzettségű csoportok segítségét. Ezeknek a magasabb rangú csoportoknak az alacsonyabb helyi közösségek lojális támogatással tartoznak, a helyi községet

illetve közösséget viszont a felsőbb vezetés támogatja, és így tovább, felfelé a ranglétrán, egészen az országos vezetésig.

— Az alapvető értelmét és céljait a legitim diktatúra, manapság, csak az ellenforradalomban leli fel, ha egyáltalán felleli. Ez nem azt jelenti, hogy a forradalmat normális körülmények között csak diktatúrával lehet legyőzni. Bár előfordulhat, hogy így is legyen.

Ezzel szemben a törvénszegő diktatúra arra törekszik, hogy örökérvényre tegyen szert. Áthágja az igazságos jogokat és mindenütt tör-pusztít, ahol csak bír. Szétrombolja a családi életet, gáncsot vet a hiteles eliteknek, aláaknázza a hierarchikus közösségeket, felkorbácsolja az utópisztikus vágyakat és a követelődzést a tömegekben, kioltja a közösségi életet, és mindent alávet a központosított államhatalomnak. Röviden, a forradalom malmára hajtja a vizet. Többek között Hitler tipikusan ilyen diktatúrát gyakorolt.

A forradalmi diktatúra tehát mindenekelőtt katolikus-ellenes. Tulajdonképpen igazán katolikus környezetben erre nincs fogékonyság.

Ami nem jelenti, hogy némely ország forradalmi diktatúrája ne részesítette volna az Egyházat bizonyos előnyökben. De mihelyt az Egyház a forradalom útjában áll, csak politikai stratégia és taktika kérdése, hogy mikor tör ki a katolikusok nyílt vagy rejtett üldöztetése.

IV. FEJEZET

A FORRADALMI FOLYAMAT METAMORFÓZISAI

Az előző fejezetből kitűnik, hogy a forradalmi folyamat szakaszosan fejlődik a nyugati kereszténység rendelkezéses tendenciáiban és a belőlük fakadó tévedésekben. Minden szakasznak megvan a sajátossága. A forradalom tehát változik a történelem folyamán.

Az általános nagy vonalakban megfigyelt változásokat újra megtaláljuk kisebb mértékben a forradalom minden egyes szakaszos részletében is. Így a francia forradalom az első stádiumban arisztokrata és egyházi színezetű álarcokat s nyelvezetet használt. Bejáratos volt a királyi udvarba és a koronatanács asztalánál foglalt helyet.

Később polgár lett, s a monarchia, a nemesség, valamint a katolikus Egyház vérontásmentes, leplezett, békés, de radikális megszüntetésén fondorkodott.

Az első alkalom adtán jakobinus lett és a terroruralom ittasságában vérszomjassá vált.

A jakobinus frakció túlkapásai azonban ellenállásba ütköztek. A forradalom szele megfordult, és ugyanazokon a stádiumokon visszafelé kanyarodott. A jakobinusból polgár lett, s helyet kapott a direktóriumban. I. Napóleon császársága alatt kinyújtotta karját az Egyház felé, és megnyitotta ajtóit a száműzött nemesség előtt. Végül pedig ujjongva üdvözölte a hazatérő Bourbonokat. A francia forradalom befejeződött ugyan, de a forradalmi folyamat nem. X. Károly bukásával, Lajos Fülöp felemelkedésével újra erőre kapott, és folyamatos köpönyegforgatás után a sikerek, de még a sikertelenségek kihasználásával is, a paroxizmus⁷ jelenlegi állapotába jutott el.

A francia forradalom áradata tehát a metamorfózist⁸ nemcsak a céljai előmozdítására, hanem taktikai visszavonulásra is használta, amire az utolsó két évszázad alatt igen sűrűn szüksége volt.

Ez a folyamat mindig élő, még ha néha holtat is játszik. Ez az egyik legérdekesebb metamorfózisa. A felszínen egy-egy országban a helyzet teljesen nyugodtnak tűnhet. Így az ellenforradalom reakciója ott fellazul és elszunnyad.

7 - Παροξυσμός (par-oxyszmosz) egy vulkán vagy folyamat váratlan kitörése. Betegség tünetek esetében heves, erős roham. (*A fordító jegyzete*)

8 - Μεταμόρφωσις (meta-morfószisz) összetett szó: μετα- (átváltozás) és μορφή (morphe / forma), például hernyóból átalakuló lepke. Itt köpönyegforgatásra, vagyis az elvek, meggyőződések, magatartások változtatására vonatkozik. (*A fordító jegyzete*)

De a vallási, kulturális, közösségi és gazdasági mélységekben a forradalom parazsa tovább izzik. Egy-egy látszólagos tér- és időköz végén pedig váratlanul lázadás tör ki, általában sokkal komolyabban, mint az előzőek.

V. FEJEZET

A FORRADALOM MÉLYSÉGEI: TENDENCIÁK, ESZMÉK, TÉNYEK

1. FORRADALMI TENDENCIÁK

Amint már láttuk, a forradalom összetett, szakaszos folyamat, s a legmélyebb gyökerei táptalajt találnak bizonyos rendellenes tendenciákban. Ezek kölcsönöznek a lázadáshoz bensőséges lelkiületet és megfelelő hajtóerőt.⁹ A forradalomban három mélyréteget különböztethetünk meg, melyek időrendben bizonyos fokig fedik egymást.

Az első, azaz a legmélyebb szint a tendenciák válsága. A rendellenes tendenciák a természetüknél fogva törekszenek arra, hogy megvalósuljanak. A velük ellenkező rendbe már nem illenek bele, de finoman elkezdik módosítani az emberek magatartását, életformáit, a művészetek kifejezési módjait, a szokásokat, de kezdetben közvetlenül nem érintik – legalábbis nem rendszeresen – a gondolkozás vezérlő eszméit.

2. FORRADALMI ESZMÉK

Ezekből a mélyen fekvő rétegekből a felszínre tör a válság egészen tudatos ideológiája. Ahogy Paul Bourget híres művében rámutatott:

»Feltétlenül szükséges úgy élnünk, ahogy gondolkozunk, azon büntetés terhe mellett, hogy előbb-utóbb úgy fogunk gondolkozni, ahogy élünk.«¹⁰

9 - Vö. I. rész, 3. fejezet, § 5

10 - Paul Bourget: *Le Démon de Midi*. Plon, Párizs 1914. II. 375

Így hát a mélyen fekvő rendetlen tendenciáktól s hajlamoktól megihletve törnek ránk az új doktrínák. Egyszer s máskor még előfordul, hogy eleinte *modus vivendi* hidat vernek a régebbi gondolatvilág és stílus felé, és megtévesztő módon harmonizáló szójárásokat is használnak. Hogy aztán mielőbb megüzenjék a nyílt háborút.

3. FORRADALOMI TÉNYEK

A gondolkozás átformálása aztán felüti a fejét a tények területén is, ahol a forradalom véres kegyetlenséggel vagy békés álruhában rátör az intézmények, törvények és szokások egységére, akár a vallási, akár a világi rendben. Ez a harmadik fokú válság már teljesen a nyers tények síkjára helyezkedik át.

4. KÜLÖNBÖZŐ ÉSZREVÉTELEK

A. A FORRADALOM MÉLYSÉGEI NEM KRONOLOGIKUS SORRENDEN KÖVETKEZNEK

A mélységek bizonyos módon lépcsőzetesek. A figyelmes elemzés azonban rávilágít, hogy a forradalmi műveletek idővel annyira egybefonódnak, hogy időrendben mind a három mélység egy eseménynek tekinthető.

B. A FORRADALOM HÁROM MÉLYSÉGE NEM MINDIG VILÁGOS

Az említett három mélység nem mindig különül el élesen egymástól. A képek élessége sokat változik minden egyes konkrét esetben.

C. A FORRADALOM NEM LEGYŐZHETETLEN FOLYAMAT

Hogy egy-egy nép a sajátos történelmi útján a forradalom mélységei mentén masírozik, az nem szükségszerű. Az első lépés nem okvetlenül jelenti, hogy az utolsót is megteszik majd, amellyel átzuhannak az egyikből a következő mélységbe. Épp ellenkezőleg, az ember szabad akara-

ta, amit a kegyelem segít, túlléphet bármely válságon, így megállíthatja s legyőzheti magát a forradalmat is.

A forradalom leírása közben olyanok vagyunk, mint az orvos, aki egy betegség teljes lefolyását leírja egészen az utolsó óráig, de egy pillanatra sem sugallja, hogy a betegség gyógyíthatatlan volna.

VI. FEJEZET

A FORRADALOM ELŐMENETELE

Az elmondottak már jó néhány adatot szolgáltatnak a forradalom elemzéséhez, azaz kitöréséről, fejlődéséről, metamorfózisairól, az emberi lélek legrejtettebb zugairól, s a cselekedetekben kifejtett megtestesüléséről adnak számot. Amint láttuk, a forradalomnak különös, belső erőből fakadó saját lendülete van. Jobban megérthetjük, ha előmenetelének további aspektusait tanulmányozzuk.

1. A FORRADALOM HAJTÓEREJE

A. A FORRADALOM ÉS A RENDELLENES TENDENCIÁK

A forradalom legerősebb hajtóereje a rendellenes tendenciákban keresendő. Ezért hasonlítják a forradalmat viharсарokhoz, forgószélhez vagy földrengéshez. A természet elszabadult erői hű képmásai az ember zabolátlan szenvedélyeinek.

B. A FORRADALOM HEVES ROBBANÁSAI MÁR A CSÍRÁJÁBAN IS MEGTALÁLHATÓK

Mint az ítéletnap i kataklizmáknak,¹¹ a gonosz szenvedélyeknek is rettenetes erejük van, de csak a pusztításra.

11 - Κατακλυσμός (kata-klyszmosz): Özönvíz, megsemmisülés, kipusztulás. (A fordító jegyzete)

A paroxizmus első pillanatában már magukban hordozzák a hatalmat, hogy felkerekedjék a legnagyobb túlkapásaikban a szélvihar. A protestáns mozgalom első fordulásaiban, példának okáért, a kommunista anarchisták vágyálmai habár csak burokbán, de már jelen voltak. Míg a kifejezett tételei fényében író Luther csak az a történelmi Luther volt, aki volt, mégis minden tendencia, minden lelkiállapot, a lutheránus kirobbanás minden kis szikrája, a legparányibb is, már meghazudtolhatatlanul magában hordozta Voltaire és Robespierre, Marx és Lenin eljövendő szellemét.¹²

C. A FORRADALOM ELMÉRGESÍTI A SAJÁT KIVÁLTÓ OKAIT

A zűrzavaros tendenciák úgy terjednek, mint valami viszketegség vagy bűnös szenvedély. Minél inkább kielégítik őket, annál jobban gyarapodnak a hatásfokukban: előbb morális válságot okoznak, majd téves doktrínákat, azután viszont egy egész forradalmat. Ami körforgásszerűen súlyosbítja az eredeti tendenciákat s megfelelő módon új válságokhoz, új tévedésekhez és új forradalmakhoz vezet.

2. LÁTSZÓLAG A FORRADALOM KIZÖKKEN A MEGSZOKOTT ÜTEMÉBŐL

Kifejezetten szélcsendes időszakok azt a benyomást kelthetik, hogy a forradalom már elviharzott felettünk. Úgy tűnhet tehát, hogy a forradalom menete se nem folyamatos, se nem igazán egységes.

A nyugalmi állapot azonban csupán a metamorfózis ideje. A nyugalom látszólagos szakaszai – a feltételezett kizökkenések – voltak mindig is a forradalom beérésének zajtalan és mély korszakai. Vegyük csak példának a francia restauráció korát (1815-1830).¹³

12 - XIII. Leó pápa körlevele (1878): *Quod apostolici muneris*. Bonne Presse Párizs. I. 28

13 - Vö. I. rész, IV. fejezet

3. ERŐLTETETT MENET AZ EGYIK PERFEKCIONIZMUSBÓL A MÁSIK PERFEKCIONIZMUSBA

Amint láthattuk,¹⁴ a forradalom fokról fokra, állandó tisztogatási lázban tökélyre viszi, megduplázza az előzőt. A naturalista humanizmus és a protestáns mozgalom a francia forradalomban érte el a legtökéletesebb csúcsát, a francia forradalom pedig a modern világban a bolsevizmussal rákontrázott minden korábbi forradalmi folyamatra.

Tény, hogy a gátlástalan szenvedélyek fokozódó hangerővel, a gravitáció okozta gyorsuláshoz hasonlóan, felveszik a hangulatot, a saját műveikkel újratáplálják a saját rendbontó munkájukat, s a velük járó következményekkel együtt arányosan terjeszkednek. Az ilyen haladásban a hiba hibát szül, és az egyik forradalom a másiknak készíti az utat.

4. A FORRADALOM SEBESSÉGVÁLTÓJA HARMONIKUSAN DOLGOZIK

A forradalmi folyamat lezajlása két sebességben történhet. A gyors felfordulásnak, első pillantásra úgy tűnhet, csak bukás a vége, de csak rövid távon. A másik, a lassú víz viszont partot mos és előbb-utóbb általában siker koronázza.

A. GYORS MENET

Az anabaptisták őskommunista mozgalmi, például különböző területeken azonnal levonták az álreformáció szellemének és tendenciáinak minden, vagy majdnem minden következményét: Egyhamar bukásra voltak ítélve.

B. LASSÚ MENET

A protestantizmus kezdetleges, mérsékelt folyamatai lassan, több mint négy évszázadon át, a lendület és tehetetlenség egymást követő stádiumain át, az egyik kontra után a másik

14 - Vö. I. rész, VI. fejezet, § 1, C

rekontrával licitáltak, s kezet nyújtottak a nyugati kultúrának a közös, szélsőséges cél felé történő előrenyomuláshoz.¹⁵

C. HOGYAN HARMONIZÁL A SEBESSÉGVÁLTÁS

A forradalom előrehaladásában mindkét sebesség szerepét meg kell vizsgálni. Mondhatnánk, hogy a gyors, elhamarkodott mozgás haszontalanul meghaladja a korát. De ez nem igaz. Mert a szélsőségek kirobbanása zászlót bont, fix célpontot jelöl ki, a radikalizmusával ámulatba ejti a mérsékeltbbieket, akik lassan csak nekivágnak az útnak arrafelé. A szocializmus ellenszegül ugyan a kommunizmusnak, mégis csendesen csodálja azt, s követője lesz legalább az egyetemi ifjúság naiv ideológiai vitáiban. Annak idején, a francia forradalom utolsó fellángolásakor ugyanez vonatkozik a kommunista Babeuf csatlósaira is. Eltiporták őket. Mégis, apránként a tömeg azon az úton fantáziál tovább, amelyen ők szerettek volna elől járni. A szélsőségesek bukása csupán látszólagos. A forradalom előrehaladásában csak közvetett, de döntő szerepet játszanak, hogy majdnem észrevétlenül mind nagyobb számban a maguk pártjára billentsék a közepszerű, de annál butább, bátortalan mamlaszokat, s átültessék vétkes agyrémeiket a valóságba.

5. MEGCÁFOLT ELLENVETÉSEK

A fentiek számbavétele után, kitérhetünk néhány ellenvetésre, amelyek eddig homályban voltak.

A. LASSÚ FORRADALMÁROK ÉS FÉLIG-MEDDIG ELLENFORRADALMÁROK

Ami megkülönbözteti a hevesen lángoló forradalmárt a lassú, partot mosó víztől, az abban rejlik, hogy a gyűjtogatók eleinte semmi, vagy szinte semmi ellenállásba sem ütköznek. A forrongók lelkében az igazság és az erény csak felszínesen éldegél, ha egyáltalán él. Olyanok ezek, mint a száraz fa, ami kis szikrától is lánggra lobban. A másik oldalon, ha

15 - Vö. II. rész, VIII. fejezet, § 2

a folyamat lassan lendül neki, akkor a forradalom szikrája még nedves fára pattan, legalábbis részben. Más szóval élve, több igazsággal vagy erénnyel találja szembe magát, melyek ellenállnak a forradalom szellemének. Az ilyen ember megosztott, és egymással ellentétes elvek között él: A rendbontó forradalom és a megszokott rend közé ékelve.

A felemás álláspont a kettészakadt lélekben nagyon különös helyzeteket teremthet:

a. A tunya forradalmár hagyja, hogy elsodorja a forradalom, mert nincs benne több ellenálló képesség, mint a saját tehetetlensége.

b. A lassú léptű forradalmárban meghül ugyan a vér, mert van még benne valami kis ellenforradalmi indulat, de szintén hagyja, hogy elsodorja a forradalmi áradat, még ha annak bizonyos konkrét elemeit el is veti.

Például ezért lehet valaki ízig-vérig szocialista, mégis megtart bizonyos arisztokrata vonásokat. Alkalmassint még kipellengérezheti a szocialista csőcselék vulgáris együgyűségét is. Ez mindenképpen egyfajta ellenállás. De ez csak részletkérdésekben fejt ki ellenállást, nem terjed ki elvi síkra, csak szokások váltják ki és mindössze csupán futó benyomások sarkalják. Ezért nincs is nagyobb jelentősége, mihamar a sírba megy az egyénnel együtt, aki képviselte. Ha ugyanez a fintorgatás nemcsak egyéni jellegű, hanem egy kisebb közösségi csoport körében jelentkezik, akkor előbb vagy utóbb, a forradalom könyörtelenül, egy-két nemzedék alatt leépíti, nyers erővel vagy finom agymosással.

c. A félig-meddig ellenforradalmár¹⁶ abban különbözik az előző kettőtől, hogy markánsabb lesz benne a »véralvadás« folyamata. Bár jóllehet bizonyos dolgokban majd visszatér az alapelvekhez, persze csupán bizonyos dolgokban, nem mindenben. A forradalom kilengései láttán őbenne az ellenszenv tartósabb, életképeesebb vonalakat ölt.

16 - Vö. I. rész, IX. fejezet

Ez már egy olyan gát, amit nemcsak a tehetetlenség határoz meg. Ilyen valakit könnyebb visszatéríteni a komplett ellenforradalmi pozíciókra, legalábbis elméletben. A forradalom bármilyen túlkapása beindíthat a lelke mélyén egy teljes pálfordulást, a benne rejlő jó érzések kikristályosodását, egészen a megingathatatlan bizonyosságig. Amíg azonban ez az üdvös változás bekövetkezik, a félig-meddig ellenforradalmár nem tekinthető az ellenforradalom katonájának.

Jellemző akár a lassú léptű forradalmár, akár a félig-meddig ellenforradalmár konformista viselkedésére, hogy milyen könnyen megalkuszik a forradalom vívmányaival. Míg például igenli az Egyház és az állam egységét, s habár rosszkedvűen él a megosztottságot hozó rezsimben, nem tesz semmi komoly erőfeszítést, hogy megfelelő körülmények között, elősegítse az elveszett egységük újra helyreállítását egy eljövendő nagy napon.

B. PROTESTÁNS MONARCHIÁK ÉS KATOLIKUS KÖZTÁRSASÁGOK

Felhozható kifogás a téziseink ellen: ha a világméretű republikánus mozgalom a protestáns szellem gyümölcse, akkor miért van csak egyetlenegy katolikus király hatalmon ma,¹⁷ míg több protestáns országban megmaradt a monarchia?

A magyarázat egyszerű. Anglia, Hollandia és a három skandináv nemzet történelmi, lelki és más hagyományos okból ragaszkodik a monarchikus formához. Amikor átítatta őket a forradalom, mégsem tudta megakadályozni a monarchia kedvelésének »megalvadását«. Így a királyság makacsul életben maradt köztük, akkor is, ha a forradalom más területeken ott is mind mélyebbre hatol. »Életben marad...« igen, ha a lassú kimúlás életnek nevezhető. Az angol monarchia lassan csak pompás kirakattá válik, és a másik négy protes-

17 - Amikor az első kiadás nyilvánosságra került (1959), csak Belgiumban volt katolikus királyság. Azóta restaurálták a katolikus monarchiát Spanyolországban is (1975). (*A fordító jegyzete*)

táns királyság szintén majdnem minden szempontból köztársasággá alakult át, ahol az államfői tisztség ugyan életreszóló és örökölhető, de sorvadófélben van. Ha a dolgok így folynak tovább, ezek is csendesen letűnnek az élet színpadjáról.

Nem tagadva, hogy más tényezők is hozzásegíthetnek ehhez a félholt életben maradáshoz, mégis ezt kell kiemelnünk, ami egyébként igen fontos a tanulmányunkkal kapcsolatban.

Ezzel szemben a latin nemzetekben több okból jóval gyengébb a külső, látható fegyelem és az erős, köztiszteletben álló államhatalom iránti vonzalom.

Így a forradalom nem talált bennük mélyebben gyökerező monarchista érzelmeket. Könnyen elsodorta a trónusokat. Ám mindeddig nem volt elég erős, hogy a vallást is félresöpörje.

C. PROTESTÁNS AUSZTERITÁS

Egy másik ellenérv tanulmányukkal szemben abból fakadhatna, hogy bizonyos protestáns szekták már annyira túlzásba viszik *auszteritást*: vagyis a takarékoság, a szorgalom, a szigor és az önfegyelmezettség erényeit, hogy az már egészen szélsőségesnek mutatkozik. Hogyan lehet akkor a protestánsok szemére hányni, hogy csak az élet élvezetét hajhásszák?

Erre az érvre sem nehéz magyarázatot találni. Amikor a forradalom már átjárt bizonyos rétegeket, akkor pontosan köztük a szikár, száraz, szigorú mértéktartás kultuszára bukkant, ami mint egy »vérrög« elzárta a forradalmi keringés útját. A forradalom teljesen sikeres volt köztük az önhitt elvakultság vénáiban, de nem volt ugyanolyan sikeres az érzékiség területén. Bizonyos környezetekben a legnagyobb élvezetet a hatalom, a halmozás, a büszkeség diszkrét örömei jelentik, nem pedig a test durva élvezetei. Még az is lehet, hogy a *mértéktartás eltúlzott gyakorlatát* pontosan a gátlástalan önteltség is stimulálta, és így szélsőséges reakcióval fordult az érzékiség ellen. Ez a reakció azonban, bár-

mennyire puritán is legyen, terméketlen. Előbb-utóbb kimerül vagy erőszakosan elpusztul a forradalom nyomása alatt. Az élet lehelete, mely egyszer majd újjáéleszti a földet, nem a merev, rideg, mumifikált puritanizmusból fog fakadni.

D. A FORRADALMÁROK EGYSÉGFONTJA

Az ilyen »vérrögök és kristályok« kicsapódása általában összetűzésekhez vezet a forradalmárok között. Úgy tűnik, hogy a gonosz erők meghasonlottak önmagukkal. Tehát nem helytálló a véleményünk, mely szerint a forradalmi folyamatok valójában egységesek?

De ez a megfigyelés csak illúzió. Mélyről fakad az az ösztön, amely a lényeges elemeiket harmonikusan összeilleszti, és megmutatja, hogy csak véletlen balesetben mondanak egymásnak ellent. A mellékes körülményektől függetlenül, bámulatos képességgel szövetkeznek egymással, mihelyt a katolikus Egyházzal kell szembeszegülni.

Terméketlen bennük a jó elemek legkisebb maradéka is, mert a forradalmi erők igazából csak abban eredményesek, ami rossz. Rohammal támadják az Egyházat, amely ostrom alá vett városhoz hasonlít a seregek hermetikus gyűrűje közé zárva.

A forradalom erői közül nem hiányoznak azonban katolikusok sem, akik az Egyház tanítását vallják, de a forradalom szellemi uralma alá kerültek. Ezerszer is veszélyesebbek, mint a nyíltan hadat üzenő ellenség, mert a város falain belül támadnak, s jól megérdemlik IX. Piusz pápa szavait:

»Habár a világ fiai sokkal biztosabban talpra esnek, mint a világosság fiai, de az alkalmazott cselvetések sorozata és az erőszakosságuk kétségtelenül kevesebb sikerrel járna, ha sokan azok közül, akik katolikusként nevezik magukat, nem nyújtanának nekik barátságosan kezet. Igen, sajnálatos módon, vannak olyanok, akik együtt járnak az ellenséggel, akik a világosság és a sötétség között szövetséget kötnek, egyetértést keresnek az igazság és igazságtalanság között, úgy-

nevezett liberális katolikus tanítások segítségével, melyek a legártalmasabb elvekre épülnek s hajbókolnak a civil közhatalom előtt, amikor nem rátartozó lelki dolgokba avatkozik, térdhajtásra vagy legalább toleranciára buzdítják a lelkeket a legigazságtalanabb törvényekkel szemben is. Mintha nem is lenne tisztán és világosan megírva, hogy senki sem szolgálhat két úrnak. Ők jelentik az igazi veszélyt, mert ártalmasabbak, mint a nyíltan ellenséges erők. Nemcsak azért, mert az ellenség oldalán állnak, bár lehet, hogy nem mindig tudatosan, de azért is, mert elitelt nézeteknek a legszélső határán lavíroznak, az integritás és a feddhetetlen doktrínák látszatát keltik, de félrevezetik a könnyelmű békülékenységre hajlókat és becsapják az őszinte embereket, akik egyébként felháborodnának a nyilvánvaló tévedések ellen. Így megosztják a lelkeket, morzsolják az egységet és gyengítik a csatasort, amelyet egybe kellene gyűjteni az ellenséggel szemben.«¹⁸

6. A FORRADALOM ÜGYNÖKEI: SZABADKÖMŰVESEK ÉS MÁS TITKOS ERŐK

Mivel a forradalom hajtóerőit tanulmányozzuk, szót kell ejtenünk az ügynökökről is.

Hihetetlen dolog elképzelni, hogy a szenvedélyek pusztá lendülete és a tévedések tömege magától tudna megszervezni s bevetni megannyi különböző eszközt az egyetlen nagy cél: a forradalom győzelme érdekében.

Egy ilyen összefüggő és szakadatlan folyamat, mint a forradalom előidézése a mindenféle viszontagsággal és meglepetéssel teli évszázadokon keresztül, szerintünk lehetetlen lett volna a hatalmas és rendkívül intelligens összeesküvők egymást követő nemzedékei nélkül. Azt hinni, hogy nélkülük a forradalom elérte volna jelenlegi állapotát ugyanannyi, mint elfogadni azt, hogy több száz ablakon kidobott papírdarabból magától összeállhat az *Óda a sátánhoz* Carducci tollából.

18 - IX. Piusz pápa levele (1873) a milánói Szent Ambrozius Kör elnökének. I Papi e la Gioventù. A.V.E. Róma 1944. 36

A forradalom mozgató erőit mind a mai napig rendkívül éles eszű, elszánt ügynökök manipulálják céltudatosan. Általánosságban beszélve, a forradalom ügynökeinek nevezhetünk bármilyen szektát, amelyik a forradalom szülötte, a kezdetektől napjainkig, s terjeszti az eszméit és ármányait. Azonban a mestermunkát végző főszekta, amely körül a többi segéd szervezkedik – néha tudatosan, néha nem – az a szabadkőműves-ség, amint az világosan kitűnik a pápai dokumentumokból.¹⁹

Az összeesküvők sikere, különösen a szabadkőműveseké, nemcsak annak köszönhető, hogy a szervezőkészségük kétségbevonhatatlanul jó, hanem ezen túlmenőleg megértették a forradalom mélyebb értelmét is. Okosan felhasználják a természet törvényeit saját céljaik elérésére, a politika, a szervezés, a lelkiélet, a művészetek, a közgazdaság stb. minden területén.

A káosz ügynökei olyanok, mint a jó tudós, aki nemcsak a módszereiben bíz, hanem sok ezerszer hatalmasabb természeti erőket éleszt fel. A forradalom sikereinek magyarázatán kívül mindez fontos jeleket nyújt az ellenforradalom katonái számára is.

VII. FEJEZET

A FORRADALOM LÉNYEGE

Miután röviden vázoltuk a keresztény Nyugat válságát, most elemezni fogjuk a lényegét.

1. MILYEN AZ IGAZI FORRADALOM?

A. A FORRADALOM SZÓ JELENTÉSE

A forradalom olyan folyamatot jelent, amely megdönti a törvényes rendet vagy hatalmat, és behelyettesíti a dolgok törvénytelen állapotával, illetve törvénytelen hatalommal.

19 - XIII. Leó pápa körlevele (1884): *Humanum genus*. Bonne Presse Párizs. I. 242-276

Tudatosan elkerülendő a dolgok »törvénytelen rendjéről« beszélni, mivel a törvénytenség és a rend összekapcsolása – logikusan meggondolva a dolgot – *contradictio in adjecto*.

B. VÉRONTÓ ÉS NEM VÉRONTÓ FORRADALOM

A szó szűk értelme szerint a forradalom megtörténhet vérontás nélkül is. A tanulmányunkban nyomon kísért, nagy világforradalom minden módot felhasználva fejlődött és fejlődik továbbra is. Van amikor vérengző, van amikor nem. A XX. században például két olyan világháború dült, amely az áldozatokat számba véve a forradalom legvéresebb fejezetei közé tartozik. Másrésről, a modern államokban erősödő népjóléti törvényhozás a forradalom legfontosabb aktuális vívmánya, s vérontás nélkül valósul meg.

C. A FORRADALOM MÉRETEI

A forradalom sokszor buktatott meg törvényes uralkodókat és törvényteleneket ültetett a helyükre, mégis tévedés lenne azt állítani, hogy ennyiben kimerülne a ténykedése. A legfőbb célja nem bizonyos személyek vagy családok jogainak az eltiprása. Többet akar ennél. A dolgok törvényes rendjét akarja elpusztítani és törvénytelen helyzettől helyettesíteni. De a dolgok természetes, tárgyi rendje elleni felfordulás sem meríti ki a forradalom fogalmát. A forradalom valójában arra törekszik, hogy az egyetemes világ képét, és az embert az emberséges mivoltából kiforgassa, s a szöges ellentétével helyettesítse.

D. A FORRADALOM IGAZI ARCA

A vizsgálatunk tárgya – a forradalom – tehát nemcsak egy alkalmi zendülés valahol valamiért, hanem a totális, nagy forradalom, amely az egész tétért játszik.

E. AZ IGAZI REND KIPUSZTÍTÁSA

A pusztulófélben lévő, igazi rend nem más, mint a középkori kereszténység. Na már most ez a kereszténység nemcsak

akármilyen tetszőleges rend volt, – egy bizonyos rend sok lehetséges közül, – hanem nevezetesen az egyetlen hiteles rend megvalósítója. A térnek és kornak megfelelő korlátok között a kereszténység a civilizáció kibontakozását hozta magával.

XIII. Leó pápa a középkori kereszténységet a következőképpen írja le:

»Volt idő, amikor az evangélium filozófiája kormányozta az országokat. Ebben a korban a keresztény bölcsesség és az Isteni erény átítatta a törvényeket, az intézményeket, a népek szokásait, a civil közösségek s társaságok minden kategóriáját és kapcsolatait. Akkoriban mindenütt virágzott Krisztus vallása, a neki járó méltóságban, egyetértésben az uralkodók és a közigazgatás törvényes védelme alatt. Akkoriban az Egyház és a szakrális birodalom szerencsés összhangban s egy lélekben fáradozott azon, hogy kölcsönösen teljesítsék egymásnak a jó szolgáltatásokat. Az államrend és a civil szervezetek így minden várakozást meghaladó, gyümölcsöző egységet teremtettek, aminek az emlékei tovább élnek és élni fognak, hiszen a történelem pecsétje alatt számtalan dokumentum őrzi a tényeket, melyeket az ellenség egyetlen ármánya sem tudott elpusztítani vagy elhomályosítani.«²⁰

Ami tehát XV. század óta romba dőlt s máig szinte majdnem teljesen eltűnt, az nem más, mint az emberek és dolgok perspektívája a kinyilatkoztatás és a természettörvények tanítómestere: az Egyház útmutatása szerint. Ez a perspektíva nem más, mint a hiteles, igazi rend. Ami pedig a helyére kerül, az ennek homlokegyenest az ellenkezője. Ezért tehát az igazi forradalom az igazi rend felfordulásával azonos.

Minden forradalomnak voltak előfutárai és előképei. Így például Arius és Mohamed bizonyos értelemben már elővételezte Luther tanait. Más korokban pedig az utópisták álmodtak olyan napokról, amelyek a forradalom álmaira

20 - XIII. Leó pápa körlevele (1885): *Immortale Dei*. Bonne Presse Párizs. II. 39

emlékeztetnek. Egyszóval, nem egyszer próbáltak a népek vagy csoportok a forradalom agyrémeihez hasonló állapotokat létrehozni.

De az előképek és álmok összessége kicsi, szinte semmi ahhoz a képest, amiben mi élünk. Radikalizmus, általános méretei, fergeteges ereje által a forradalom olyan mélyre hatolt, és olyan messze terjed, hogy az páratlan a történelemben. Elgondolkozóba ejt, vajon elkövetkezett-e már az Antikrisztus ideje? Valóban, XXIII. János pápa szavai után ítélve, úgy látszik, nem sok hiányzik a beteljesüléséhez:

»Arra is emlékeztetünk benneteket, hogy ebben a rettenetes órában, amikor a gonoszság lelke megragad minden lehetőséget, hogy elpusztítsa Isten országát, a végsőig kell megfeszíteni minden erőtet a védelmére, hacsak nem akarjátok városotokat még borzasztóbb romban látni, mint ötven évvel ezelőtt a földrengés után. Mennyivel nehezebb lenne akkor a lelki felemelkedés, távol az Egyháztól, vagy napjaink hamis eszméinek rabságában.«²¹

2. FORRADALOM ÉS TÖRVÉNYESSÉG

A. IGAZI TÖRVÉNYESSÉG

Általában a törvényesség (legitimitás, jogfolytonosság) fogalmáról csak az uralkodóházzal és kormánnyal kapcsolatban szoktak vitatkozni. Természetesen, XIII. Leó tanításait²² követve, nem hagyhatjuk figyelmen kívül az uralkodóházak és kormányok legitim jellegének az igazolását, hiszen ez olyan súlyos morális ügy, amit tiszta lelkiismerettel kell kimutatni.

A legitimitás elve azonban más problémákra is vonatkozik.

21 - XXIII. János pápa rádióüzenete (1958) Messina lakosságához a várost elpusztító földrengés 50. évfordulója alkalmából. L'Osservatore Romano francia kiadása 1959. I. 23.

22 - XIII. Leó pápa körlevele (1892): *Au milieu des sollicitudes*. Bonne Presse Párizs. III. 112-122

Létezik egy magasabb rangú legitimitás, amely ki-domborítja Krisztus királyi mivoltát, aki minden földi királyság és hatalom törvényességének modellje és forrása. Harcra kelni a törvényes uralkodóért kötelesség, sőt mi több, nemes kötelesség. A hatalmon levők törvényessége, nemcsak jónak, önmagában kiválónak tekintendő, hanem egy nagyobb jó felé vezető útnak, amely törvényességet kölcsönöz a közösségi rend minden formájának, minden intézménynek és életkörnek, s az Egyház tanítása szerint elrendezi a dolgokat.

B. KATOLIKUS KULTÚRA ÉS CIVILIZÁCIÓ

Az ellenforradalom célkitűzése tehát a katolikus kultúra és civilizáció előmozdítása és visszaállítása. A téma körülírásához szükséges előbb megmagyarázni, mi a katolikus kultúra? Mi a katolikus civilizáció? Annak tudatában, hogy a kultúrát és civilizációt többféleképpen lehet értelmezni, itt most nem szeretnénk terminológiai vitába bocsátkozni. Inkább arra szorítkozunk, hogy ezeket a fogalmakat közhasználatú, elegendően meghatározott címszavak értelemben használjuk a valóság kifejezésére. Nagyobb gondot okoz, hogy a dolgok állásáról fessünk tiszta képet, s ne a terminológiai szócsatákról.

A kegyelem állapotában levő lélek birtokában van, kisebb-nagyobb mértékben, minden erénynek. A hit fényében rendelkezésre állnak a világegyetem egyetlen igazi képének megalkotásához szükséges összes előfeltételek.

A katolikus kultúra sarkalatos követelménye kimutatni azt, hogy a világegyetem összhangban van az Egyház tanításával. Ez a kultúra nemcsak a tudomány és a műveltség ápolását, azaz a szükséges információk beszerzését jelenti, hanem az információ bevetését is a katolikus tanítás szerint. Nem lát a munkához csak teológiai, filozófiai vagy tudományos síkon, hanem az emberi tudás teljességét öleli fel, visszatükröződik a művészetben, és felöleli az élet minden értékét és aspektusát.

A katolikus civilizáció struktúráját kölcsönöz az emberi kapcsolatok, intézmények és az állam fennállásához az Egyház tanítása szerint.

C. A KATOLIKUS CIVILIZÁCIÓ SZAKRÁLIS JELLEGE

Ezzel együtt jár, hogy a dolgok helyesen felfogott tárgyi rendje szükségszerűen szakrális jellegű kell, hogy legyen, és elismerje a szent Egyház, de leginkább a pápa – a Pontifex Maximus – hatalmát közvetlenül a lelki dolgokban, és közvetve a világi ügyekben, amennyiben a lelkek megváltására vonatkoznak.

Való igaz, hogy az állam és a közélet együttes célja az erényes élet. Az ember arra hivatott, hogy a keresztény erényeket gyakorolja, s ezek közül az első az Isten szeretete. A közösségnek tehát szakrális célja van.²³

Kétségtelen, az Egyháznak megvan a megfelelő módja, hogy a lelki üdvösséget előmozdítsa, de a cél érdekében sok eszköz áll a közélet és az állam rendelkezésére is, amelyek felsőbb irányítás alatt önmagukat felülmúló eredményeket hoznak.

D. IGAZI KULTÚRA ÉS IGAZI CIVILIZÁCIÓ

Az előbbiekből kitűnik, hogy az igazi kultúra és az igazi civilizáció nem lehet más, mint katolikus: azaz egyetemes, amely útban van a teljesség felé. Hozzáfűzendő, hogy egyetemes kultúra és egyetemes civilizáció nem létezik, hacsak nem katolikus nemzetekben. Tény azonban, hogy mindenki felismerheti a természettörvény alapelveit a józan ész használatával, de aki az Egyház tanítóhivatala híján él, az nem képes tartósan betartani a természettörvény összes követelményeit.²⁴ Ezért, aki nem az igazi vallás híve, nem képes valóban a parancsolatok szerint élni.²⁵ A fenti feltételek alapján,

23 - Aquinói Szent Tamás: *De Regimine Principum* 1, 14-15

24 - I. vatikáni zsinat: III. ülés. II. fejezet. Denzinger 1768 (Latin-német szöveggyűjtemény)

25 - Tridenti zsinat: VI. ülés. II. fejezet. Denzinger 812

s mivel nem lehetséges keresztény rend Isten törvényeinek ismerete és betartása nélkül, az igazi civilizáció és kultúra csak a szent Egyházban jöhet létre. Amint X. Szent Piusz pápa is mondta a civilizációról, hogy »annál inkább igaz, tartós, és gyümölcsöző, minél tisztábban keresztény; annál inkább hanyatló, a közösség balszerencséjére, minél messzebb kerül a keresztény ideáloktól. Ezért a dolgok legbelsőbb természete szerint, az Egyház a tények tanúsága szerint a keresztény civilizáció őre és védelmezője.«²⁶

E. VALÓDI TÖRVÉNYTELENSÉG

Ha így állunk a renddel és törvényességgel, akkor könnyű belátni, miből tevődik össze a forradalom lényege. Hiszen nem más, mint a rend egyenes ellentéte, valójában csak rendellenesség és törvénytelenység.

3. A FORRADALOM METAFIZIKAI ELVEI: ÖNHITTÉG ÉS ÉRZÉKISÉG

A forradalom szelleme jól látható két metafizikai elvben: az abszolút egyenlőségben és a korlátlan szabadságban. És kettős az a szenvedély is, amely ezeket elsősorban kiszolgálja: az önhitt gőg és az érzékiség.

Előnyös lesz, ha előbb megmagyarázzuk, milyen értelemben használjuk a szenvedély szót ebben a tanulmányban. Röviden csatlakozunk a lelki témákról író szerzők közismert szóhasználatához, s amikor a forradalmat bujtogató szenvedélyekről beszélünk, mindig mértéktelen szenvedélyekre gondolunk. Mindennapi köznyelven szólva a rendellenes szenvedélyek közé soroljuk az ember minden bűnös indulatát, amely a három mohó kívánság: a test, a szem és a gőg forrásából ered.²⁷

26 - X. Szent Piusz körlevele (1905): *Il fermo proposito*. Bonne Presse Párizs. II. 92

27 - János első levele (2:16-17): Minden, ami a világon van: a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége, nem az Atyától származik, hanem a világtól. De elmúlik a világ és annak bűnös kívánsága. Csak aki megteszi Isten akaratát, az él örökké.

A. GÖG ÉS EGALITARIZMUS

A gögös ember, ha valaki más tekintélyének van alávetve, az őreá nehezedő igát gyűlöli legjobban.

Másodsorban, aki gögös, gyűlöl általában minden tekintélyt és minden igát, s még inkább magát a tekintély elvont fogalmát. Mivel gyűlöl minden tekintélyt, gyűlölködik minden rendű-rangú fennhatóság ellen is. Mindebben benne foglaltatik Isten igazi gyűlölete is.²⁸

Az egyenlőtlenség ilyen gyűlölete addig fajult, hogy még magas rangra rendelt személyiségek is kockára tették és el is veszítették a pozíciójukat csak azért, mivel maguk részéről már nem akartak elfogadni senki más felettést.

De ez még nem minden. A pillanat hevében a gög rá tudja venni az embert, hogy az anarchiáért harcoljon és elvesse a legnagyobb hatalmat is, még ha ő magának is kínálnák fel. Mert egy ilyen alkalom már eleve bizonyíték volna a tekintély meglétére, amely alól senki ember fia sem kivétel, még a legkevélyebbek sem.

A gög tehát a legradikálisabb és legteljesebb egalitarizmushoz vezet, aminek különböző metafizikai szempontjai vannak:

a. Egyenlőség Isten és ember között: a panteizmus,²⁹ az immanentizmus,³⁰ valamint a vallás minden ezoterikus formája Istennel bratyizik, s addig viszi fel az ember dolgát, hogy még saját magát is isteni tulajdonságokkal ruházza fel. Az ateista viszont olyan egalitarista, aki az ember istenségének egyik képtelensége helyett, Isten tagadásával a másik végletbe esik. A szekuláris laicizmus az ateizmus egyik sajátos formája, s így az egyenlősködők uralmát is jelenti. Aki tehát Isten létében nem biztos, akkor ezért a múltó élet-

28 - Vö. Lent az m pont.

29 - Természetimádás: A világmindenség azonosítása Istennel. Παν-, πάντως (pan-, pantósz / minden), θεός (theosz / Isten). (*A fordító jegyzete*)

30 - In-manens latinul bennlakó, bezárult, evilági. Tran-scendens az ellentéte. (*A fordító jegyzete*)

ben a trónfosztók módjára viselkedik, mintha Isten nem is létezne.

b. Egyenlőség az Egyházon belül: visszaszorítja a felszentelt rend, tanítóhivatal és kormányzás tekintélyével felruházott papságot, de legalábbis a hierarchikus fokozatokat.

c. Egyenlőség a vallások között: azt állítja, hogy minden vallási diszkrimináció ellenszenvet vált ki, és megsérti az emberek alapvető egyenlőségét. Ezért a különböző vallásokat megilletné, hogy szigorúan ugyanabban a bánásmódban részesüljenek. Ha a katolicizmus igényt tart arra, hogy egyedül legyen az igazi vallás, akkor megvádolják, hogy kizárja a többit és felsőbbrendűséget reklamál magának. Sőt mi több, ellentmond az evangéliumi szelídségnek, s egyébként is korszerűtlen, rossz politikát folytat, mert állítólag elzárja az utat emberek szíve felé.

d. Egyenlőség a politika területén: eltörli, vagy legalábbis csökkenti az egyenlőtlenséget a kormányzó és a kormányzottak között. A hatalom nem Istentől, hanem a nép jóvoltából ered, a tömeg parancsol és a kormánynak engedelmeskednie kell. A monarchia és az arisztokrácia betiltandó, mivel eredendően gonosz, anti-egalitáriánus rendszer. Azt állítja, hogy csak a demokrácia lehet törvényes, igazságos és evangéliumi.³¹

e. Egyenlőség a közösségi struktúrákban: eltörli az osztályokat, különösen azokat, amelyek öröklés útján megszilárdulhatnak. Megszünteti az arisztokrácia befolyását a társasági életben, a kultúra és a szokások általános tónusában. A szellemi munka természetes felsőbbrendűsége a kézi munkával szemben el fog tűnni, mihelyt megszüntetik a kettő közötti különbséget.

f. Az egyén és az állam közé eső testületek és csoportosulások megszüntetése: megszünteti a csoportok sajátos elő- és különjogait. A forradalmárok bármennyire is gyűlölik

31 - X. Szent Piusz pápa körlevele (1910): *Notre charge apostolique*. Acta Apostolicae Sedis. II. 615-619

a királyság kései, abszolutista kinövéseit, a közbenső egységek és a középkori organikus monarchia eredeti formái ellen még inkább gyűlölködnék. Az abszolutizmus királyi uralma és a szocialista állam uralma között – a szöges ellentétek ellenére – van valami lelki rokonság. Ez abban mutatkozik meg, hogy a kései abszolutizmus az alattvalóit, még a magasabb kategóriákat is, már lefokozta egy bizonyos szintre, nivellálta, kölcsönös függőségbe és egyenlőségbe helyezte, és így monarchikus formában ugyan, de már elővételezte az egyén megsemmisítését, a fenyegető névtelenséget, aminek a koncentrációja a legújabb időkben a nagyvárosi szocializmus formájában a csúcspontra ért. Az első közbenső egység, amit kiszorogatnak, az mindenekelőtt a család. Amíg a családi életet nem sikerül teljesen eltörölnie, a forradalom arra törekszik, hogy minden lehetséges módszerrel lealacsonyítsa, nevetségessé vagy megvetendővé tegye.

g. Egyenlőség gazdasági életben: senki sem felelős tulajdonos, minden közös. A magántulajdon megszűntével az egyénnek nincs többé joga a saját munkája gyümölcsére, valamint a szabad pályaválasztásra sem.

h. Egyenlőség az élet külső aspektusaiban: a változatosság könnyen státusbeli különbségeket teremt. Ezért az öltözékben, lakásban, bútorban, szokásokban, s az élet többi dolgaiban a különbségeket a legkisebbre kell csökkenteni.

i. Egyenlőség a lelkiéletben: a feminista propaganda szabványosítja a lelkeket is, és elkobozza az egyéniséget, majdnem az egész személyes életet. Még a férfi és nő közötti lelki különbség és viselkedésmód is eltűnőfélben van. Ezért az emberiség természetesen különböző, de harmonizáló nagy családja helyére a tömegek üres, kollektív, rab-szolgalelkülete tódul.³²

j. Egyenlőség a társasági viszonyokban: a felnőtt és serdülő, a főnök és munkás, a tanár és diák, a férj és feleség, a szülők és gyermekük stb. között.

32 - XII. Piusz pápa karácsonyi rádióüzenete (1944). Discorsi. Op. cit. VI. 239

k. Egyenlőség a nemzetközi viszonyokban: egy bizonyos államot csak egy bizonyos független nemzet alkothatja, amely teljes uralmat gyakorol a saját területe felett. Tehát a polgári törvénykönyvben lefektetett tulajdonjog alapelve hű mintaképe a nemzeti szuverenitásnak is. Ha elismerünk egy nemzetet a jellegzetességeivel együtt, valamint elismerjük a szuverenitás elvét, akkor azon nyomban egyenlőtlenségeket kell elfogadnunk, mégpedig a tehetség, erény, létszám és egyéb dolgok területén. Egy bizonyos felségterület elismerésével egyhuzamban elkerülhetetlenül mennyiségi és minőségi egyenlőtlenség lép fel a különböző területek között. Ezért az eleve egalitáriánus forradalom, arra törekszik, hogy minden fajt, minden népet és államot egybeolvasszon egy fajba, egy népbe és államba.³³

l. Egyenlőség az ország különböző részei között: a fenti okokból és analóg módszerekkel a forradalom belföldön is el akarja törölni az egészséges regionalizmust politikai, kulturális és más téren.

m. Egalitarizmus és Isten gyűlölete: Aquinói Szent Tamás azt tanítja,³⁴ hogy a teremtmények sokszínű, hierarchikus rendje önmagában jó, mert ezáltal a Teremtő tökéletessége még erősebben ragyog a teremtet világban. Továbbá azt mondja, hogy akár az angyalok, akár az emberek között az eredeti paradicsomi állapotban és a száműzetésünk jelen világában is³⁵ az egyenlőtlenség a Gondviselés akarata. Ezért az egyenlő teremtmények által benépesített világ olyan lesz, ahol a lehető legnagyobb mértékben romba döntik a teremtmények és Teremtő közötti analógiát. Az egyenlőtlenség elvi gyűlölete minden lehető formában tehát nem más, mint metafizikai felkelés a Teremtő és teremtes közötti analógia ellen. Egy szóval nem más, mint Isten gyűlölete.

33 - Vö. I. rész, XI. fejezet, § 3

34 - Aquinói Szent Tamás: *Summa contra gentiles* II, 45; *Summa theologiae* I, q. 47, a. 2

35 - Aquinói Szent Tamás: *Summa theologiae* I, q. 50, a. 4; *Summa theologiae* I, q. 96, a. 3-4

n. Az egyenlőtlenségek korlátai: természetesen az itt leírtakból mégsem vonható le az a következtetés, hogy az egyenlőtlenség mindig is szükségszerűen jó.

Természetes lényegük szerint az emberek egyenlők, de különbözőek az egyéni körülmények és járulékok szerint. Az emberi mivoltunkból eredő előjogaink mindannyiunkban azonosak: az élethez, a megbecsüléshez való jog, az elégséges létfeltételekhez való jog, a munkához, a tulajdonhoz való jog, a családalapítás joga, és mindenekelőtt az igaz vallás megismerésének és gyakorlásának a joga. Az egyenlőtlenségek, amelyek veszélyeztetik ezeket a jogokat, a Gondviselés rendje ellen vannak. Ezen belül, azonban az olyan dolgoknak köszönhető további egyenlőtlenség, ami az erény, tehetség, szépség, erő, család, hagyomány, s a többi változatosságából származik, az égvilágon semmi okból sem mondható igazságtalannak vagy jogtalannak.³⁶

B. ÉRZÉKISÉG ÉS LIBERALIZMUS

A gőgös önhittségből származó egyenlősködés mellett, tulajdonképpen a szó tág értelmében vett érzékiség a liberalizmus forrása. Ezekben a nyomorúságos mélységekben keresztezi egymást a forradalom két metafizikai útja, egyrészt az egyenlőség, másrészt a szabadság vágya, amelyek sok szempontból ellentmondanak egymásnak.

a. A lélek lépcsőzetes rendje: Isten, aki minden látható és láthatatlan teremtmény természetébe hierarchikus rendet véselt, ugyanezt tette az emberi lélekkel is. Az értelemnek kell irányítania az akaratot, és az akaratnak kell vezérelnie az érzéseket és az érzelmeket. Az áteredő bűn következményeként állandó súrlódás van az emberben, a testi szükségletek és az ésszerű akarat között: »más törvényt tapasztalok tagjaimban, ez küzd értelmem törvénye ellen.«³⁷

36 - XII. Piusz pápa karácsonyi rádióüzenete (1944). Discorsi. Op. cit. VI. 239
 37 - Római levél 7:23

Az akarat azonban felettes királyi hatalmával uralkodhat az engedetlen tagokon, ha nem áll ellen Isten kegyelmének.³⁸

b. Egalitarizmus a lélek mélyén: a forradalmi folyamatok mindent nivellálnak, de elsősorban olyanok bitorolják a vezető szerepet, akiknek nem vezetni, hanem engedelmeskedniük kellene. Ha a lelkierők egyszer már letörtek, akkor kitör a féktelen szenvedélyek sajnálatos zsarnoksága, és uralkodik a gyenge akarat és a homályos értelem, de különösen a tisztesség és a szégyenérzet felett.

Amikor a forradalom közkinccsé teszi az abszolút szabadságot, mint a metafizika legfőbb elvét, egyedül arra pályázik, hogy az aljas szenvedélyeknek és vészes tévedéseknek nyisson szabad utat.

c. Egalitarizmus és liberalizmus: a szóban forgó fordulat, vagyis a szabadgondolkodás, érzés és tett mindabban, amit megkövetel a féktelen szenvedélyek fergetege, nem más, mint a liberalizmus lényege. A lóláb végül is kilóg a forradalom liberális tanaiból. Ezeket közelebbről szemügyre véve, előbb-utóbb rájövünk, hogy a liberalizmus nem a jó irányába sóvárog. A rosszra hajló szabadosság az, ami igazán érdekli. Ha hatalomra kerül, akkor könnyelműen, sőt örömet gáncsol vet a jóra való szabadságnak, ahányszor csak lehet. Egyébként pedig a rosszra hajló szabadosságot védi, előnyben részesíti és népszerűsíti. Ebben jól megmutatkozik, hogy hogyan szegül szembe a katolikus civilizációval, amely a jóra irányítja a szabadságot és visszametszi a rosszat, ahol csak lehet.

Így hát a negatív szabadság pontosan annak a szabadsága, aki kívül-béven forradalmár, azaz, aki elfogadja a szenvedélyek rémuralmát az értelem és akarat felett.

A liberalizmus és egalitarizmus ugyanannak a fának a gyümölcse.

38 - Római levél 7:25

Ugyanakkor a fennhéjázó gőg, amennyiben gyűlöletet szít mindenfajta tekintély ellen,³⁹ egyértelműen liberális magatartáshoz vezet. Ezért a liberalizmus aktív tényezőjének kell tekintenünk. Amikor a forradalom azonban ráeszmél, hogy a szabad emberek tehetsége és szorgalma soha sem egyenlő, s egyenlőtlenséget teremt, az egyenlőség kedvéért feláldozza a szabadságot. Így jön létre a következő szocialista fázis, amely nem más, mint állomás a folyamatban. A forradalom végcélja mégiscsak a teljes szabadság és teljes egyenlőség bekövetkezéséről álmodik.

Történelmi szempontból a szocialista mozgalom csak a liberális mozgalomnak a *perfekcionista túlfűtése*. Ami a törlőmetszett baloldali liberálist arra készíti, hogy elfogadja a »szocializmus vívmányait«, az éppen az, hogy bár ezer jó, vagy legalábbis ártatlan dolog zsarnok módon tiltva van bennük, de előnyben részesül a legrosszabb és legerőszakosabb szenvedélyek módszeres kielégítése, mint például az irigység, a munkakerülés, az élvezethajhászás. Másrészről a liberális úgy véli, hogy a szocializmusban terpeszkedő hatalmaskodás se nem több, se nem rosszabb, mint a rendszer logikájának megfelelő módszer, amely a hön áhított végső anarchiához vezet.

Az összetűzés némely naiv vagy maradi, liberális és szocialista csoport között nem több tehát, mint csupán felszínes epizód a forradalmi folyamatban. Ezek csak az ártalmatlan »*valamit valamiért*« észjárásának megfelelő alkudozások, amelyek sem a forradalom mélyebb logikáját, sem pedig egyszerre szocializáló és liberalizáló célirányosságát nem zavarhatják meg.

d. A rock-and-roll generáció: a lélekben lezajló forradalmi folyamat, a fentiek szerint, a fiatalabb nemzedékben, és főképp napjaink serdülőiben, akik *rock-and-roll* zenével hipnotizálják magukat, olyan viselkedést hoz létre, amire jellemzőek a spontán elsődleges reakciók, az intelligens kontroll és a tudatos akarat mellőzésével. A fantázia

és a futólagos benyomások jutnak előtérbe, míg a valóság módszeres elemzése háttérbe szorul. Mindez, nagyrészt, olyan nevelés gyümölcse, amely a logika és az edzett akarat szerepét szinte teljesen kiiktatta.

e. Egalitarizmus, liberalizmus és anarchizmus: az előző négy (a, b, c, d) pont szerint tehát a rendellenes szenvedélyek forrongása egyrészt gyűlöletet kelt bármilyen korlát és törvény, másrészt pedig bármilyen egyenlőtlenség ellen is. Az általános bujtogatás a marxista *anarchizmus* utópikus elképzeléséhez vezet, mely szerint a haladó emberiség, osztály- és kormány nélküli közösségben fogja élvezni a tökéletes rendet és a teljes szabadságot, amelyből nem eredhet soha többé semmiféle egyenlőtlenség. Nyilvánvaló, hogy ez az ideál egyidejűleg a legliberálisabb és a legegaltariánusabb is, amit valaha kiagyaltak.

Valóban, az anarchista marxizmus utópiája a dolgok olyan állapota szeretne lenni, ahol a humanista személyiség a fejlődés olyan magas fokára hágna, hogy szabad közösségben fejlődhetne, még az állam és a kormány híján is.

Ebben a közösségben a hiányzó kormányhatalom ellenére (vagy talán éppen ezért) uralkodik majd a legtökéletesebb rend. A gazdasági termelés megszervezése nemcsak fejlett színvonalat ér el, de a szellemi és kézi munka közötti különbség is a múlté lesz. Ki tudja, milyen csodálatos selektálás alapján a gazdaság vezetése a legrátermettebbek kezébe fog kerülni, ám anélkül, hogy a közösség ezáltal osztályokra bomlana.

Ezek lennének az egyenlőtlenség drámájának az utolsó jelenetei. De mivel az anarchikus kommunista utópia nem a történelem végállomása, jogosan feltételezhető, hogy ezek a jelenetek megszűnnének az eljövendő fejlődésben.

VIII. FEJEZET

**AZ ÉRTELEM, AZ AKARAT ÉS
AZ ÉRZÉKEK MEGHATÁROZZÁK
A TETTEINKET**

A fejtegetésünk egy ponthoz ért, ahol kívánatos az értelem, az akarat és az érzékek közelebbi meghatározása a tévedés és a szenvedély közötti kapcsolatokban.

Úgy tűnik tehát, mintha arra a véleményre hajlanánk, hogy minden tévút az értelem műve abból a célból, hogy igazoljon valamilyen rendellenes szenvedélyt. Így tehát a moralista gondolkozó, aki liberális alapelveket akar alátámasztani, mindig liberális tendenciákból fog kiindulni.

De szerintünk ez még sincs így. Lehetséges ugyanis, hogy a spekuláló moralista pusztán a tévedésnek kitett, az áteredő bűn következtében elhomályosodott értelem alapján vonja le a liberális következtetéseit.

Ilyen esetben talán szükségszerűen közrejátszik nála valami másfajta morális fogyatékoság, mint például a gondatlan, nem eléggé elővigyázatos, nem eléggé módszeres gondolkozás? Ez a kérdés azonban kiesik a tanulmányunk kereteiből.

Azt viszont határozottan állítjuk, hogy a forradalom történelmi indítóokai a szenvedélyek féktelen erjedéséből fortyantak fel. De messze áll tőlünk annak a tagadása, hogy a tévtanok milyen hatalmas szerepet játszottak a folyamatban.

Számos nagy szerző, többek között Joseph-Marie de Maistre, Louis-Gabriel-Ambroise de Bonald, Juan Donoso Cortés a kiváló tanulmányok vastag köteteit írta meg a tévedések forrásairól és arról, hogyan következett egyik a másikból a XV. és XVI. század során, amit tövéről-hegyére folytathatnánk egészen a XX. századig. Itt most nem fogjuk tovább boncolgatni ezt a témát.

Alkalmasabbnak tartjuk a jelen pillanatban a szenvedélyes tényezők vizsgálatára terelni a figyelmet, melyek a forradalom szigorúan ideológiai aspektusaira hatást gyakoroltak. Úgy látszik, igen kevesen foglalkoznak ezzel a kérdéssel. És éppen ezért látják kevesen a forradalmat a maga teljességében, s így a küzdelemben sem a megfelelő ellenforradalmi módszereket alkalmazzák.

Akad ahhoz egy-két mondanivaló, hogyan befolyásolják a szenvedélyek az emberek gondolatvilágát.

1. A BUKOTT TERMÉSZET, A KEGYELEM ÉS A SZABAD AKARAT

Az ember természeténél fogva képes az alapvető igazságok megismerésére, és különböző erények gyakorlására. Mégis a kegyelem segítségével nélkül lehetetlen számára a parancsolatok ismerete és megtartása.⁴⁰

Ez azt jelenti, hogy a bukott emberben megvan az értelemnek az a veleszületett gyengesége s minden gondolkozást megelőző spontán reakciója, amely a törvény elleni lázadásra indítja. Ebben a kérdésben a tanulmányunk szorosan összefügg Donoso Cortés egyik fontos tanulmányával.⁴¹

2. A FORRADALOM CSÍRÁJA

Ez az alapvető, lázadásra való hajlam adott pillanatban, a szabad akarat egyetértését is elnyeri. Így a bukott ember bűnbe esik, s az egyik vagy másik parancsolat ellen vétkezik. De a lázadás még tovább is mehet, ha a morális rend teljes egésze elleni, többé-kevésbé be sem vallott gyűlöletbe torkollik. A gyűlölet tehát a főbenjáró forradalmi indulatok szülőanyja, sőt a morál és a kinyilatkoztatott doktrínával szemben tudatosan kidolgozott ellenszegülés

40 - Vö. I. rész, VII. fejezet, § 2 D

41 - Donoso Cortés, Juan: *Ensayo sobre el catolicismo, el liberalismo y el socialismo* (Esszé a katolicizmusról, liberalizmusról és a szocializmusról). Összes művei. Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid 1946. II. 377

forrása is lehet. Ami aztán már a Szentlélek elleni bűnnek számít. Amikor ez a gyűlölet kezdte irányítani a nyugati történelem sorsdöntő fordulatait, elkezdődött a forradalom. Ez a folyamat az, ami elharapódzott egészen a mai napig. Az intellektuális tévelygések mögött ott lappangnak a gyűlölet csírái, ami a legkomolyabb oka korunk hitehagyásának. Természeténél fogva a hitszegés olyan valami, amit nem lehet a száraz tanrendszerek mérnöki számításaira leegyszerűsíteni. Mert az nem kevesebb, mint a lobogó szenvedély, a lehető legszélsőségesebb fokon.

Könnyen belátható, hogy ez a kijelentés a szóban forgó nagy világforradalomra vonatkozik, s nem azt jelenti, hogy minden kis tévedés háttérében egy nagy rendellenes szenvedélynek kell meghúzódnia.

De azt sem vonhatjuk kétségbe, hogy egy bizonyos kisebbfajta tévedés gyakran lehet a zilált szenvedélyek kiváltója, ami elrugaszkodik az egyik-másik ember lelkivilágából, vagy kitör az egyik-másik közösség mindennapi életéből.

Mindenekelőtt azt állítjuk, ha akár az egészének, akár a fontosabb epizódoknak a tükrében nézzük is a folyamatot, elsősorban a rendellenes szenvedélyek csírái készítik elő a forradalmi hangulatot.

3. FORRADALOM ÉS ROSSZHISZEMŰSÉG

Vajon helytálló-e a következő ellenvetés: ha a szenvedély ennyire fontos a forradalmi folyamat kirobbantásában, akkor úgy tűnhet, legalábbis egy bizonyos fokig, hogy a szenvedélyek foglyai egytől-egyig mind rosszhiszeműségben megrögzött, kétes alakok lennének. Ha a protestáns mozgalom, például, a forradalom szülötte, akkor kiváltképpen minden protestáns rosszhiszeműségben él? Nem mond-e ellent az Egyház tanításának, mely szerint más valóságban is lehetnek jóhiszemű, jóindulatú lelkek?

Nyilvánvaló, ha valaki tisztességesen és tulajdonképpen a forradalom szellemétől mentesen gondolkozik, cselekszik

és érez, az a jóhiszemű, javíthatatlan tudatlansága révén mégis belegabalyodhat a forradalmi érvek fogságába (legyenek azok vallási, filozófiai, politikai vagy bármilyen más természetűek). Az ilyen ember ártatlanságához nem férhet kétely.

Mutatis mutandis, ugyanez mondható el azokról is, akik az interpretáció egyik vagy másik nem szándékos, ügyefogyott megbotlása következtében bizonyos elviselhető korlátok között elfogadják a forradalom egyes doktrínáit.

De ha valaki a forradalom rendellenes szenvedélyeivel lelkesen együtt úszik a felforgatás özönvizében, akkor már más lesz a válasz.

Az ilyen forradalmár, aki kitartó híve a felforgatás bomlasztó elveinek, ha nem is tisztességtelen haszonlesésből vagy megalkuvásból, akkor a tudatos, világos meggyőződésből elkövetett bűneiért teljes felelősséggel tartozik.

Az is lehet, hogy a forradalmár hit és meggyőződés nélkül valljon magáénak olyan téziseket, amelyeket csak haszonlesésből vagy megalkuvásból fogad el. Ebben az esetben részben vagy egészen tisztességtelen lesz.

Így szinte szükségtelennek tűnik hangsúlyozni, hogy ha azt állítjuk, hogy az álreformáció és a francia forradalom pusztító áradata már elővételezte Marx téziseit, akkor nem fogjuk rá a szellemtörténeti előfutárokra, hogy marxisták lettek volna még mielőtt a marxista tanítások papírra, tintára s lobogó zászlóra tettek szert, és hogy az első lázongók csak álszentségből kendőzték a komplett véleményüket.

A keresztény erények sajátsága a lelkiezők megfelelő elrendezése, amennyiben a kegyelem megvilágítja és az egyházi tanítóhivatal vezeti az értelmünket, hogy tisztábban lássuk a valóságot. A szentek ezért példaképei a lelki egyensúlynak és az objektív rendnek. Az ő akaratuk a Jó irányába vezető úton nem remeg meg a rendellenes szenvedélyek mérgező lehetőségétől.

Ezzel ellentétben, amennyiben az ember elhagyja az erényes életet és fejét a szenvedélyek igája alá hajtja, annál inkább eltéveszti a dolgok tárgyi rendjét, minél inkább a szenvedélyek rabja lesz. A tárgyilagosság hiánya különösen a saját magáról alkotott önarckép eltorzulásában mutatkozik meg.

Hogy egy-egy lassú léptű, viharos vagy elborult elméjű forradalmárnak a XVI. vagy a XVIII. században, mennyire kellett volna felmérnie a tézisei végső következményeit, az esetről esetre Isten titka marad.

Bárhogyan legyen is, azt a gyanút, mely szerint mindannyian tudatosan beláthatták volna az eljövendő marxizmus távlatait, azt persze teljesen ki kell zárunk.

IX. FEJEZET

A FÉLIG-MEDDIG ELLENFORRADALMÁR SZINTÉN A FORRADALOM SZÜLÖTTE

Mindaz, amit eddig elmondtunk, alkalmat ad egy gyakorlati megfigyelésre.

Bizonyos egyének, ha ugyan már megestek a szenvedélyek belső forrongásának, talán mégis megőrizhetnek egy-két pontban valamiféle ellenforradalmi gesztust és magatartást, ami a körülmények véletlen összjátékában annak köszönhető, hogy például erősen hagyományszerető, morális környezetben nevelkedtek.⁴²

Ennek ellenére a félig-meddig ellenforradalmárok lelkében is a forradalom szelleme lesz az igazi trónkövetelő, amely mögött a kielégítetlen nagy szenvedélyek lapulnak.

A népek ölében, ahol a többség ilyen állapotban van s amíg így is marad, a forradalom előnyomulása fékezhe-

42 - Vö. I. rész, VI. fejezet, § 5. A

tetlen lesz. Másrészt a forradalom egységessége magával hozza, hogy az ellenforradalmár csak akkor hiteles, ha szívből-lélekből az.⁴³

Ami pedig a félig-meddig ellenforradalmárokat illeti, akik lelkében a forradalom bálványa ingadozni kezd, a valamelyest eltérő helyzetet később tárgyaljuk a II. részben.

X. FEJEZET

KULTÚRA, MŰVÉSZET, KÖRNYEZET A FORRADALOMBAN

A lélek mélyebb rétegeiben bűvárkodván megkíséreltük a forradalmi folyamat összetettségét szélteben-hosszában leírni, s a nemzetek mentalitása sem kerülte el a figyelmünket, annál könnyebb lesz most kitérni a kérdésre, hogyan tusakodik a forradalom a kultúra, a művészetek és a környezetek terén is.

1. KULTÚRA

A forrongó gondolatok arra törekednek, hogy azokat az eldugott, undorító tendenciákat, amelyekből fakadtak, otthonossá és elfogadhatóvá tegyék a saját maguk és mások szemében. A szellem ragyogó fórumát és a diadalívek pompáját szeretnék kölcsönözni a lélek zezzugos, legpiszkosabb sikátorainak. Arra szolgálnak, hogy a nézőseregben megingassák az igaz hitet és meggyőződést, eloldják a szenvedélyek kantárját s felbujtsák a lázongást. Megihletik és formálják a forradalom intézményeit. Fellelhetők a tudás és kultúra legkülönbözőbb terein, legalább közvetett módon, ami nem csoda, hiszen szinte lehetetlen, hogy bármi is kivonja magát a forradalom és az ellenforradalom küzdelméből.

43 - Vö. II. rész, XII. fejezet, § 10

2. MŰVÉSZET

A teremtés misztériumai közé tartozik az a csodálatos kapcsolat egyrészt bizonyos formák, színek, hangok, illatok és ízek, és másrészt bizonyos lelkiállapotok között, melyeket Isten belénk oltott. Nyilvánvaló, hogy ezeken keresztül az emberi mentalitás a legmélyebb gyökeréig befolyásolható, és az egyének, családok és egész népcsoportok gyökerestül kezelhetővé válhatnak a forradalom szellemi búvkörében. Elegendő a francia forradalom és az annak idején keletkezett divat közötti analógiára gondolni. Vagy a legújabb forradalmi sürgés-forgás, fontoskodás, zavargás és az extravagáns mai divatok kapcsolatára, az úgynevezett haladó művészeti iskolákban.

3. KÖRNYEZET

Amennyiben a környezet jó vagy rossz szokásokat fogad be, az egészséges hagyományok és szokásjogok láncolata hatásos védőállással vagy legalábbis a tehetetlenség súlyával szolgál a forradalom ellen vagy mellett, ha a környezet éppen fordítva a forradalom ármányait közvetíti.

4. A MŰVÉSZET ÉS A KÖRNYEZET TÖRTÉNELMI SZEREPE A FORRADALMI FOLYAMATBAN

Ezért sajnálatosan el kell ismerni, hogy az életstílus és a hagyományok általános demokratizálása és vulgarizálása extrém rendszerré vált és továbbra is erősödő tendenciát mutat. A proletarizáló akcionizmus a modern művészetek bizonyos irányai közé is befurakodott, s ott legalább olyan, ha nem nagyobb mértékben viszi győzelemre az egalitarizmust, mint a törvényhozás vagy a legújabb politikai intézmények a létrehozása.

Az is tagadhatatlan tény, hogy ha sikerülne, például, befogni az immorális, agnosztikus televíziós műsorok állandóan járó száját, akkor sokkal többet tettünk volna az ellenforra-

dalom érdekében, mintha csak leszavaznánk egy szélhámos baloldali kormányt a parlamentáris rezsim rutinjában.

XI. FEJEZET

FORRADALOM, BŰN, MEGVÁLTÁS ÉS A FORRADALMI UTÓPIA

A forradalom sokrétű aspektusai között fontos hangsúlyozni, hogy a forradalom fiai hajlamosak alábecsülni, vagy még tagadni is, a jó és rossz közötti szakadékot, valamint az áteredő bűnt és a megváltást.

1. A FORRADALOM LETAGADJA A BŰNT ÉS A MEGVÁLTÁST

A forradalom, amint láttuk, a bűn szülötte. Ha azonban ezt elismerné, akkor lerántaná magáról az álruhát és önma-ga ellen fordulna.

Ez magyarázza, hogy miért hajlik a forradalom arra, hogy ne csak elhallgassa a bűnös gyökereit, ahonnan a világ-ra jött, hanem azt is, hogy egyáltalán létezik-e bűn. A radikális tagadás vonatkozik mind az áteredő, mind az aktuális személyes bűnre, és elsődleges terjesztői a következők :

- Filozófiai irányok és jogrendszerek, amelyek szerint nincs érvényes morális természettörvény a teremtésben, vagy ha van valami moralizáló maradék, akkor azt a laicizmus hiábavaló és nevetséges alapjaira helyezik.

- A sok ezer csatornán keresztül áradó propaganda általában nem közvetlenül tagadja a morált, hanem szisztematikusan figyelmen kívül hagyja; nem tűzzel-vassal irtja, hanem elhallgatással törli ki a tömegek emlékezetéből a nyomát is. A tiszteletet nem az erényes életnek róják le, hanem olyan bálványoknak, mint az arany, munka, hatékonyság, siker, biztonság, egészség, testi szépség, izomerő, az érzékek élvezete, stb.

A forradalom lerombolja a modern emberben nemcsak a bűn tudatát, de még a bűn fogalmát is, a jó és rossz közötti elementáris különbséggel együtt. Ezáltal értelmetlenné teszi Krisztus megváltását, hiszen ha nincs bűn, akkor logikusan elszakad a katolikus hit minden kapcsolata az élet és a történelem egészével.

2. TÖRTÉNELMI PRÓBATÉTEL: A BŰN TAGADÁSA A LIBERALIZMUSBAN ÉS A SZOCIALIZMUSBAN

A forradalom minden stádiumában arra törekedett, hogy elbogatellizálja vagy radikálisan letagadja a bűn létezését.

A. AZ EGYÉN MAKULÁTLAN FOGALMA

A liberális és individualista stádiumban arra tanították az embert, hogy tévedhetetlen értelemmel, erős akarattal és morális fogyatékoktól mentes szenvedélyekkel rendelkezik. Innen ered az a fogalomzavar, hogy az ember olyan különös fajta, amelynek minden példánya állítólag tökéletes lény, az egyén kultusza a mindenség veleje, az állam, az meg majdnem semmi, legjobb esetben csak egy szükséges rossz. A vulgáris liberalizmus hívei azt gondolták, hogy a tévedések és bűnözés forrása egyedül a tudatlanság. Iskolákat nyitni annyi, mint bezárni a feleslegessé váló börtönöket. Az egyén makulátlan fogalma lett a korabeli illúziók alapvető dogmája.

A liberális polgárok mozgalma az állami uralom lehetséges túlkapásai, és a kamarillák cselszövései ellen, amelyek kimozdíthatnák őket a közügyek igazgatásából, azzal a nagy fegyverrel védekezett, hogy a politikai szabadság kivívására és az általános választási jog bevezetésére törekedett.

B. A TÖMEGEK MAKULÁTLAN FOGALMA

Már a XIX. században nyilvánvaló lett ennek a nagyszabású, de végletes, hiányos koncepciónak a tarthatatlansága, legalábbis részben. De a forradalom nem hátrált. Ahelyett,

hogyan elismerte volna a tévedéseit, egyiket felváltotta a másikkal. Az új jelszó a tömegek és az állam makulátlan fogalma lett. Az egyén egoizmusra és tévedésre hajlamos. De a tömegeknek mindig igazuk van, és soha sem ragadja el őket a szenvedély. A feddhetetlen akcionizmus színtere az állam. A tévedhetetlenség kifejezési módja nem más, mint az általános választási jog, amelyből kiárad a szocialista gondolatokkal átítatott parlamenti rendszer, vagy egy karizmatikus diktátor erős akarata, aki mindig tudja, hogy mit akarnak a tömegek.

3. MEGVÁLTÁS A TUDOMÁNY ÉS A TECHNIKA VÍVMÁNYAI RÉVÉN: A FORRADALMI UTÓPIA

Így vagy úgy, bizalmát akár az egyedülálló egyénbe, akár a tömegekbe, akár az államba vetve, a forradalom mindig az emberben hisz. Az önkielégítő ember, aki hála a tudomány és a technika vívmányainak minden problémát képes megoldani, megszabadítja magát a fájdalomtól, szegénységtől, tudatlanságtól, bizonytalanságtól, röviden mindattól, amit egyébként az átéredő vagy a személyes, aktuális bűn eredményének hívunk.

A Nagy Seholsincsen Birodalom, ahová a forradalom vezet bennünket, olyan világméretű politikai unió, amelynek ölen egyetlen nagy világköztársaságban egyesülnek a népek, ahol az államok csak földrajzi nevek, ahol a tudomány és a technika, a reklám és a lélek tudományos irányítása alatt megszűnik mindenféle közösségi vagy gazdasági egyenlőtlenség, azért a végcélért, hogy az ember, a természetfeletti bevonása nélkül, elérje teljes boldogságát. Íme, ez az utópikus Eldorádó: a forradalom ígérete.

Egy ilyen világban semmi szükség sincs Krisztus megváltására. Mivel az ember a tudomány révén legyőzi majd mindent, ami rossz, és a földkerekséget technikailag mennyországgá varázsolja. Még abban is reménykedik,

hogy egy szép napon olyan hosszú életre fog szert tenni, ameddig jól esik, mintha a halált is mellőzte volna már.

XII. FEJEZET

A FORRADALOM PACIFISTA ÉS ANTIMILITARISTA JELLEGE

1. A TUDOMÁNY VÉGET VET A HÁBORÚNAK, A KATONASÁGNAK ÉS A RENDŐRSÉGNEK

A forradalom technikai paradicsomában a béke tartós lesz. A tudomány ugyanis rámutat, hogy a háború valami rossz. És a technika vívmányai meg fogják szüntetni a háború minden okát.

A forradalom és a fegyveres erők között innen ered az alapvető összeférhetetlenség. A katonaság intézményét tehát meg kell szüntetni. A világköztársaságban csak a rendőrségnek marad hely, de csak addig, amíg a tudománynak és a technikának sikerül kitörülni a világból a bűnözést is.

2. A FORRADALOM ÉS AZ EGYENRUHA KÖZÖTTI DOKTRINÁLIS ELLENTÉTEK

Az egyenruha, már az egyszerű jelenlétével is, olyan igazságokról tesz tanúságot, amelyek jellege meglehetősen egyetemes, de mindenképpen ellenforradalmi színezetű:

— vannak értékek, amelyek többet érnek, mint maga az élet, s amelyekért meghalni érdemet jelent. Meghalni katonadolog. Ez szöges ellentéte a szocialista mentalitásnak, amely kockázatot és fájdalmat semmilyen körülmények között sem képes elviselni, s a biztonság imádatához és a földi élethez feltétlenül ragaszkodik;

— vannak morális irányelvek, hiszen a katonaélet teljes egészében a becsületre épül, a férfias, erélyes, bátor

arculatra, s arra az elvre, hogy a karhatalmat a jó szolgálatában a rossz ellen kell fordítani, és így tovább.

3. A FORRADALOM ELLENTÉTBEN ÁLL A KATONÁS ÉLETMÓDDAL

Végül is a forradalom és a katonaelet közötti ellenszenv a vérmérséklet dolga. A forradalom, amíg nem tart minden gyeplőt kézben, szócséplő, cselszövő, hangoskodó szónok. Megoldást találni *more militari*: közvetlenül, egyenesen, köntörfalazás nélkül, fegyelmezett, katonai lelkületre jellemző módon, nincs összhangban a forradalom aktuális temperamentumával. Aktuális – ezt azért hangsúlyozzuk, hogy utaljunk a forradalom jelenlegi helyzetére, hiszen nincs még egy másik, olyan despotikus és gonosz uralkodó, mint a forradalom, ha már meghódította a teljhatalmat. Oroszország jó példája ennek. De még ott is megmaradt a kettősségnek legalább egy kis homályos emléke a katonák és pribékek között, mert a katonabecsület és a katonás szellem különbözik a hóhérokétól.

II. RÉSZ

AZ ELLENFORRADALOM

I. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM TULAJDONKÉPPEN REAKCIÓ

1. KÜZDELEM A FORRADALOM ELLEN: SZENTŐL-SZEMBE

Ha világos, hogy a forradalom milyen akció, akkor az ellenforradalomnak le kell vetkőznie mindazt a jogtalan és demagóg értelmezést, amit a köznapi nyelv aggat rá: A jelentése a szó szoros értelmében, nem más mint *re-akció*. Vagyis olyan akció, amelyik egy másik akció ellen fordul. A forradalom-ellenforradalom olyan analóg fogalompár, mint a protestáns álreformáció és a katolikus ellenreformáció.

2. EZ A REAKCIÓ NEMES MAGATARTÁS

Kiváló, nemes mivoltát és fontosságát ebből a reakciós természetéből meríti az ellenforradalom. Valóban, ha a forradalom fojtogat bennünket, akkor semmi sem sürgősebb, mint az önvédelemre irányuló nyomatékos visszacsapás. Az életfontosságú reakció elutasítása illetve elhanyagolása tehát nem más, mint önként kiszolgáltatni a világot a forradalom uralmának.

3. HATÁROZOTT SZEMBENÁLLÁS A MAI ELLENFÉLLEL IS

Ha ezt megértettük, tegyük bátran hozzá, hogy az ellenforradalom nem fantazmagóriák ellen hadakozó mozgalom, valahol fenn, a csillagos fellegekben. Hivatása pedig

az, hogy a XXI. század ellenforradalma legyen, s ellenzékbe vonuljon a forradalom *konkrét, mai* pozíciói ellen, vagyis:

- a forradalmi szenvedélyek ellen, ahogy ma ropognak a parázs alatt;
- a forradalmi eszmék ellen, ahogy ma vezetik a tömegeket;
- a forradalmi környezetek ellen, ahogy ma észrevétlenül alakulnak;
- a forradalmi művészetek ellen, ahogy ma ízléstelenül terjeszkednek;
- a divatos irányzatok képviselői ellen, akik – bármilyen szinten – a forradalom legaktívabb cinkosai.

Az ellenforradalom tehát nem az elmúlt időkre visszatekintő boszorkányüldözés vagy néhai gonosz tettek lajstroma, hanem egy hadüzenet, hogy a jelenkorban itt és most útját álljuk a pusztító forradalom áradatának.

4. AZ ELLENFORRADALOM KORSZERŰSÉGE ÉS ÁTFOGÓ KÜZDELME

Az ellenforradalmár nem akkor korszerű, ha félrenéz vagy paktál, akár a legkisebb mértékben is. Ellenkezőleg, behatóan ismernie kell a forradalom időálló, változatlan lényegét, és a hozzá kapcsolódó fontosabb, modern fejleményeket. Csak akkor tud majd okosan, éles ésszel, tervszerűen küzdeni, ha felhasznál minden megengedett eszközt és módszert, ami a világosság fiainak rendelkezésére áll.

II. FEJEZET

TÖRTÉNELMI MARADISÁG
A REAKCIÓ FÉNYÉBEN

1. MIT KELL RESTAURÁLNI

Ha a forradalom rendellenesség, akkor az ellenforradalom a rend helyreállítása. A rend pedig, ahogy mi értjük, Krisztus békéje Isten országában. Amennyiben a helyreállított keresztény civilizáció a liberalizmust és az egalitarizmust egyszer majd újra felülmúlja, három kiemelkedő vonás fogja jellemezni:

- Auszteritás:¹ mértéktartó, egyszerű, önmagával szigorú – másokkal szemben bőkezű magatartás.
- Hierarchia: kiérdemelt, lépcsőzetes tekintélyen és méltóságon alapuló tisztességtudó közösség.
- Szakrális rend: alapjaiban megszentelt, Istennek tetsző, a természetjognak megfelelő élet.

2. MIT KELL MEGÚJÍTANI

A történelmi törvény erejénél fogva maradiságnak nincs helye a múltó világban. Az ellenforradalom a helyreállított, megújított rendnek saját jellemző jegyeket kölcsönöz, s nem

1 - AZ AUSZTERITÁS minden latin nyelvben otthonos, homonim fogalom. Anynyira latinos, hogy a nem latin eredetű nyelveken nincs megfelelője. A jelentése: Száraz, komoly, lehiggadt, józan. A szerző a keresztény civilizáció jellemzésére első helyen említi és elhatárolja a protestáns auszteritástól (Vö. I. rész, VI. fejezet, § 5. C), ami rideg, merev *drillt* (vak fegyelmet) vagy éppenséggel fukar, puritán *spórolást* jelent.

Az angol AUSTERITY (austere) jól megőrzi a szó eredeti értelmét, ami az Oxford English-Readers's Dictionary szerint:

Severely moral and strict / szigorúan erkölcsös és fegyelmezett,

simple and plain / egyszerű és könnyen érthető,

without ornament and luxury / díszítés- és luxusmentes.

A német jövevényszó AUSTERITÄT (= *Sparbudget*) jelentése félrevezető, mert teljesen leszűkült a takarékos állami háztartásra. (*A fordító jegyzete*)

másolja azt a rendet, amely a forradalom színrelépése előtt érvényben volt. Természetesen ez nem a lényegbevágó elvekre: a maradandó lelki és szellemi *szubsztanciára*, hanem a történelmileg esedékes *járulékokra*² vonatkozik. Ezek a járulékok pedig annyira fontosak, hogy nem maradhatnak említés nélkül.

Mivel nem boncolgathatjuk ezt a témát hosszasan, csak annyit jegyzünk meg, hogy általában, ha a szervezet valahol megsérül, a gyógyulófélben lévő testrészen a védekezés különleges ellenszerei lépnek fel. Nem közvetlenül, hanem másodlagos okok sorozatán keresztül a Gondviselés szerető gondoskodása orvosolja a bajokat, hogy elkerüljön egy újabb katasztrófát. Megfigyelhető ez a csonttörésnél vagy bőrsérülésnél, hogy a sebhely még erősebben forr össze, mint azelőtt. Ez a testi előképe annak, ami a szellemi világban is lejátszódik. A bűnös, ha valóban bánatot érez, általában erősebben fog visszariadni a vétkeitől, mint a bukása előtti legjobb években. A bűnbánó szentek történetei tanúskodnak erről. Ugyanígy, minden megpróbáltatás után az Egyház is megerősödve kerül ki az ellenféllel vívott minden küzdelméből, aki térdre akarta kényszeríteni. Tipikus példa erre az ellenreformáció.

Eme törvény erejénél fogva, az ellenforradalomból születendő rend ragyogóbb lesz, mint valaha volt a közép-korban, mégpedig azon a három főbenjáró ponton, ahol a forradalom megsebezte:

- az Egyház és a pápaság jogainak elismerése, és a múlandó élet értékeinek lehető legnagyobb mértékű megszentelése, – ellentétben az ateizmussal, panteizmussal, laicizmussal és a felekezeti különbségek elhallgatásával, valamint azok valamennyi negatív utóhatásával;

- az állam, a kultúra és a közösségi élet áthatása a hierarchia szellemével, – ellentétben a forradalom metafizikai egalitarizmusával;

- a gondos figyelem minden rossz kezdetleges vagy leplezett formáinak felismerésében és leküzdésében, mélységes

2 - Járulék: latinul *accidens praedicabile; contingentia*. (A fordító jegyzete)

megvetés a gonoszszággal, a becsstelenséggel szemben, leginkább azokkal, amelyek a tanítás igazságai és a jó szokások betartása ellen törnek – mindez szöges ellentétben a forradalom liberális metafizikájával, amelynek minden igyekezete arra irányul, hogy a gonoszszágnak szabad kezét és védelmet nyújtson.

III. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM ÉS AZ ÚJÍTÁSOK VISZKETEGSÉGI LÁZA

Korunk megannyi forradalmár fia hajlik arra, hogy gátlás nélkül szeresse a jelent, imádjá a jövőt és feltétel nélkül kiszolgáltassa a múltat a gúny és a gyűlölet szenvedélyének. Ebből aztán árad az ellenforradalomról szóló félreértések tengere, aminek egyszer már véget kell vetni. Mindenekelőtt sokan úgy állítják be, mintha az ellenforradalom hagyományörző és konzervatív jellege az emberi fejlődés született ellensége volna.

1. AZ ELLENFORRADALOM TRADICIONALISTA

A. MI AZ OKA?

Az ellenforradalom, amint láttuk, olyan erőfeszítés, amely a forradalommal funkcionális viszonyban van. Az utóbbi szüntelenül az ősszüleinktől örökölt, keresztény intézmények, tanítások, szokások, perspektívák, érzelmek és gondolatok ellen áskálódik, amelyeket még nem sikerült teljesen kiirtani. Teszi ezt csak azért, mert az ellenforradalom a keresztény hagyományok védelmezője.

B. A PISLÁKOLÓ LÁMPÁS

A forradalom a keresztény civilizációt olyan módon támadja, mint ahogy a brazil őserdők egy bizonyos fafajtája, a fajtó füge (*Urostigma olearia*) rátekeredik, ellepi és

megöli a másik fát. A mérsékeltebb, lassú sodrású áramlataiban a forradalom azért lopakodott a keresztény civilizáció törzsére, hogy ránk tekeredhessen és megfojtson bennünket. Olyan átmeneti időket élünk, amikor a végső szorító fogás még nem következett be, de egyszerűen, igen kényesre fordult a helyzet. Az, ami a keresztény civilizáció földi maradványainak nevezhető, az, ami még nem is olyan nagyon rég az élő hagyományok kellemes illatát árasztotta szerte, az, ami az emberek emlékezetéből még nem múlt ki mindenestül, együtt lézeng valahogy a forradalom intézményivel és szokásaival.

Amíg a ragyogó keresztény hagyományban még dobog az élet, és amíg a forradalmi tevékenység újítás-mániája körül feszül a végső küzdelem, – ahogy XIII. Leó pápa a *Rerum novarum* kezdetű enciklikájának bevezetőjében leírja, – az igazi ellenforradalmár a nagy hagyomány kincseinek őrszeme lesz, hiszen ezek a keresztény múlt még érvényben lévő értékei, amelyek védelmünkre szorulnak s amelyek bennünket is védnek. Ebben az értelemben az ellenforradalmár úgy tesz, mint Krisztus, aki nem azért jött, hogy kioltsa a pislákoló lámpást, vagy eltörje a repedt nádat.³ Ezért kell, hogy szeretettel fordítsunk gondot a veszendőbe merülő keresztény hagyományok megmentésére. A forradalom ellen vívott küzdelem lényegében véve tehát eminensen hagyományőrző és hagyományképző akció.

C. HELYTELEN TRADICIONALIZMUS

Az ellenforradalom tradicionalista szellemének azonban semmi köze sincs ahhoz a helytelen és szűklátókörű tradicionalizmushoz, amely abban éli ki magát, hogy megtartsa néhány rítust, stílust, szokást, karácsonyi vagy húsvéti ünnepet csak azért, mert szereti a hangulatos múltat, de fogalma sincsen az értelmükről, amelyből valójában fakadnak. Ez nem egészséges, élő tradicionalizmus, hanem csupán archeologizmus: céltalan, poros régészkedés volna.

2. AZ ELLENFORRADALOM KONZERVATÍV

Konzervatív-e az ellenforradalom? Egy bizonyos értelemben igen, még hozzá a lelke legmélyén. Egy másik értelemben pedig nem, az is a lelke legmélyén.

Ha arról van szó, hogy megőrizzen valamit a jelenből, ami jó és életrevaló, az ellenforradalom konzervatív.

De ha arról van szó, hogy megőrkítse azt a felemás helyzetet, amelyikben éppen leledzünk, azaz csupán a forradalmi folyamatnak a pillanatnyi képeit retusálja, miközben maradian ácsorgunk sóbálványként megmerevedve, átkarolva minden jót és rosszat századunkban, biztosítva a kettő élőködését állandó és harmonizáló kapcsolatban, akkor az ellenforradalom nem lehet konzervatív, és nem is az.

3. AZ ELLENFORRADALOM A VALÓDI HALADÁS ELŐFELTÉTELE

Progresszista az ellenforradalom? Igen, ha a haladás valódi volna. De semmi esetre sem az, ha az úgynevezett »haladás« a forradalmi utópia felé vezet.

Tartalmára nézve, a valódi haladás helyes úton-módon használja fel a természet erőit, a teremtés isteni törvénye szerint, az ember érdekeinek hű szolgálatában. Az ellenforradalom tehát nem paktál a mai túlbecsült technicizmussal, az újdonságok hajszolásával, a sebesség és a gépek bálványimádásával, s nem hajlandó az emberi közösségeket *mechanikusan* megszervezni. Ezeket a sajnálatos túlzásokat XII. Piusz pápa alaposan elítélte.⁴

Az anyagi jólét a keresztény felfogás szerint nem a legfontosabb mozzanata a haladásnak. Amiben mindenekelőtt haladnunk kell, az a lelki javak teljes kibontakozása, és a morális tökéletesség felé való felemelkedés. Az ellenforradalom haladásfogalma tehát előtérbe helyezi a lelki szempontokat az anyagiakkal szemben. Ezzel egyetemben az ellenforrada-

4 - XII. Piusz karácsonyi rádióüzenete (1957). Discorsi. Op. cit. XIX. 670

lomnak sokkal sürgősebb feladata az, hogy hirdesse az egyes ember és a tömegek színe előtt az igaz vallás, az igaz filozófia, az igaz művészet és irodalom megbecsülését, mint a testi jólét és az anyagi haszon kiaknázását.

Befejezésül, a haladás forradalmi és ellenforradalmi fogalma közötti éles határvonal kitűzése végett, előnyös rámutatnunk, hogy az utóbbi mindig úgy tekint a világra, mint a siralom völgyére és a mennyek felé vezető hágóra, amely csak átkelőhely Isten országa felé. A forradalmárok viszont a haladás földi paradicsomát várják, ahol boldogan élünk, amíg meg nem halunk, és semmi gondot, semmi gondolatot sem érdemes vesztegetnünk az örökkévalóságra.

A valódi haladás megfogalmazása tanúsítja, hogy a haladás a forradalmi folyamatnak az ellenkezője.

Így hát az ellenforradalom a haladás útján lényeges feltétele a normális fejlődésnek, valamint a forradalmi utópia legyőzésének, amely csak tetszeti a haladást.

IV. FEJEZET

KI ELLENFORRADALMÁR?

A fenti kérdésre kétféleképpen lehet válaszolni.

1. AZ A TEVÉKENY ELLENFORRADALMÁR

— aki egyrészt ismeri a forradalmat, másrészt a rend és az ellenforradalom szellemét, tanítását és módszereit;

— akinek szívügye a keresztény rend és az ellenforradalom diadala, s elveti a forradalmat mint a rend felborítását;

— aki ebből a szeretetből és gyűlöletből tengelyt formál, és aköré csoportosítja az eszményei, a választásai és a tettei súlypontját.

Ez a magatartás nem követel meg magas iskolai végzettséget. Szent Johanna, az egyszerű orléans-i szolgálóleány nem volt teológus, de meghökkentette bírait gondolatainak teológiai mélységével (1429).

Ugyanígy a navarrai királyságban (824) két hosszú évszázad során a mórokkal szemben; az évtizedes összeütközésben (1793-1803) Vendée királyhű tartománya és az I. francia köztársaság között; avagy a tirolai szabadságharcban (1809) I. Napóleon csapatai és a bajor csatlósai ellen: egyszerű parasztemberek – mint Andreas Hofer – voltak az ellenforradalom legjobb katonái, akik tudták miért küzdenek, mert megértették a magasra tűzött célok értelmét és szárnyaló lelkületét.

2. POTENCIÁLIS ELLENFORRADALMÁR

Az, akiben megvan egy bizonyos, a forradalmárookra jellemző gondolatmenet vagy érzület, akár figyelmetlenségből, akár valamilyen alkalmi okból, amiért belé furakodott, de a személyisége legmélyét nem érintette a forradalom szelleme. Ilyen valaki, ha felébredt, ha fény derül az észjárására és a jó irányba fordul, könnyen átállhat az ellenforradalom oldalára. Ebben különbözik az előbbieken már említett félig-meddig ellenforradalmároktól.⁵

V. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM TAKTIKÁJA

Az ellenforradalom taktikáját megvizsgálhatjuk egyének, csoportok vagy divatos vélemények fényében három további vonatkozásban, amennyiben összehasonlítjuk a tevékeny ellenforradalmár, a potenciális ellenforradalmár és a forradalmár magatartásával.

1. A TEVÉKENY ELLENFORRADALMÁR HARCMODORA

A tevékeny ellenforradalmár nem olyan ritka, mint ahogy először gondolnánk. Tisztán látja a dolgokat, mély megértés van benne az összefüggések iránt. A lelkülete erős. Ebből fakadóan világosan látja a mai világ rendellenességeit és a látóhatáron ólálkodó katasztrófákat is. Pont ez a tisztánlátás az, ami miatt elszigeteltnek érezheti magát olyan káoszban, amelyre láthatólag nincs megoldás. Ezért sokszor az ellenforradalmár bátortalan csendben van, ami szomorú állapot: *Vae soli*, ahogy a Szentírás mondja.⁶

Az ellenforradalmi mozgalomnak mindenekelőtt fel kell kutatni az ilyeneket, bemutatni őket egymásnak és rávezetni, hogy támogassák egymást meggyőződésük nyilvános vállalásában. Ez kétféleképpen történhet:

A. EGYÉNI AKCIÓ RÉVÉN

Az első lépések során mindenekelőtt egyéni szinten kell megnyilvánulni a bemutatkozásnak és a meggyőzés megvallásának. Semmi sem annyira hatékony, mint az őszinte és karakán férfiú kiállása, legyen az fiatal egyetemista, katona, tanító, pap, netán arisztokrata vagy kétkezi munkás, akinek befolyása van a környezetében. Az első reakció, amit kiválthat, néha felháborodás lesz. De ha kitartó, ami a körülményekhez képest változó helyzeteket hoz, lassanként csatlakoznak majd hozzá útítársak.

B. KOORDINÁLT AKCIÓ RÉVÉN

A személyes kapcsolatokból természetes úton-módon csoportok születnek egy-egy megfelelő környezetben, akár csak a szerteágazó nagycsaládokban, ahol a közösségben megsokszorozódik az egyéni akció ereje.

6 - Prédikátor (4:10): Mert ha elesnek is, az egyik felemeli a társát. Jaj az egyedülvalónak, ha elesik, és nincsen, aki felemelje.

2. HARCMODOR A POTENCIÁLIS ELLENFORRADALMÁR MEGNYERÉSÉRE

A jó ellenforradalmár feladata, hogy bemutassa a forradalom és az ellenforradalom minden aspektusát: A vallási, politikai, közösségi, gazdasági, kulturális, művészi, stb. téren. Fontos, hogy a potenciális ellenforradalmárok lássák a teljes spektrumot, s ne csak egyedül azon a szűk szűrőn keresztül tájékozódjanak, amelyen át legtöbbször megszokásból szemlélik a forradalom és az ellenforradalom dolgait, amely azonban ugyanakkor alkalmas hídfőnek is szolgál a közeledésben. Ha csak egy síkon vitázunk, például kizárólag csak politizálunk, nagyon leszűkítjük az érdeklődők szimpátiáját egy területre, a kapcsolat steril marad, ellaposodik és előbb-utóbb ki fog halni.

3. HARCMODOR A FORRADALMÁRRAL SZEMBEN

A. KEZDEMÉNYEZÉS A FORRADALOM ELLEN

A forradalommal és az ellenforradalommal szemben nincs semleges álláspont. Akik nem harcolnak, azok akarva nem akarva az egyik vagy másik tábor felé sodródnak, akár tudatosan akár nem. Forradalmárok közé nemcsak azokat soroljuk, akik nyíltan vállalják a forradalom eszméit és tetteit, hanem a félig-meddig ellenforradalmárokat is.

A forradalom, amint már szó volt róla, annak köszönheti a terjedését, hogy elrejtí a valódi arcát, a valódi szellemét és a végső céljait.

Hogy lejárassuk a forradalom nimbuszát, annak a legjobb módszere, ha teljességében bemutatjuk akár a valódi szellemét, akár az elkövetett tetteit, vagy éppenséggel a kicsinek tűnő manővereit s a jelentéktelen megnyilvánulásai egyikét. Ezzel leránthatjuk róla a leplet és hatalmas ütést mérhetünk rá.

Ezért, aki bármilyen erőfeszítésre vállalkozik a forradalom ellen, az okosan és a lehető legnagyobb buzgalommal kell, hogy végezze a feladatait.

Másrészről természetesen, a jól megtervezett viták nélkülözhetetlenek a sikerhez.

Van lehetőség arra is, hogy a félig-meddig ellenforradalmárokkal, és többé-kevésbé olyan forradalmárokkal is együttműködjünk, akikben megalvadt a forradalom vérkeringése egy bizonyos témában és bizonyos pontokon »vérrögöcskék« gátolják bennük a forradalmi meggyőződés teljes kirobbanását. Az ilyen együttműködés egy kényes kérdést vet fel: Meddig okos az ilyen együttműködés? Véleményünk szerint a forradalom elleni harc csak akkor bontakozik ki előnyösen, ha olyanokat köt össze, akik minden tekintetben mentesek a forradalom vírusától. Az együttműködés azonban olyan emberekkel, akik a szent ügynek nem, vagy nem egészen hű katonái, egy-két konkrét cél megvalósítására mégis könnyen és sikeresen elképzelhető. Ha azonban egyes ellenforradalmi csoportok ezt átfogó és állandó formában teszik, akkor egyhamar friss tetten éri utol őket az óvatosság felelőtlen hiánya. A könnyelmű együttműködés a leggyakoribb oka az ellenforradalom kudarainak.

B. A FORRADALOM ELLENTÁMADÁSA

Megszokott dolog, hogy a forradalmár felvágó, hangoskodó és exhibicionista legyen, ha nem áll vagy csak gyenge ellenfél áll vele szemben. Ha azonban valaki jól elkapja az üstökét és erélyesen szaván fogja, akkor azonnal elhallgat és a szófukarság kampányát szervezi meg. Ebből a csendből, azonban kivehető a rágalmak diszkrét sugdosása, és az ellenfél »eltúlzott logikája« elleni zúgolódás. De ez csak zavarodott és szégyenteljes csend, amit soha nem tör meg semmi talpraesett felelet. A zavarodottság és vereség csendjében Veuillot győzedelmes és lelkes szavait kiálthatnánk oda a megdermedt ellenforradalmárnak: »Vallasd a csendet, s az választ nem ad soha.«⁷

7 - Louis Veuillot (1813-1883): Összes művei. Lethielleux Librairie, nincs dátum, Párizs. XXXIII. 349

4. ELITEK ÉS A TÖMEGEK A FORRADALOM ELLEN ALKALMAZOTT TAKTIKÁBAN

Az ellenforradalomnak, amennyire csak lehetséges, meg kell nyernie a tömegeket. De közvetlenül nem ez a fő célja. Az ellenforradalmárnak nincs oka elbátortalanodni azért, ha pillanatnyilag az emberek nagy többsége nincs az ő oldalán. A történelem gondosabb tanulmányozása bizonyítja, hogy nem a tömegek a forradalom hordozói. Azért mozgolódtak a forradalmi irányba, mert forradalmi elit volt a hátuk mögött. Ha ellenkező beállítottságú elit állt volna mögöttük, akkor ellenkező irányba mozdultak volna. A történelem tárgyilagosan arra vall, hogy a tömeg másodlagos tényező. Ami valóban fontos, az az elitek nevelése. Megalakításukra az ellenforradalmár mindig felhasználhatja a saját kis fegyvertárát, és így is jó eredményt érhet el az anyagi és technikai javak szűkössége ellenére, amelyekkel olykor küszködni kell.

VI. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM ESZKÖZEI

1. TÖREKEDNI KELL A HATÁSOS ESZKÖZÖK MEGSZERZÉSÉRE

Elvben világos, hogy a forradalom ellen vívott akció megérdemli, hogy a legjobb eszközök álljanak a rendelkezésre: Televízió, rádió, nagy példányszámú sajtó, céltudatos, hatásos, ragyogó reklám. A talpraesett ellenforradalmárnak arra kell szert tenni, ami a legjobb, s fellendíteni azt a csüggedt hangulatot, amely eleve feladja a reményt a kiváló felszerelésre, mintha arra mindig csak a sötétség fiainak volna lehetőségük. Azzal azonban reálisan szembe kell néznünk, hogy az ellenforradalmi akció végrehajtásához sokszor hiányoznak a fényes segédeszközök.

2. A SZERÉNY SEGÉDESZKÖZÖK BEVETÉSE IS HATÉKONY

Még a legszerényebb segédeszközök bevetésével is figyelemreméltó eredményeket lehet elérni, ha ezeket jó órában és jó helyen, szellemesen és okosan használják fel. Már rámutattunk, hogy az ellenforradalmi akció akkor is véghezvihető, ha az adott helyzetben leszűkül egyedül a személyes cselekvésre. Azonban semmiféle akció sincs egyéni kezdeményezés nélkül, amely, ha jól sikerül, egyedül képes kaput és ajtót tárni a sikernek és a haladásnak.

Kis, lelkesítő ellenforradalmi kiadványok, ha nívósak, meglepően hatékonyak lehetnek, elsősorban abból a célból, hogy az ellenforradalmárok megismerkedjenek egymással. Ugyanilyen vagy még hatékonyabb eszköz a könyv, a szószoki emelvény és a katedra, ha az ellenforradalom szolgálatában áll.

VII. FEJEZET

AKADÁLYOK

AZ ELLENFORRADALOM ÚTJÁN

1. ELKERÜLENDŐ CSAPDÁK AZ ELLENFORRADALMÁROK SORAIBAN

A csapdák legtöbbször az ellenforradalmárok rossz szokásaiban keresendők. Az ellenforradalmi összejövetelek vagy kiadványok témáját gondosan kell megválogatni. Az ellenforradalomnak mindig van általános, ideológiakritikus tartalma, még akkor is, ha mellékes vagy kis részletkérdésekkel foglalkozik. Visszatérni, például, a napi események vagy a közelmúlt politikai-pártpolitikai problémáira igen hasznos lehet. De megcsonkítanánk az ügyet, amelynek a szolgálatába szegődtünk, ha a részgazságokat az egészként tüntetnénk fel, s azt, ami specifikus, ami lokális, regionális, előnyben részesítenénk az általánossal szemben. Nem

előnyös kicsinyesen túlhangsúlyozni a személyes kérdéseket, felfűjni a helyi ideológiai ellenfelekkel való küzdelmet, mintha az volna az ellenforradalmi akció fő problémája, vagy úgy bemutatni az ellenforradalmat, mintha az pusztán nosztalgia, vagy netalán csupán a személyes lojalitásból fakadó kötelesség volna – habár nem tagadhatjuk, hogy a nosztalgia jogos, és a lojalitás szent és igazságos is lehet.

2. A FORRADALOM OLCSÓ SZÓLAMAI

A csapdák máskor elcsépeelt jelszavak, hangzatos szólamok formájában jelennek meg, melyeket gyakran elfogadnak dogmaként még a legjobbak is.

A. IDEJÉT MÚLTA AZ ELLENFORRADALOM?

Messze a legkártékonyabb s megrögzöttebb frázis az, hogy a mi korunkban az ellenforradalom már nem prosperál, mert ellentétes az idők szellemével. Azt mesélik, hogy a történelem menete nem fordul hátrafelé.

Ha az ilyen üres szóbeszéd általános történelmi törvény volna, akkor a katolikus Egyház már rég nem létezne. Mert tagadhatatlan, hogy Krisztus evangéliuma, melyet az apostolok hirdettek, radikálisan ellentmondott az akkori környezetnek. Ugyanígy a germán-római eredetű, katolikus Spanyolország sem lenne valóság. Mert az újra feltámadáshoz semmi sem hasonlít jobban, – ami valahogy mégiscsak a múlt visszatérése – mint Spanyolország keresztény nagyságának teljes helyreállítása nyolc évszázadon keresztül, a covadongai csatától (722) kezdve Granada felszabadításáig (1492). A forradalmárok szemében oly nagyra becsült reneszánsz szóról-szóra újjászületést jelent. A korszak kultusza, legalábbis bizonyos szemszögből tekintve, mégsem volt sokkal több, mint visszatérés a naturalista kultúra és művészet maradványaihoz, ami már több ezer éven át megkövesedett.

A történelem tehát sokszor arra bolyong, amerre nem gondolnánk, s tele van jövőssel-menéssel a jó és rossz útvonalaival.

Egyébként, ha a forradalmárok valamiről azt hiszik, hogy odaillik az idők szelleméhez, akkor szemfülesen vigyázni kell. Mert megannyiszor az nem más, mint valami pogánykori szemét, amit újra akarnak élesztetni.

Mi új van például a válásban vagy a nudizmusban, a rémuralomban vagy a demagógiában, amelyek annyira elterjedtek az ókorban?

Miért volna modern a váló házaspár szomorújátéka, amelyben a kisgyerekek a statiszták, s miért anakronisztikus a felbonthatatlan hűség szószólója?

A modernség fogalma a forradalom szerint kimerül abban, ami a gőg és egalitarizmus malmára hajtja a vizet, ami a vágyak szomjának és a liberalizmusnak szabad utat enged, hiszen az mindig időszerű.

B. NEGATÍV-E AZ ELLENFORRADALOM MAGATARTÁSA?

Egy másik frázis: Az ellenforradalom, már a nevéből kifolyólag is, valami teljesen negatív és ezért steril dolog. De csak egyszerű szójáték ez a szemrehányás. Mivel a gondolkozó ember a tagadás tagadásával igenlést szokott kifejezni, sok fogalom úgy nyer pozitív megerősítést, hogy a tagadó, negatív jelentésű szóhoz fosztóképzőt ragaszt: Tévedhet-*etlen*, függ-*etlen*, ártalm-*atlan*, kétség-*telen*, hibá-*tlan*, bűn-*telen*, stb. Vajon negativizmus-e a tévedés, függés, ártalom, kétség, hiba vagy a bűn ellen küzdeni, csak azért, mert az anyanyelvünk fosztóképzővel fejezi ki a pozitív tartalom erős igenlését? Vajon az I. vatikáni zsinat munkája negativista volt, amikor kijelentette, hogy a pápa tévedhet-*etlen*: azaz igazat mond a hit dolgainak a végső meghatározásában? Vajon Isten Anyjának az előjogát negativistának lehet mondani, ha az élete kezdettől kezdve (már a fogamzása óta) minden átörökölt bűn foltjától mentes: azaz makulá-*tlan*?

Mit jelent azonban, ha valaki negativista a mindennapi szóhasználatban? Nyilván azt, hogy kitartóan tagad, támad és szemmel tartja az ellenfelét. Vagyis el kell ismernünk, hogy az

ellenforradalom természetében, habár nem merül ki csupán a forradalom tagadásában, kell, hogy legyen valami alapvető és egészséges negativizmus. Mert olyan mozgalom, mint már mondtuk, amelyik egy másik mozgalom ellen irányul. A küzdelemben elképzelhetetlen, hogy az egyik ellenfél ne figyelje a másikat és ne legyen polemikus, ne támadjon és ne védekezzen.

C. POLEMIKUS ÉS KÁRTÉKONY AZ ELLENFORRADALOM?

A harmadik frázis a szükségszerűen negativista, polemikus jellegük miatt cenzúrázza az ellenforradalmárok szellemi munkáit. Állítólag túlhangsúlyozzák a tévedések megcáfolását, ahelyett, hogy kifejtenék az igazságot elfogulatlan, szintiszta formában. Terméketlen dolog az ilyesmi, így hangzik a vád, s csak ingerli az ellenfeleket és kiélezi az ellentétüket.

A lehetséges túlzásoktól eltekintve, ennek a nyilvánvalóan negativista stílusnak megvan a mélyebb létjogosultsága. Mint már mondtuk, a forradalom doktrínája már benne volt Luther és a korai forradalmárok renegát aktivitásában, azonban csak igen lassan, évszázadok folyamán bontakozott ki. Úgy hogy – tegyük hozzá jogosan, – az ellenforradalmi írók már a kezdetektől fogva érezték a forradalmi tételekben valamit, ami tulajdonképpen túlmutat magán a megfogalmazáson. A szakaszos folyamatok alakulása szerint, a forradalom mentalitásában sokkal több megfigyelni való van, mint amennyit a kidolgozott ideológia egyszerűen a felszínre dob.

Az alapos, hatásos és maradéktalan tárgylagosságra törekvő munka ezért figyelmesen nyomon követi a forradalom minden lépését, hogy a forradalom zavaros hömpölygéséből kiderüljön a rejtett mondanivaló. Csak így lehet támadást indítani a forradalom ellen a kellő objektív formában. A mindenkori ellenforradalmárokat ez arra kötelezte, hogy szüntelenül szemmel tartsák a forradalom fejleményeit, hogy átgondolják és kidolgozzák a nézeteiket azoknak a tévedéseknek az alapján, melyeket a forradalom elkövet. A módfelett kemény szellemi munka hevében, csak a tanítóhivatal megszentelt tárházában találhatunk az igazság és rend

kincseire, ahonnan előhozzuk a régít és újat,⁸ hogy megcáfolhassuk a forradalom érveit, amennyiben egyre mélyebbre letekintünk a sötét szakadékok fenekéig.

Így hát az ellenforradalmi munka természete, kívánatos módon negativista és polemikus kell, hogy legyen. Egyéb-ként, hasonló érthető okokból, az Egyház tanítóhivatala is, a történelem során fellépő eretnek tanítókkal szemben, legtöbbször ilyen negatív megközelítésekkel szokta megfogalmazni a pozitív igazságot, és elutasítani az ellentmondásos tévedéseket. Az Egyház soha sem riadt vissza attól, hogy keményen elbánjon azzal, akivel csak kell, s elítéljen valamit, ami téves.

3. HELYTELEN MAGATARTÁS A FORRADALOM SZÓLAMAIVAL SZEMBEN

A. CSAK BAGATELL SZÓCSATA, HA AZ ELLENSÉG HANGOZTATJA A SZÓLAMAIT?

Az ellenforradalmi tevékenység nem a poros könyvtáraknak fejt ki a munkásságát. Más szóval, nem korlátozható a dialektikára tisztán akadémikus szinten. Habár az ellenforradalom szolgálatában a tudományos munka fontosságát nem lehet eléggé megbecsülni, de nem a csiszolt definíciók, hanem a szerint kell elsősorban tájékozódni, támadni és védekezni, ahogy a közvélemény gondolja, érzi s megéli a forradalom jelszavait. Az ellenforradalmárnak tehát különösen fontos feladata, hogy komolyan vegye és megcáfolja a rágalmazó szólamokat.

B. HAGYJUK KI A POLEMIKUS TÉMÁKAT, NE BIRIZGÁLJUK A FÁJÓ PONTOKAT?

Ha annak érdekében, hogy a forradalom elleni küzdelem szimpatikusabb és pozitívabb fénybe mutatkozzék, udvariaskodásból elhalkulnak a forradalom ellen intézett heves támadások, akkor ez a meghunyászkodás megfosztaná

8 - Máté (13:52): Minden írástudó, aki jártas a mennyek országának tanításában, hasonlít a családtyához, aki kincseiből újat és régít szed elő.

az ellenforradalmat a tartalmától és a dinamizmusától.⁹ Az ilyen ügyefogyott taktika olyan értelmetlen volna, mint az az államfő, aki az ellenséges csapatok láttán visszatartaná a seregeit, hogy a megnyerje a betolakodók rokonszenvét. A valóságban ezzel nem állítaná meg az ellenséget, hanem feladná a saját házatáját. Ez persze nem azt jelenti, hogy az ellenforradalmár harc- és beszédmodora ne igazodjék a körülményekhez. Krisztus Júdeában a perfid farizeusok között izzó szavakkal prédikált. Galileában viszont egyszerű emberek között a hangja tanító volt, s nem harcias.

VIII. FEJEZET

MEGRÁZKÓDÍTÁSOK A FORRONGÁSBAN

1. FOLYAMATOS FEJLŐDÉS A REND FELÉ

Nyilvánvaló, hogy csakúgy, mint a forradalom, az ellenforradalom alakulása is folyamatos fejlődés, ezért tanulmányozható, hogy hogyan halad, hogyan menetel a végcélja, vagyis a rend felé. Vannak azonban olyan jellemzői, melyek alapvetően megkülönböztetik a menetrendjét, mivel a forradalom éppen megfordítva a teljes rendellenesség felé menetel. Ami onnan ered, hogy a jó és a rossz dinamizmusa radikálisan más.

2. A FORRADALOM TIPIKUS FEJLŐDÉSE

A. GYORS MENETBEN

Amikor a forradalom két sebességét tárgyaltuk, láttuk, hogy egyeseket egy szemvillanás alatt elragadnak a tévtanok és elragadtatásukban egy csapásra kimerítik a tévedés minden velejáróját.¹⁰

9 - Vö. II. rész, VIII. fejezet, § 3 B

10 - Vö. I. rész, VI. fejezet, § 4

B. LASSÚ MENETBEN

Azt is láttuk, hogy mások lassan, lépésről lépésre fogadják el a forradalom tanításait. Sőt még gyakrabban nemzedékről-nemzedékre fejlődik ez a folyamat. A *félig-meddig* ellenforradalmár fiából már csak *alig-alig* ellenforradalmár lesz. Ha az előbbi nemzedék még nagyon a forradalom lázálmai ellen volt, a következő már kevésbé fog megbotráncozni, aztán jön az unokája, akit már nem is érdekel az ellenkezés, végül is a dédunokája, akit már teljesen bekebelezett a jellemtelen forradalmi folyamat. Mert az ilyen család mentalitásában, sokszor a tudat alatt valahol a rendezetlen érzések között, a forradalom ellen még megvannak a szokások bizonyos töredékei és az élesztők morzsái, amelyek részben a rendhez kötik őket vissza. A forradalom nem nagyon dinamikusan törtet köztük. A tévtanok csak lépésről lépésre, álruhában korrumpálják lelkükben az ellenállást.

Ugyanez a lassú ritmus a magyarázata, hogy miért változik valaki véleménye olyan óriási méreteken az élet folyamán. Serdülőkorában, például, a tisztességtelen divatokról még komoly fejcsóválással vélekedik, s igazodik a környezetéhez, ahol nevelkedett. Később, ahogy egyre lazábban »fejlődnek« a szokások, alkalmazkodik minden divathoz. Vénségére üdvözlendőnek tartja azt, amit fiatalkorában erélyesen elítélt. Végül is eléri a végpontot, mert lassan, észrevétlenül haladt át a forradalom árnyalt szakaszain. Nem volt elég éles szeme, esze és ereje, hogy ráébredjen, merre vezet a forradalom, és kívül-belül hogyan forgatják ki az egész lelkivilágát. Lehet, hogy ugyanaddig a pontig jut, mint a vele egykorú forradalmár, akit már serdülő éveiben villámgyorsan elragadott a forradalmi meggyőződés. Az ilyen lélekben az igazság és minden jó elvesztette ugyan a csaták egész sorát, de még nem az egész háborút. A forradalom valamilyen, legeslegújabb kolosszális tévedése, vagy elképesztő gonoszsága láttán, győzedelmes, megmentő módon újra rádöbbenhet a forradalom perverz alapjaira, és kategorikus, szisztematikus lépéssel visszatérve ellenállást tanúsít majd annak minden csillogó csábítása ellen.

Hogy elkerülje az ilyen megrázkódtató, lelki sokkot, – az ellenforradalmi tiszta kristály kicsapódását a zűrzavaros oldatból, – a forradalom nagy előszeretettel halad lassan, de biztosan lépésről lépésre egészen addig, ahonnan már nincs visszatérés.

3. HOGYAN LEHET ÍZZÉ-PORRÁ TÖRNI A FORRADALOM URALMÁT

Ha a forradalom így vezeti félre a nagy tömegeket, akkor felmerül a kérdés, hogyan szabadulhat ki az áldozat az útvesztőből? Vajon ez a hirtelen pálfordulás az ellenforradalom oldalára miben különbözik-e attól a fordulattól, amikor a hitehagyók villámgyorsan áttérnek a forradalom oldalára? S ha igen, akkor miben?

A. A SZENTLÉLEK ONNAN FÚJ, AHONNAN AKAR

Senki sem szabhat határt annak a kimeríthetetlen változasságnak, ahogyan Isten kanyargós utakon egyenesen ír a lelkekben. Képtelenség még elgondolni is, hogy az istenszeretők bonyolult ügyeit egy kaptafára húzzuk. Csak addig mehetünk ebben a kérdésben, hogy rámutassunk egy-két elkerülendő tévedésre, és előterjesszünk néhány okos tanácsot.

Minden megtérés a Szentlélek akciójából fakadó gyümölcs, aki mindenkihez a maga útján-módján és szüksége szerint szól, egykor fenséges szigorral, máskor anyai gyengésséggel, mindenkor megtévesztés nélkül.

B. SEMMIT SEM SZABAD VÉKA ALÁ REJTENI

A tévtanoktól az igazság felé tartó menetrendben a léleknek tehát nem kell a forradalom sunyi csendjével szembesülnie, s hazug metamorfózisaival számolnia. Semmi sincs rejtve előle, amit tudnia kell. Ami jó és igaz, arra átfogó, egyetemes összefüggésben megtanítja az Egyház. A tanítóhivatal nem rejtegeti szisztematikusan az emberek előtt a végső célt, hanem a láthatóvá és kívánatosá teszi. Úgyhogy a jóban való előmenetel elérhető.

Az ellenforradalomnak tehát nem kell meghazudtolnia a saját jellemét, hanem magáévá kell tenni, amit X. Szent Piusz pápa a valódi apostol viselkedésében aláhúzott:

»Hütlén és méltatlan eldugdosni, takargatni valami kétértelmű zászló alatt a katolicizmus egyetemes minőségét, mintha az romlott portéka, csempészett áru volna.«¹¹

Aki katolikus, nem »leplezheti az opportunizmus fátyla alatt az evangélium legfontosabb részeit, attól tartva, hogy majd nem hallgatnak rájuk, vagy egyenesen elfordulnak tőlük az emberek.«¹²

Ehhez a pápa még hozzáfűzte a következőt:

»Kétségtelenül, okos dolog, az igazság kifejezésére olyan korszerű nyelven beszélni, amely érthető a katolikus intézményekkel szemben ellenséges érzületű, Istentől teljesen elrugaszkodott emberek számára is. *Azokat a sebeket, mondja Szent György, amelyeket fel kell vágni, előbb tapintatos könnyed kézzel kell kivizsgálni.* De ha a tapogatódzás általános, állandó és divatos viselkedési normává válna, akkor az efféle kézügyesség csak múlandó, világi okoskodás marad, annál inkább, ha ráadásul a számadásból kihagynánk az isteni kegyelem közrejátszását is, amely nemcsak a papi rend szolgálóinak adatik meg, hanem minden hívő kereszténynek azért, hogy szavaink és tetteink megindítsák a keményszívű emberek lelkét.«¹³

C. A NAGY MEGTÉRÉSEK MEGRÁZKÓDTATÁSA

Habár az ilyen komplex témában eleve elvetettünk minden olyan formulát, amelynek kaptáján egyszerű kijelentéseket lehet tenni, az azonban minden konkrét vonatkozásával együtt vitathatatlannak tűnik, hogy a teljes és tudatos méretű csatlakozás a forradalomhoz főbenjáró,

11 - X. Szent Piusz pápa levele (1909) Medolago Albani grófnak. Bonné Presse Párizs. V. 76

12 - X. Szent Piusz körlevele (1904): Jucunda sane. Bonné Presse, Párizs. I. 158

13 - Ibidem

visszataszító bűn, radikális hitszegés, amelyből csak egy hasonlóan radikális megtéréssel lehet kilábolni.

A történelem tanúsága szerint, a nagy megtérésekre az alkalom legtöbbször úgy adódik, hogy a kegyelem »villámlás és mennydörgés közepette« egy lökéssel megmozdítja a lelket bármilyen külső vagy belső cél elérése végett. A mozdulat minden esetben más, de gyakran vannak általános ismérvei. Konkrét esetben, ha egy forradalmár a forradalom ellen fordul, a megtérése nem ritkán és nagy vonalakban így játszódik le:

a. A keményszívű ember lelkében is, aki villámgyors menetben lépte át a forradalom szélsőséges határait, mindig megmaradnak az értelem, a józan ész és jóra való törekvés többé-kevésbé határozottan körvonalazott mozzanatai. Isten senkitől sem vonja meg az elégséges kegyelmét, de gyakran megvárja, amíg az illetők a nyomor legmélyebb pontjára érnek. Ott mutatja meg nekik egy csapásra, hatalmas villanásként, tévedéseik és bűneik rémítő méreteit. A tékozló fiú, amikor már a moslékkal is szívesen megtöltötte volna a gyomrát, magába szállt és visszatért az atyai házba.¹⁴

b. A lagymatag, rövidlátó lélekben, aki lassan sodródik a forradalom áramlatában, még van valami természetfeletti erő, még élnek a hagyomány, a rend és a vallás értékei, melyek sercegnek, mint parázs a hamu alatt. Ezek is, hála egy üdvös megrázkódtatás hatásának, a kegyetlen végletek egyik pillanatában kinyithatják a szemüket, hogy újra feléledjen bennük mindaz, ami az enyészet szélén vesztegelt: a füstölgő mécses újból lángra kap.¹⁵

D. NAPJAINKBAN A NAGY MEGRÁZKÓDTATÁS VALÓSÍNÜBB, MINT VALAHA

Mármost, amikor az egész emberiség katasztrófa előtt áll, úgy tűnik tehát, hogy éppenséggel ez a hajnalcsillag órája, amely Isten kegyelméből fordulatot készít elő. Akár

14 - Lukács 15:16-19

15 - Máté 12:20

gyors, akár lassú léptű a forradalmár, ha nem huny szemet a dolgok felett, a félelmetes szürkületben, amelyben élünk, megtérhet Isten házába, ahol nyitott kapu vár rájuk.

Az ellenforradalmárnak minden erővel ki kell használnia a drámai helyzetet, demagógia és túlzás, de gyengeség nélkül is, hogy a forradalom fia beláthassák a tényeket az üdvös vilámfényben. A veszélyek férfias bevállása a dolgok mai állásában az autentikus ellenforradalom alapvető feladata.

E. A FORRADALOM IGAZI ARCÁT KELL BEMUTATNUNK

Nemcsak arról van szó, hogy az egész civilizáció veszélyben forog. Pontosan az a képesség és hajlandóság hiányzik, hogy rámutassunk az általános káoszban, amely körülvesz bennünket, a forradalom teljes, visszataszító arcára: Aki színről-színre megismeri, mindig visszariad erős reakciók kíséretében.

Ezért lett Franciaországban az ellenforradalmi mozgalom szemtől-szembe a dühöngő forradalommal és a rákövetkező XIX. században, érthetőbb, mint valaha. Soha korábban nem volt a forradalom igazi arca olyan jól kivehető, mint a közelharcban. A hatalmas örvény, ahol a régi rend dolgai brutális erőszakkal eltűntek, hirtelen felnyitotta az emberek szemét, és meglátták az igazságokat, amelyeket a forradalom évszázadokon át tagadott vagy elhallgatott. Mindenekelőtt a forradalom szelleme vált nyilvánvalóvá az áldozatok árán, és ismertek lettek a mélyen ülő kapcsok olyan szokásokkal és eszmékkel is, amelyeket sok ember ártatlannak tartott addig. Az ellenforradalmárnak tehát sűrűn le kell rántania a leplet a forradalom meztelen arcáról azért, hogy végre megtörjön a nimbusza.

F. VÉGSŐ METAFIZIKAI SZEMPONTOK

Az ötödik esszencia a forrongás metafizikájában az, hogy minden egyenlő. A forradalmárok legbensőségebb szívügye, hogy nincs differencia a világ rendjében, sem rang sem törvény, semmi, ami nemes volna, és főleg nincs morális törvény.

A szegletkő az ellenforradalmár munkájában viszont az, hogy a metafizikai létrendben a világ architektúrája lépcsőzetes. A szeretet hierarchikus vonzalom az iránt, ami szent, s ezért nem lehet egyenlő. Az oda vezető út a tekintély, a morális törvény, a tisztaság és a tisztesség. A gőg szembeszegül a tekintéllyel, a lázadás a morális törvénnyel, a tisztátalanság a tisztasággal, a bectelenség a becsülettel. Ezek az ellentmondásos tényezők viszik tovább az emberiséget a forradalom és az ellenforradalom útján.¹⁶

G. KÉT SZAKASZ A PÁLFORDULÓN

Amikor a forradalmár radikálisan áttér az ellenforradalom oldalára, akkor bekövetkezik benne a morális rendszerváltás első szakasza.

A második szakasz azonban meglehetősen hosszú ideig is eltarthat, amely során azon kell fáradozni, hogy a gondolatok és az érzelmek összhangba kerüljenek a fordulóponton felvett új meggyőződéssel.

Ez a két, egymástól jól elkülöníthető szakasz így, ebben a sorrendben szokott bekövetkezni. Az egyéni átállásnak ezek a körvonalai. *Mutatis mutandis*, nagy csoportokban és egész nemzetekben is megtörténhet ugyanez a folyamat.

IX. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM HAJTÓEREJE

Az ellenforradalomnak is van hajtóereje, csakúgy, mint a forradalomnak.

1. AZ ERÉNYEK ÉS AZ ELLENFORRADALOM

Már szó volt róla, hogy a forradalom leghatalmasabb hajtóereje a féktelen emberi szenvedélyek kitörése és meta-

16 - Vö. I. rész, VII. fejezet, § 3

fizikai gyűlölködése Isten ellen, az erény ellen, a jó és különösen a hierarchia és a tisztaság ellen. Az ellenforradalmi erők ezzel párhuzamban működnek, de a természetük egészen más. A szenvedélyek önmagukban véve – szakszerűen kifejezve – morálisan semlegesek, csak a rendbontás által romlanak el. Azonban az akarat és a józanság kordájában tartva, hűségesen fognak engedelmeskedni a jó szolgálatában. A lélek portáján jelentős erők szabadulnak fel, ha Isten kormányozza az ítélőképességünket, az ítélőképesség uralja az akaratunkat, az akarat pedig az érzékeinket, s így elegendő gondot tudunk fordítani arra, hogy az ellenforradalom hajtóereje is derűs, nemes és módfelett hatékony legyen.

2. A TERMÉSZETFELETTI ÉLET ÉS AZ ELLENFORRADALOM

A lelkiezők virágzását nem lehet elképzelni, ha a természetfelettil nem számol az ember. A kegyelem szerepe éppen az, hogy megvilágosítsa az értelmet, erősítse az akaratot és mérsékelje az érzékeket. Ahogy a régi kovácsműhelyekben edzették a vasat: *nem túl hevesen, de nem is hidegen*, csak úgy fordulhatnak a szenvedélyek és az erények is a jó felé. Ilyen módon a lélek mérhetetlenül sokat nyer a természetfeletti életből, amely a bukott természet nyomora, s a természet szintje fölé emeli az embert. A keresztény lélek erejéből fakad az ellenforradalom dinamizmusa.

3. LEGYŐZHETETLEN AZ ELLENFORRADALOM

Feltehetnénk a kérdést, hogy mit ér az ember, ha ellenforradalmár? A válasz az, s emellett pedig váltig kardoskodunk, hogy kifürkészhetetlenül, mindenképpen magasabb rendű, mint a forradalmár: *Omnia possum in eo qui me confortat*. Mindent elviselek abban, aki nekem erőt ad.¹⁷

17 - Levél a Filippiekhez 4:13

Amikor az ember eldönti, hogy együttműködjön Isten kegyelmével, történelmi csodák történnek: A Római Birodalom megtérése, a középkor kialakulása, Spanyolország újra meghódítása a covadongai csata után, mindez a lélek feltámadásából ered, amelyre egész népek is képesek. A feltámadások legyőzhetetlenek, mert semmi sem győzheti le az erényes nemzetet, ha igazán szereti Istent.

X. FEJEZET

ELLENFORRADALOM, BŰN, MEGVÁLTÁS

1. FEL KELL FRISSÍTENI A JÓ ÉS ROSSZ FOGALMÁT

Az ellenforradalom egyik legsürgősebb feladata, hogy helyreállítsa a különbséget a jó és a rossz között, felfrissítse az általános ismereteket a bűn körül, különös tekintettel az átörökölt és az aktuális bűnre. Ha ez a feladat az Egyház tanítása szerint történik, nem áll fenn a kétségbeesésnek az a veszélye, amit a forradalom írói oly szívesen szítanak: Az isteni irgalom színe előtt nincs ok, hogy lehangolt, búskomor hipochondriában vagy embergyűlöletben szenvedjünk.

2. HOGYAN LEHET FELÚJÍTANI A JÓ ÉS ROSSZ KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGET

Az ismeretek felújítására több lehetőség van:

- Kerülni kell az olyan megfogalmazásokat, amelyek divatos laicista vagy interkonfesszionalista fordulatokkal elhomályosítják a tartalmat, mert ezek logikusan csak amoralizmushoz vezethetnek.

- Ki kell emelni minden jó alkalom adtán, hogy Istennek engedelmeskedni kötelesség, s a parancsolatok reális

törvények, melyekhez gyermeki engedelemmel, s nem válogatással igazodunk.

- Hangsúlyozni kell, hogy Isten törvénye önmagában véve jó és megegyezik a világegyetem rendjével, amelyben a Teremtő tökéletes hibátlansága tükröződik. Ezért az engedelem nem kényszer, hanem a saját, legbensőbb természetünk szeretetteljes megvalósítása. A rossz követése nemcsak elkerülendő, hanem gyűlöletet érdemel.

- Emlékeztetni kell arra, hogy *post mortem* a pályafutásunk célvonalán jutalom és bűnhődés: Az igaz élet babérokoszorúja vár ránk, »melyet azon a napon megad nekünk az Úr, az igazságos bíró.«¹⁸

- Szorgalmazni kell a jó szokásokat és törvényeket, amelyek elismeréssel adóznak a jónak és megszégyenítik a rosszat.

- Azokat a szokásokat és törvényeket is szorgalmazni kell, amelyek a bűnre vezető alkalmak elkerülésére törekednek, sőt mi több kerülnek még az ártatlannak tűnő látszatokat is.

- Ragaszkodni kell ahhoz, hogy a törékeny emberben az átörökölt bűnnek következményei vannak, aminek az ellenszere Krisztus megváltása, a kegyelem, az imádság és az éberség, hogy kitartóak lehessünk.

- Rá kell mutatni, hogy az Egyház küldetése, hogy az erények tanítója, a kegyelem közvetítője, a tévedés és a bűn kérlelhetetlen ellensége legyen.

XI. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM ÉS A VILÁGI KÖZÖSSÉGEK

Az ellenforradalom és a világi közösségek viszonya jól kidolgozott téma, több szempontból is, számos kiváló

18 - Pál második levele Timóteushoz 4:8

munkában. Itt nem térhetünk ki a részletekre, mivel ezen a téren¹⁹ csak a legáltalánosabb elvek megfogalmazására szorítkozunk és tanulmányozzuk a kapcsolatokat az ellenforradalom és egynémely fontosabb szervezet között, amelyek küzdenek a világi rend sikeréért.

1. AZ ELLENFORRADALOM ÉS A NÉPJÓLÉTI SZERVEZETEK

A világi közösségek ölében számos szervezet dolgozik, közvetlenül vagy közvetve, a népjóléti kérdések megoldásán, abból a közös célból, amely az ellenforradalomnak is szívügye: Krisztus királyságának a berendezése. A közös cél indokolja²⁰ a kapcsolatok tisztázását.

A. JÓTÉKONYSÁG, NÉPJÓLÉTI SEGÉLY, ÁLLAMI SZOLGÁLTATÁSOK, MUNKAADÓK ÉS MUNKAÁLLALÓK

Amennyiben ezek a szervezetek hozzájárulnak a gazdasági élet és a népjólét normalizálásához, gáncsot vetnek a forradalmi folyamatoknak. Ezért az ellenforradalomnak megbecsülendő, habár csak közvetett segédei, akiktől alig várható kifejezett állásfoglalás.

Mégis érdemes emlékeztetni egy-két igazságra, melyek sajnálatos módon, nem ritkán feledésbe merülnek azok között, akik önzetlenül erre a munkára szentelik az idejüket:

- A nép jólétének előmozdításával lehet enyhíteni és olykor kizárni az anyagi hiányokat, amelyek a tömegek körében oly sok lázongást provokálnak. Ez azonban nem a fő kérdés, mert a forradalom szelleme nem a nyomorból ered. A forradalom gyökere elsősorban a morális, s mindazonáltal a vallási táptalaj hiányában keresendő.²¹ A jótékonyság és a segélyszolgáltatások akcionizmusa mellett, amennyire

19 - Vö. I. rész. VII. fejezet. § 2

20 - Vö. II. rész. XII. fejezet. § 7

21 - XIII. Leó pápa körlevele (1901): *Graves de Communi*. Bonne Presse, Párizs. VI. 212

csak lehet, a morális-vallásos műveltség előmozdítása fontosabb, különös tekintettel arra, ha a forradalom vírusa ellen keresünk védelmet.

- Az Egyház együttérez és megtesz minden tőle telhető, hogy könnyebbítsen az emberi nyomorúságon. De senkit sem ringat abban az illúzióban, hogy a hiánycikkek pótlásával az önkiszolgáló üzletben minden baj gyógyítható legyen ebben a világban. És végül is szent belenyugvást prédikál, ha elkerülhetetlen a betegség, a nincstelenség vagy bármi más nagy szerencsétlenség.

- Kétségtelen, a népjólét előmozdítása jó atmoszférát teremt. Hozzájárul a kölcsönös megértéshez a munkaadók és munkavállalók között, ami leszereli az osztályharcra induló forradalmi csapatokat. Tévedés lenne azt képzelni, hogy a jóság a gonoszsgot mindenütt kijátszhatja. Még Krisztus bőkezű jótékonyága sem volt képes azok gyűlöletét túlszárnyalni, akik szembeszegültek vele. Habár a forradalom leküzdésére a legjobb módszer elsősorban a barátságos felvilágosítás és a lelki vezetés, mégis ez nyilvánvalóan nem elegendő. Ezért szabad, sőt kötelező fegyverbe vonulni a forradalom, például a kommunista áfium ellenvaló minden méltányos és jogos orvossággal.

- Szintén fontos azokat, akiknek a javára válik az adakozás, hálára indítani a jótettekért, avagy, ha nem jótékony-ságról, hanem az igazságosság aktusairól van szó, kifejezni a lojális megbecsülés érzését például az üzemi (intézeti, iskolai, stb.) főnökkel vagy a politikai vezetővel szemben, mivel a jótett és az igazságos aktus mögött a derekas kiállás a jó oldalán mindenkor megérdemli az elismerést.

- A fenti paragrafusok során eddig kiváltképp a nélkülöző munkásosztályt tartottuk szem előtt. De hangsúlyozni kell, hogy az ellenforradalmár nem hivatott szisztematikusan az egyik vagy másik osztály kiváltságos szolgálatára. Mivel a fontossági sorrendben a hagyományos és családi értékek mellett a magántulajdon védelme az ellenforradal-

már harmadik szívügye, szüntelenül emlékeztetnie kell a felsőbb osztályokat, hogy nem elégséges a forradalmat kizárólag ott leküzdeni, ahol előnyöket akar elkobozni vagy kicsikarni tőlük. Mit ér a tulajdon sérthetetlensége, ha ezek a jómódúak ugyanakkor minden más területen, a családi élet széthúzásában, a válásban, a strandon, az uszodában és minden más szórakozásban, szellemi és művészi munkában, – amint paradox módon éppen elég sűrűn megtapasztalható, – szóval és példával a hagyományos és családi értékek ellenkezőjét fitogtatják. Az olyan munkásosztály, amelyik megcsodálja a felső tízezrek léhaságát és csak másolni kívánja a félig-meddig forradalmi dőzsölésüket, a kapzsiságban felülmúlhatatlan lesz az elitek elleni harcban.

- Ugyanilyen káros a nemes és polgári rétegek számára, ha vulgáris viselkedést és öltözködést sajátítanak el, mint ha a népieskedéssel a forradalom vitorlájából kifoghatnák a szelet. Egy tekintélyes politikus, aki gatyaszárban akar több szavazatot zsebre vágni, ha már nincs jobb gondolata, íztelen sóhoz hasonlít. Nem érdemel mást, minthogy kitegyék a szűrét a kapu elé. Az arra járóknak tetszeni fog, ha ráléphetnek.²² Legtöbbször a tömegek meg is teszik teli megvetéssel.

- Megőrizvén a méltóságot és az energiát a magasabb pozícióban, a felsőbb osztályoknak az alacsonyabb rendűekkel szemben nemcsak védekezni kell, hanem ugyanakkor ápolni kell velük a közvetlen, társas viszonyt. Mert a távirányítású jótékonyosság és leereszkedés kevés ahhoz, hogy az osztályok között felviruljon valamiféle felebaráti szeretet a legkisebb, még éppen elviselhető mértékben is.

- A jómódú birtokosok mindenekelőtt ne felejtsek, hogy sokan vannak még, akik kiállnak a tulajdonjog védelmére az államosítással szemben, még azok között is, akik habár kevésbé tehetősek, mégsem hódolnak az irigység szenvedélyének. A vagyonnak és jövedelemnek a magánjellege mellett közösségi funkciója is van. A nagyobb vagyon

22 - Máté (5:13): Ti vagytok a föld sója. Ha a só ízét veszti, ugyan mivel sózzák meg? Nem való már egyébre, mint hogy kidobja és széttapossa az ember.

és jövedelem nagyobb kötelezettségekkel is jár. Mivel az első alapelvek egyikéről van szó, Isten akarata és az emberi természet törvénye itt teljes összhangban van. Minden elv személyválogatás nélkül vonatkozik a munkaadó és a munkavállaló javaira és jogaira egyaránt. Következésképpen, tegnap még a heves kommunizmussal, ma a hideg államosítással szemben vívott harcnak a nevében készíteni kell a vállalkozókat és tulajdonosokat arra, hogy önként respektálják a munkás, az alkalmazott, a beosztott igazságos bérét, a becsületes szükségletüknek (nem a korlátlan igényeiknek) és a családjuknak megfelelően. Emlékeztetünk tehát arra, hogy az ellenforradalom mindenkor nemcsak a vállalkozók, hanem a munkavállalók sérthetetlen jogainak is a védelmére kel. Itt nem osztályérdekekről, hanem eleve érvényeselvekről van szó.

B. KÜZDELEM A KOMMUNIZMUS ELLEN

Ez az alcím nem a népjóléti rend megteremtésével foglalkozó szervezetekre vonatkozik, mint az előbbi, hanem olyanokra tereli a figyelmet, amelyek elsősorban politikai-filozófiai szempontból küzdenek a kommunizmus ellen. Már beszéltünk azokról a szempontokról, amelyek miatt az antikommunista és antiszocialista szervezetek jó hírnevét öregbíteni kell, mert nemcsak az emberi természetnek megfelelő törvényesség hagyományos őrzői, hanem, mondhatjuk, a legújabb kor történelmének pótolhatatlan főszereplői. Az is világos, hogy az ellenforradalom egészét nem kompromittálják az olyan túlkapások, amelyek itt vagy ott esetleg megtörténtek.

Az ilyen ellenforradalmi szervezetek átütő ereje jelentősen fokozható a maguk területén, ha a képviselőik egynémely fontos igazságot szem előtt tartanak:

- A kommunista ideológiát csak okosan lehet visszatámasztani. Az elégtelen szövegek ismételtetése nemcsak akkor válik unalmassá, ha a forradalmárok szájából hangzik.

● A műveltebb körökben az államosítás legalapvetőbb téziseit és hipotéziseit kell megcáfolni. Fontos rámutatni, hogy a tanításuk mindinkább ezoterikus, filozofikus, szekta buzgalommá vedlik, aminek a középpontja az ember, a közösség, az állam, a történelem, a kultúra, a természet és az anyanyelv eltorzult árnyékvilágában dobog. Mivel az Egyház a kinyilatkoztatásból és a világ természetes, tárgyi és morális rendjéből indul ki, a forradalom vörös szektái összeegyeztethetetlenek az Egyház tanításával.

● A tömegeknek fogalmuk sincs, soha nem is volt, az úgynevezett tudományos kommunizmusról és, ismertek híján, Marx agyafűrt tanításai iránt sem vonzódhattak soha. Tehát az ideológiai felkészültségnek a fő feladata a kommunizmus örökösei ellen nemcsak a tételek cáfolata, hanem annak a lelkiállapotnak a leleplezése is, amely ellen még a legderekasabb antikommunisták is határozottan szégyenkeznek kiállni. Ebből a lelkiállapotból származik ugyanis az a többé-kevésbé tudatos rögeszme, *hogy minden, ami egyenlőtlen, az eleve igazságtalan*. Ezért kellene megakadályozni a kisebb-nagyobb vagyonnak már a képződését is, mert ha a világon nem volnának tehetősebb »gazdagok«, akkor nem lennének a tehetetlenebb »szegények« sem. Nem nehéz felfedezni, hogy, jól ízesítve a romantikus érzélgés fűszereivel, a XIX. században divatos szocialista iskolák morzsáiból terjednek az ilyen szólamok. Innen származik az a mentalitás, amelyik antikommunistának, de ugyanakkor szocialistának is vallja magát.

Ez a nyugati világban mindinkább terjedő mentalitás még sokkal veszélyesebb, mint a szigorúan marxista tanok. Mert lassacskán vezet lefelé a kis engedmények útján, amelynek a végén az a célkitűzés volt, hogy a vasfüggöny mindkét oldalán »népi demokráciává« alakítsanak át minden nemzetet.

A kis engedményekből származik a tendencia a gazdasági egalitarizmus és a dirigizmus felé, amit mindenfelé érezni lehet. A magánkezdeményezést egyre inkább sarok-

ba szorítják. Az örökösödési adó olyan magasra rúg, hogy már az adóhivatal a fő örökös. A politikai beavatkozások a deviza- valamint az export-import-üzletekbe minden ipari, kereskedelmi és pénzügyi érdeket az államtól tesznek függővé. A fő meghatározó mindenütt a politika, legyen az, munkabér, lakbér vagy bármi másnak az ára. Az állam tulajdonában van a legtöbb iparág, bank, főiskola, újság, rádió és televízió és a többi. És amíg az egyenlősködő dirigizmus a nemzetgazdaságot lenyűgözi, az erkölcstelenség és a liberalizmus szétrombolja a családi élet alapjait, és az úgynevezett szabad szerelmet idealizálja.

Ha nem küzdjük le ezt a mentalitást, a nyugati világ röpke 50-100 év alatt kommunista lesz, még akkor is, ha a föld elnyelné az egész orosz birodalmat Kínával együtt.

- A tulajdonjog védelme olyan szent feladat, hogy habár egy nem létező szocialista rezsim az Egyháznak teljes szabadságot és minden támogatást megadna, el kellene utasítani az ajánlatot, amennyiben ennek az ára a természetes tulajdonjog totális kollektivizálása volna.

2. KERESZTÉNYSÉG ÉS VILÁGKÖZTÁRSASÁG

Az ellenforradalom a világköztársaságnak, csakúgy, mint annak a labilis és mesterségesen előállított helyzetnek az ellenzéke, amely az újkorban a keresztény egység híján a nemzetközi élet szekularizálásából származik.

A nemzetek teljes szuverenitását nem sérti, ha az Egyház lelki egységében élő népek és nemzetek a közös gondjaik-bajaik megoldására nemzetközi síkon keresztény szellemű szervezeteket alkotnának, a Szentszék legátusaival az élen. Ilyen szervezetek feladata lenne előmozdítani a katolikus országok együttműködését a közjó minden területén, valamint a jogos önvédelmet a kereszténységet üldöző, a keresztény vallás és misszió szabadságát korlátozó pogány vagy még mindig kommunista elnyomás alatt szenvedő országokban.

Szintén ezekre a szervezetekre hárulna az a feladat, hogy a nem katolikus nemzetekkel ápolja a jó kapcsolatokat.

Habár nem tagadhatók a laikus szervezetek nem ritka jó szolgálatait, az ellenforradalomnak állhatatosan rá kell mutatnia arra a nagy űrre, amit a laicizmus magával hoz, rá kell mutatnia arra a kockázatra, hogy ezekben a lagúnákban mindig ott lappangnak a *világköztársaság*, az óriási *uniók* bürokratikus és egyéb veszélyei.²³

3. ELLENFORRADALOM ÉS NACIONALIZMUS

Ebben az értelemben az ellenforradalom elősegíti az egészséges regionális szokásokat és értékeket a kultúra bármelyik területén.

De a nacionalizmusnak ez a megbecsülése nem jelenti a többiek, mindenekelőtt nem a szomszédok szisztematikus lebecsülését. A hazafias érzések bálványozása nem lehet válaszfal a keresztény civilizáció örökösei között.

Amit az ellenforradalom szívből kíván minden nemzetnek és nemzetiségnek, az egy és ugyanaz a glória: vagyis hogy Krisztus dicsőségében és tejttestvérségben megőrizték a sajátos és a közös értékeiket.

4. ELLENFORRADALOM ÉS MILITARIZMUS

Az ellenforradalom nem örül a felfegyverzett békének, szívből gyűlöli az igazságtalan háborút és elítéli a modern fegyverkezési versenyt. De annak az illúzióknak sem hódol, hogy kitört az örök béke, s ezért belátja ebben a kietlen életben a katonaság szükséges voltát, amennyiben elismeréssel és a kellő, megérdemelt rokonszenvvel adózik azoknak, akiknek a hivatásuk küzdeni, élni és ha kell, meghalni a közösség javáért.²⁴

23 - Vö. I. rész. VII. fejezet. § 3. A, k

24 - Vö. I. rész, XII. fejezet

XII. FEJEZET

AZ ELLENFORRADALOM ÉS AZ EGYHÁZ

Már láttuk, hogy a forradalom a féktelen szenvedélyek szülötte, amely lépésről-lépésre elpusztítja a világi közösséget, felforgatja a morális rendet, s magát Istent is letagadja. A forradalom nagy céltáblája persze az Egyház kell, hogy legyen, Krisztus misztikus teste, az igazság tévedhetetlen mestere, a természetjog támasza és mindez által a világi rend végső megalapozója.

Ebben az utolsó fejezetben utána gondolnunk, milyen viszony áll fenn a forradalom által célba vett isteni intézmény és az ellenforradalom között.

1. AZ EGYHÁZ LÉNYEGESEN TÖBB ÉS SZÉLESEBB, MINT AZ ELLENFORRADALOM

A forradalom és az ellenforradalom, a hitehagyás drámája és a keresztény Nyugat megtérése az Egyház történelmének legfontosabb epizódjai közé tartozik. De mindazonáltal mégis csak epizódok.

Az Egyház küldetése nem szorítkozik a Nyugatra és időben sem azonos a forradalmi folyamatokkal: *Alios ego vidi ventos, alias prospexi animo procillas*. Láttam én már különb forgószelet és kiálltam már különb viharokat,²⁵ mondhatná rendíthetetlen örömmel és nyugalommal a viharsarokból ma összeverődő fellegek láttán. Mert megvívott már más csatákat és az idők végezetéig vár még rá egy és más talán még súlyosabb probléma, és a maitól különböző tengernyi ellenség.

Az Egyház közvetlen célja a lelki hatalom megszilárdítása, és a közvetett célja a múlandó feladatok megoldása a lelkek javára. A forradalom azonban reális akadály a versenyfutásban a jó győzelemért. Mégis minden akadály csak

25 - Cicero: Familiares 12, 25, 5

véletlenszerű akadály (nem lényegbe vágó arcvonás) annyi más közepette. A küzdelem nem több mint az akadály méreteihez szabott ellenszer, igen fontos szer ugyan, de csak egy szimpla szer.

Akkor is, ha a forradalom nem ágálna, az Egyháznak ugyanez volna a feladata.

A küzdő Egyház helyzete a forradalommal és ellenforradalommal kapcsolatban hasonló a hadviseléshez.

Amikor Hannibál Róma kapui előtt volt, a *res publica* minden erejét csatasorba állította ellene. Róma élete forgott kockán a túlerővel s a már-már győzedelmes ellenféllel szemben. Róma nem lett volna több, mint az ellenfél vetülete? Hannibál dialektikus antitézise? Nem lenne nevetséges még elgondolni is?

Ugyanilyen abszurd ötlet volna azt mondani, hogy az Egyháznak az ellenforradalom a mindene, ami körül forog minden egyes lépése és gondolata.

Egyébként az ellenforradalomnak nem jól áll az a szóbeszéd, mintha neki kellene Krisztus Jegyesét mentegetnie. Az ígéret szerint az Egyháznak nem hiányzik az emberek védő karja, mert magasabb védelem oltalma alatt áll.

Pont fordítva az Egyház ad életerőt az ellenforradalomnak, amely nélkül az ellenforradalmárok a kisujjukat sem mozdíthatnák, még gondolatban sem.

Ha az ellenforradalmárok felmentő sereget akarnak formálni annyi lélek javára, akiket a forradalom gyűrűbe zárt, ha fenyegető kataklizmákat akarnak elhárítani a múlandó életben, akkor ebben a vállalkozásban az Egyház kiemeríthetetlen erejére kell támaszkodniuk, feltétlen szolgálatába kell szegődniük s nem azzal kérkedniük, mintha ők mentenék meg a legyőzhetetlen Egyházat.

2. AZ EGYHÁZ A LEGÉRDEKELTEBB A FORRADALOM LEVERÉSÉBEN

Ha a forradalom létezik és a forradalom az, ami, akkor az Egyház küldetéséhez tartozik, akkor a lelkek mentségére szolgál, akkor Isten nagyobb dicsőségére rendeltetett, hogy a forradalom megsemmisüljön.

3. AZ EGYHÁZ TEHÁT ALAPVETŐEN ELLENFORRADALMI ERŐ

Ha a forradalmat abban az értelemben fogjuk fel, amint eddig tettük, akkor ez a cím nem más, mint nyilvánvaló következtetés abból, amit eddig mondtunk. Az ellenkezőjét állítani, azt jelentené, hogy az Egyház nem töltené be a küldetését.

4. AZ EGYHÁZ A LEGNAGYOBB ELLENFORRADALMI ERŐ

Az Egyház vezető szerepe az ellenforradalmi erők irányításában vitathatatlan, ha tekintetbe vesszük a katolikusok nagy számát, egységét, befolyását a világban. De a természetes erőforrások és segédeszközök legitim számbavétele csak nagyon is másodrendű. Az Egyház igazi ereje abban rejlik, hogy Jézus Krisztus misztikus teste.

5. AZ EGYHÁZ AZ ELLENFORRADALOM LELKE

Ha az ellenforradalom küzdelem a forradalmi tűz kioltására és a megújult kereszténység megteremtésére, amely ragyogó hitben, alázatos hierarchikus szellemben és makulátlan tisztaságban fog elérkezni, akkor világos, hogy ez mindenekelőtt a szívek mélyéről fog fakadni. Ez az Egyház tulajdonképeni feladata, amikor a katolikus hitet tanítja és arról gondoskodik, hogy az szeretetre és gyakorlati alkalmazásra találjon. Az Egyház ugyanis az ellenforradalom lelke tulajdonképpen.

6. AZ ELLENFORRADALOM IDEÁLJA AZ EGYHÁZ DICSŐÍTÉSE

Ez evidens állítás. Ha a forradalom az Egyház ellentéte, akkor lehetetlen volna a forradalom gyűlölete és leküzdése (globálisan s nem valamilyen elszigetelt aspektusában nézve), anélkül, hogy *ipso facto* ne lelkesedjünk az Egyház dicsőségéért.

7. AZ ELLENFORRADALOM KERETEI SZÉLESEBBEK, MINT AZ EGYHÁZ HATÁSKÖRE

Amint láttuk, az ellenforradalom tevékenysége az evangéliumi rend átszervezése. A forradalom az egész földkerekségen annyi romot hagyott hátra, hogy XII. Piusz pápa szavával élve, »egy egész világ vár az alapos helyreállításra«²⁶

A világi rend alapos újjászervezése az ellenforradalom szellemében egyrészt olyan feladat, amit az Egyház tanítása inspirál, másrésztől számtalan olyan konkrét és gyakorlati aspektusa van, ami civil kezekbe való. Ezen a réven az ellenforradalom túllépi az Egyház hatáskörét, habár ebben is mélyen rászorul az Egyház tanítóhivatalára és közvetett hatalmára.

8. MINDEN KATOLIKUSNAK HIVATÁSA, HOGY ELLENFORRADALMÁR LEGYEN

Amennyiben minden egyes katolikus az egyetemes apostolságra hivatott, akkor eleve az ellenforradalom elkötelezettje, amit különbözőképpen teljesíthet.

A. A CSENDES SZOLGÁLATTELJESÍTÉS

Példának okáért egy betegápoló kedves nővér a kórházban – félig tudatosan, de mondhatjuk teljes értékűen – a lehető legnagyobb szolgálatokat teszi a paciensek testi-lelki

26 - XII. Piusz pápa (1952) prédikációja a római híveknek. Discorsi. Op. cit. XIII. 471

gyógyulásáért anélkül, hogy ismerné a forradalom és az ellenforradalom történetét vagy gondolatvilágát. A jóságával azonban mindennap, minden jól teljesített pillanatban a forradalom gonoszságait korrigálja ebben a világban.

B. ELSZEGŐDÉS A MODERN VILÁGBAN

A világ mai helyzetében azonban kiéleződött a forradalom-ellenforradalom ellentéte, ezért időszerű közelebbről megismerni, áttekinteni a helyzetet és erélyesen állást foglalni minden téren.

Szükségesnek tűnik tehát, hogy a modern apostoli munkának is meglegyen az ellenforradalmi ismerete és vetülete.

Más szóval, a valóban korszerű apostolságnak, bármely területen, mérhetetlenül emelkedik a határfoka, ha ismeri a forradalom történetét és alkalmazza az ellenforradalom irányelveit.

C. A TUDATOSAN KIFEJTETT KÜZDELEM

Azonban senki sem fogja tagadni, hogy apostoli feladat lehet katolikus és nem katolikus körökben specifikus ellenforradalmi feladatoknak szentelni minden energiát, terjeszteni, tanítani az ismereteket a forradalommal kapcsolatban, toborozni és megszervezni az ellenállást.

Ez a speciális apostolság olyan természetes, érdemes (s mindenesetre mélyebbre ható) szolgálat mint, amit ki-ki a maga területén, például a spiritizmus vagy a protestantizmus ellen kifejt.

Befolyást gyakorolni a legkülönbözőbb katolikus vagy nem katolikus szervezetekben és mozgósítani a protestantizmus hiányosságai ellen, legitim, intelligens és hatásos feladat. Hasonlóképpen kell eljárniuk azoknak is, akik az ellenforradalom apostoli munkájába szegődnek.

Esetleges visszaélések vagy szélsőséges kilengések, amennyiben előfordulhatnak bármilyen téren, nem

függeszti fel az itt kifejtett princípiumokat: *Abusus non tollit usum*. A visszaélés nem függeszti fel a jó szokásokat.

D. ELLENFORRADALMÁROK KATOLIKUS APOSTOLI JELLEG NÉLKÜL

Akinek pártpolitikai, gazdasági vagy más foglalkozási téren van ellenforradalmi lelkülete, azzal közvetlenül és feltétlenül mégsem fejt ki sem apostoli sem ellenforradalmi munkásságot. Ezek szerepe mégis rendkívül jelentős és nagy megbecsülést érdemel.

9. A KATOLIKUS AKCIÓ ÉS AZ ELLENFORRADALOM

A Katolikus Akció XII. Piusz pápa szavai szerint katolikus egyesületeket és tevékenységet jelent az Egyház hierarchikus vezetésével. Ebben a korszerű apostoli munkában az ellenforradalomnak eminens szerepe van.

Természetesen az ellenforradalmi aktivitást kifejezhetik egyes személyek, akik adott körülmények között privát jellegű csoportokat is alkothatnak. A megfelelő egyházi jóváhagyással létrejöhetnek speciális osztagok a forradalom leküzdésére.

Érthető módon az ellenforradalmi tevékenység a szigorúan politikai vagy gazdasági területeken nem a Katolikus Akció feladatai közé tartozik.

10. AZ ELLENFORRADALOM ÉS A NEM KATOLIKUSOK

Szabad-e vajon az ellenforradalomnak elfogadni a nem katolikusok együttműködését? Lehet-e egyáltalán protestáns vagy mohamedán ellenforradalmárokról beszélni? A válasz szükségszerűen többrétű kell, hogy legyen. Először is az Egyházon kívül nincs, nem is lehet autentikus ellenforradalom.²⁷ Ha bizonyos protestáns vagy mohamedán

27 - Vö. fent § 5

személyekben derengeni kezd a felismerés és a kezdetleges ellenállás, lehetséges, hogy bizonyos ellenállásra lesznek hajlamosak. Amennyiben a lelkük mélyén megnyílnának a kegyelemnek, kitűnő katolikus is lehetne belőlük, de amíg ez nem következik be, legalábbis akadályt gördíthetnek a forradalom elé, de a szó igazi értelmében nem lehetnek ellenforradalmárok.

Mégis kellő óvatossággal nem lehetetlen elfogadni tőlük őszinte és hasznos szolgálatokat. A katolikusoknak azonban meggondolandók X. Szent Piusz pápa intelmei az interkonfesszionális találkozók alkalmából:

»Valóban, nem is beszélve az egyéb fontos pontokról, kimondhatatlanul súlyos veszélyeknek teszik ki magukat, akik felekezetek és vallások közötti együttműködésben vesznek részt. Ebben a veszélyben lehetséges vagy tényleges az a veszély, hogy a tiszta hit és a méltányos engedelmesség a katolikus Egyház előírásaival szemben meglazuljon a saját sorainkban.«²⁸

A legjobb apostoli munka a hódító apostolság, amelynek az a feladata, hogy felfigyeljen ezekre a nem katolikusokra, akikben ébrednek az ellenforradalmi erők.

28 - X. Szent Piusz körlevele (1912): *Singulari Quadam*. Bonne Presse. Párizs. II. 275

III. RÉSZ

HÚSZ ESZTENDŐVEL KÉSŐBB

1976

I. FEJEZET

A FORRADALOM SZÜNTELENÜL ÁTALAKULÓ FOLYAMAT

HÚSZ ESZTENDŐVEL KÉSŐBB a címe Alexandre Dumas egyik regényének. Annak idején a brazil ifjúság nagyra becsülte az ilyen irodalmi stílust, amíg aztán mélyebb lelki változások következtében kiment a divatból. De ma, ebben a pillanatban mégis visszacsendülnek ezek a szavak és érzések.

Első megjelenése óta (1959) a könyvünk számos kiadásában a II. rész végeztével befejeződött. Húsz év elmúltával azonban felmerül a kérdés: A rohamosan változó világban, aktuális-e még a forradalom és ellenforradalom problematikája?

1. A MUNKA HÁROM RÉTEGBŐL FORROTT ÖSSZE

Az I. rész (*Forradalom*) és a II. rész (*Ellenforradalom*) képzi a tanulmány állandó jellegű és általános érvényű törzsét. Mindkét rész az elmélet és a gyakorlatilag alkalmazható elmélet közötti határsávban úgy helyezkedik el, hogy igen közel áll a tiszta elmülethez. Ezért, véleményünk szerint, semmi sem történt, ami megcáfolná az első két rész szorosan egységes tartalmát. Az elmúlt 20 év eseményei alapján indokolt tehát, hogy ne változtassuk, hanem bővítjük a fejtegetéseinket az itt következő III. részben.¹

1 - Miután széthullott a Szovjetunió (1991), a szerző 84 éves korában még sajátkezűleg megírta hattyúdalát. A szóban forgó három részhez még széljegyzeteket fűzött. Ezeket az évszámmal (1992) jelöljük. A szerző 1959, 1976 és 1992 között 33 esztendőn át szemtanúja volt a kortörténet eseményeinek. (*A fordító jegyzete*)

2. A TFP-TÁRSULATOK TEVÉKENYSÉGE ÉS KÜZDELME HÚSZ ESZTENDŐ ALATT

A munkánk célja nem merült ki abban, hogy akadémikus szinten tanulmányozzuk a *Forradalom és ellenforradalom* kérdéseit. Ezen felül az írás szándékában volt, hogy egy százfőnyi fiatalból álló csoportnak útmutatásként szolgáltson. Ez a maroknyi csoport lett az eljövendő TFP-társulatok magja, amely hamarosan országos méretű mozgalom lett egész Braziliában.

Kedvező körülmények révén lépésről lépésre tovább fejlődtek a társulatok Dél-Amerikában, az Egyesült Államokban, Kanadában, Spanyol- és Franciaországban. A rokon gondolkodás és a jó viszonyok hozzájárultak később, hogy ez a szélesedő nagycsalád összekössön számos együletet és kiváló személyiséget Európában is.

Párizsban megalakult (1973) a kapcsolatok ápolására a Francia Társulat a Hagyomány, a Család és a Magántulajdon Védelmére (*Association Française pour la Défense de la Tradition, de la Famille et de la Propriété*).

A húsz esztendő (1959-1976) a növekedés ideje volt: De úgy szintén az ellenforradalmi küzdelem erőteljes időszaka is. Mindenütt, ahol működnek a TFP-társulatok, elindult a csata a forradalom ellen, vallásos téren különös figyelemmel az úgynevezett katolikus baloldal, és a világi rendben a kommunizmus ellen.

Az antikommunista küzdelem szerves tartozéka, hogy a szocializmus minden árnyalata ellen is forduljon, mert a szociális mozgalmak csak előkészítik vagy elkendőzik a teljes kommunizmust. A harc azon elvek, célok és normák szerint történik, amint a II. részben kifejtettük.

Az eredmények bizonyítják, hogy a tanulmányunk tézisei megállják a helyüket. Viszont az is bizonyos, hogy a módszerek és stílusok a brazil és a rokon TFP-társulatok tevékenységében ismételten változtak és alkalmazkodtak

a mindenkori körülményekhez, ami a kivitelezés alacsonyabb, gyakorlati rétegei közé tartozik.

Szó, ami szó, igen nagy terjedelmű munka lenne a tanulmányunkat kapcsolatba hozni az új történelmi látóhatárok minden részletével az egész világon. De most nem is erre vállalkozunk. Hasznosabbnak tűnik, hogy inkább pontoszerűen felvázoljuk a forradalom mesterkedéseit az utóbbi évtizedek folyamán. Ez a vezérfonal tehát arra való, hogy az olvasó könnyebben asszociálja a könyv tartalmát az aktuális valósággal, amelyben él.

II. FEJEZET

A HARMADIK FORRADALOM CSÚCSPONTJA ÉS VÁLSÁGA

1. A HARMADIK FORRADALOM CSÚCSPONTJA

Amint láttuk,² a történelemben három forradalom három fejezetet nyitott az Egyház és a keresztény civilizáció fokozatos szétrombolásában:

I. forradalom: A XVI. században a reneszánsz és a protestantizmus formájában nyilvánult meg (1517),

II. forradalom: A XVIII. század végén Párizsban tört ki (1789),

III. forradalom: A XX. század elején a bolsevista kommunizmussal kezdődött (1917).

A három felvonás csak az egész világforradalom drámai összefüggésében érthető.

Mivel a forradalom folyamatosan és állandóan halad, a III. forradalom 1917 óta nem maradt tétlen. A XX. század harmadik negyedére (1976) elérte a csúcspontját.

2 - Vö. Bevezető és I. rész, III. fejezet, § 5 A–D

Vegyük szemügyre a kommunista rezsimiek által akkoriban uralt területeket és az ott élő nagyszámú népességet. A történelemben még nem volt precedens erre a fél világot felölelő, mérhetetlen birodalomra.

A III. forradalom vezetői mindig szorosan kézben tartották a gyeplőt, amellyel mozgatták az egész nem kommunista világban a nyíltan kommunistának vallott pártokat, valamint a titkos kommunisták és félig-meddig kommunisták, a hasznos idióták és beszivárgók mérhetetlenül szétágazó hálóját. Ezek nemcsak a szocialista és egyéb pártokba furakodnak be, hanem még a keresztény felekezetekbe is,³ valamint a legkülönbözőbb kulturális és hivatásos szervezetek, a nagyobb bankok, a sajtó, televízió, rádió, mozi, stb. területére.

És ha mindez nem volna elegendő, a III. forradalom rendkívül ügyesen irányította a pszichológikus hadviselés taktikáit. Ezen az úton a kommunizmus érzéketlen, népbu-tító mélyálomba ringatta a nyugati, nem kommunista közönség véleményét. Az ilyen taktikázás segítségével a III. forradalom nagy sikerekre tett szert a meglepetéstől megszeppenő analisták színe előtt.

Megannyi nyugati polgári kormány és a gazdasági hatalmak tehetetlensége, ha nem éppen együttműködése egészítette ki a visszataszító összképet.

Ilyen kedvező feltételek mellett, emberi számítás szerint, szinte elkerülhetetlen volna a III. forradalom teljes diadala az egész világon. Mennyi idő alatt? Sokan belesápadnának, ha próbaképpen 20 esztendőt vetnénk be a vitakedvelők társalgásába: Meglepődnének a szűkre szabott, fenyegető határidőtől. A valóságban azonban senki sem garantálhatja, hogy a legközelebbi időben ne történjék meg még gyorsabban is.

3 - A kommunizmus beszivárgása óriási veszélyt jelent mindenütt, de különösen akkor, ha ez a római katolikus, apostoli, szent Egyházban történik. Mert a katolicizmus nemcsak az »egyház-féleségek« egyik tetszőleges alfajtája, hanem az élő, igaz Isten egyetlen élő, igaz szent háza: Krisztus egyetlen misztikus jegyese, amely annyi más kisebb és többé-kevésbé ragyogó egyházi társaság közepett nem a legnagyobb és legragyogóbb, hanem az egyetlen igazi, az egyetlen összehasonlíthatatlan ékszer az üvegből készült utánzatok, másolatok és pótlékok között.

Ha összehasonlítjuk 1959 és 1976 látókörét, a közeli vagy talán éppenséggel küszöbön álló nagy hekatomba⁴ kétségtelenül az a jellegzetesség, amelyik jól megmutatja a világpolitikai helyzet hullámlását.

A. A CSÚCSPONTRA VEZETŐ ÚTON A III. FORRADALOM GONDOSAN ELKERÜLTE A TOTÁLIS ÖSSZETŰZÉST

Habár a III. forradalom vezéreitől függött volna, hogy egy csapásra nekiessenek az egész világ meghódításának, kirobbantsanak háborúkat, gyújtogassanak, ahol csak lehet, akár mérhetetlen gazdasági károk, akár számtalan élet árán. Mégis könnyen belátható, hogy az ilyen kalandorpolitikának jelentős kockázata is vannak.

Valóban, a jellegzetes kommunista módszerek folyamatos bevetése a vörös világhatalom aktuális csúcspontjához vezetett. Érthető módon a forradalom főnökei a világhatalomra vágyakoznak ugyan, de mégis elkerülték a felesleges, kiszámíthatatlan vállalkozások végzetes veszélyeit, ami a nagyobb kalandok velejárója.

B. SERKENNI FOGNAK-E A KOMMUNIZMUS KALANDVÁGYAI A KÖZELJÖVŐBEN?

A III. forradalom megszokott sikerei nincsenek összhangban bizonyos kedvezőtlen pszichológikus körülményekkel, amelyek az utolsó húsz év folyamán felbukkantak és egyre erősebb nyomokat hagytak hátra. Vajon kényszeríteni fogják-e ezek a körülmények a kommunizmust arra, hogy a jövőben kevesebbet vacilláljon?

4 - 'Εκατόμβη (hekatomba): Eredetileg rendkívüli, ünnepi áldozatra szánt száz ('εκατόν) marha (βη). Átvitt mai értelemben a harcban elesettek holttestéből álló nagy rakás. Óriási katasztrófa. (*A fordító jegyzete*)

2. VÁRATLAN AKADÁLYOK GÖRDÜLTEK A KLASSZIKUS FORRADALMI MÓDSZEREK BEVETÉSE ELÉ

A. HIT ÉS MEGGYŐZŐDÉS NÉLKÜL A DEKADENCIA ÚTJÁN

Vizsgáljuk meg először is a körülményeket. Az első, hogy a hit és meggyőződés hanyatlófélben van a kommunista verbuválásban.

Voltak idők a nemzetközi kommunista mozgalomban, amikor a szimpatizánsok toborzására a kategorikus, kifejezett agitálás bizonyult a leghatásosabb módszernek.

Hosszúra nyúlna felsorolni a motívumokat, miért vált manapság – lelki és egyéb feltételek következtében – meglehetősen kedvezőtlennek a nyugati közvéleményben a nyílt agitációs munka. Szemmel láthatóan lecsökkent a dialektikus szózatok és maszlagok meggyőző ereje, a dicsekvő és ámító szavak bódító hatásával együtt.

Így érthető, hogy a kommunista propagandahadjárát igyekszik egyre inkább álcázva, finomabban és lassabban behatolni. Az álcázásra szolgál, ha a marxista elveket szét-szórva és leplezve terjesztik, akár a szocialista irodalomban, akár a hanyatló nyugati, centrista kultúrába becsempészett célzásokkal, amelyek aztán vetőmagként szaporodnak s észrevétlenül ösztönzik a centristákat az egész kommunista tanrendszer fokozatos befogadására.

B. KOPIK A FORRADALOM VEZETŐ SZEREPE

A meggyőző érvek hanyatló visszhangja a tömegekben megköveteli a lassabb, fáradságosabb, rafináltabb segédeszközök használatát. De ez még nem minden, ehhez jön még az a korrelatív tény is, hogy párhuzamosan hanyatlik a kommunizmus vezető szerepe. Nézzük meg, miben mutatkoznak meg ezek a kísérő jelenségek s milyen eredményre vezetnek.

a. Gyűlölködés, osztályharc, forradalom: Lényegében véve, a kommunizmus nem más, mint az osztálygyűlöletből fakadó erőszak következetes alkalmazása, vagyis közvetlen, villámgyors módszer abból a célból, hogy kevés kockázattal, rövid idő alatt, óriási nagy felfordulásra vezessen.

Ennek a módszernek az előfeltétele, hogy minden egyes kommunista pártnak meglegyen az ütőereje, amellyel lehetséges megfelelő elégedetlenséget szítani, az elégedetlenségből gyűlöletet tüzelni, végül is a gyűlölködést megszervezni a világra szóló nagy összeesküvésben, felrobbantani a meglevő rendet s a helyére felépíteni a kommunista rendszert.

b. A gyűlölet vezető szerepe és az erőszakra való készenlét csökkenőfélben van: Már a gyűlölet irányítása is kicsúszik a kommunista vezetők kezéből.

Ne vesztegessünk időt most arra, hogy a tény komplex okaira keressünk magyarázatot. Elegendő megállapítani, hogy a kommunisták oldalán az utóbbi húsz év alatt a puszta erőszak alkalmazásával beszerzett előnyök egyre kisebbek lettek. Bizonyítéknak elegendő a Kubából terjesztett gerillaharcok és a terrorizmus állandó jellegű kudarcára emlékeztetni Latin-Amerikában.

Igaz ugyan, hogy az erőszak szinte egész Afrikát magával rántja a kommunizmus zsákmányaként. De ez a tény nem képviseli a közvélemény tendenciáit a világ többi részén. Mert az afrikai őslakosság nagyrésze olyan primitív, hogy az már egészen sajtáságos és összetéveszthetetlen helyi viszonyokat teremt. Az erőszak hívei itt nem ideológiai okokból verbuválódnak, hanem megrögzött, antikolonialista haragból, amit a kommunista propaganda jól kihasznál a tőle megszokott ravaszsággal.

c. Megannyi köpönyegforgatás után a kommunizmus már-már mosolygó forradalommal változik át: A III. forradalom gyengélkedését mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy húsz év óta veszendőben van a gyújtogató

képessége, s már nem tudja kormányozni a forradalmi gyűlöletet abban a metamorfózisban, amit kénytelen-kelletlen lassacskán magára vett.

Sztálin után a III. forradalom mosolygó maskarákat kezdett magára öltetni, a polemikus hangok után dialogizáló nótákat kezdett fújdogálni, színlelte, hogy minden megváltozott s hogy mindenben kollaborál a régi ellenfelekkel, akiket előbb még agyon akart verni.

A nemzetközi porondon a forradalom a hidegháborús uszításból a békés együttélés hangnemére tért át, hogy aztán a keleti politikában ledöntsék az ideológiai barikádokat is.

Különböző nyugati országokban divatba jött a »*a kinyújtott kéz politikája*«, ami Sztálin idején még csak arra szolgált, hogy bizonyos kisebbsajta, baloldali-katolikus köröket félrevezessenek. Ezekből azonban nagyszabású »*détente*«, a nemzetközi feszültséget enyhítő mozgalom lett: »*történelmi kompromisszum*« a legújabb jelszó.

Mindez a III. forradalom malmára hajtja a vizet, meg akkor is, ha lassacskán, fokozatosan és ezer bonyolult körülmény függvényeként. A csúcspontjára érkező forradalom felhagyott a fenyegetéssel és sértegetéssel, s váratlanul mosolyogni, sőt még kéregetni is kezdett. Csökkentette a kardcsörtetés hangerejét, a félelmetes csizmakopogást, hogy lassan és diszkréten lépegessen. A legrövidebb egyenes út helyett zezzugos utakon cikázik a világhelyzet legnagyobb bizonytalansága közepett.

Micsoda változások húsz év lefolyása alatt!

C. ELLENVETÉS: KOMMUNISTA SIKEREK AZ OLASZ ÉS FRANCIA VÁLASZTÁSOKON

Mondhatná valaki, hogy a lavírozás mesterkedéseinek köszönhető kommunista sikerek Olasz- és Franciaországban (1976) nem éppen azt a véleményünket erősítik, mintha a kommunizmus hanyatlófélben volna a szabad világban. Vagy

azt, hogy legalábbis a terjeszkedése megtorpant volna Lenin és Sztálin könyörtelenül dühöngő rémuralmához képest.

Erre csak azt mondhatjuk, hogy a svéd, nyugatnémet és finn általános választások eredménye, valamint az angol munkáspárti kormány bizonytalan helyzete a vidéki választások után tanúsítja a nagy tömegek étvágytalanságát a szocialista paradicsom és a kommunista erőszak programjával szemben.⁵

Szaporodnak a jelek, amelyek szerint az imént említett országok példájára az európai latinok között is morzsolódik a kommunisták előretörése.

Mindenesetre, véleményünk szerint, az olasz kommunisták és a francia szocialisták (hogy a francia kommunistákról ne is beszéljünk) látszólagos sikerei igen gyenge lábon állnak. Mindkét politikai csoport távol van attól a megállapodott, jó helyzettől, mintha ugyanannyi törzsválasztója volna, amennyi szavazatot kapott. Jelentős mennyiségű, alkalmi jellegű katolikus szavazatot vágtak zsebre – hogy pontosan mennyit, csak a jövő fogja elárulni – az olasz kommunisták körül terjengő illúziók, gyengeségek, bágyadtság, cinkosság egészen kivételes hangulatában. A meglepetésszerű, felkorbácsolt hangulatok és körülmények kihatása a választók között megmagyarázza a prokommunista választók szaporodását, akik bizonyosan nem kommunisták. És az sem felejtendő,

5 - A széleskörű antiszocialista csömör Nyugat-Európában, inkább a centristák, s nem a jobboldaliak előnyére szolgál, mégis az ellenforradalom javára is válik. Világos, hogy amint az európai szocializmus érzi a saját gyengülését, a vezérek tüntető módon fogják kritizálni a kommunistákat. Másfelől a centrista áramlatok is még erősebben fogják differenciálni a pozíciójukat a szocialistáktól és a kommunistáktól. És a centrum jobboldali szárnya még ezeken is túl fog tenni.

Más szóval, a baloldali áramlatok és a balközép valahogy úgy járnak, mint a vonatszerelvény, amikor a mozdony hirtelen lefékező. A rákövetkező kocsik közvetlenül óriási lökessel visszaütődik. Az első a másodiknak ugyanígy továbbítja a zökkenést, de már gyengébben, egészen a szerelvény utolsó pontjáig.

Vajon a pillanatnyi antiszocialista felüdülés a tavaszi hóolvadás első jele? Vagy csak a józan ész egyszerű, változékony, többértelmű reakciója a korabeli káosz kiszámíthatatlan örvényei közepette? A mai napig történt események erre még nem adnak egyértelmű választ.

közvetlenül vagy közvetve, a választások eredményében bizonyos Krőzusok befolyást gyakoroltak, akik kendőzetlenül együttműködnek a baloldallal a választási manőverekben. A francia viszonyokról ugyanez mondható.

D. A FORRADALOM A CSÚCSPONTRÓL KRÍZISBE CSAPOTT ÁT (1992)

A legszélesebb, nemzetközi viszonyokban nyilvánvaló lett a csúcspont. Ahogy az idő halad, a képet egyre jobban ki lehet festeni. A kommunista rezsimok terjeszkedése, a leigázott nemzetek tömegei, a vörös hangulatkeltés méretei és a nyugati kommunista pártok befolyása, s végül is a kommunista tendenciák beszivárgása a kultúra különböző területeire, mindez szemlélteti a csúcspont tényleges elérését, amihez még hozzájárul a világméretű pánik a szovjet atomfegyvertár árnyékában.

Az okok sokrétű láncolata eredményezte a langyos politikát és az általános kapitulációt Moszkvával szemben. Nyugat-Németország és a Vatikán keleti politikája, a világszerte megalkuvó pacifizmus és a feltétel nélküli leszerelés, a politikai formulák és az üres szólamok szüntelen sustorgása, preparálja megannyi gyanútlan polgár lelkét arra, hogy elfogadja a kommunizmus elkerülhetetlennek hitt bekövetkeztét.

A vörös optimizmus pszichoterrorja alatt éldegélünk mindannyian, amely csak egy amolyan rejtélyes, kifürkészhetetlen egyiptomi szfinx az érzéketlen centristák számára, de fenyegető leviatán azoknak, akik – mint a TFP-társulatok – látják az apokaliptikus végeket.

Milyen kevesen voltak, akik a forgószelelben megszi-matolták, hogy a vörös leviatán a saját maga csapdáiba fog esni, ami a marxista utópiák belső ellentmondásainak az elkerülhetetlen következménye. A Szovjetunió belső krízise gyors lábra kapott s úgy tűnik, hogy feldarabolta a leviatánt. Azonban, amint még látni fogjuk, a Szovjetunió széthullása után újabb, életveszélyes helyzet terjed el az egész világon.

E. GLASZNOSZTY ÉS PERESZTROJKA: A LEGÚJABB KÖPÖNYEGFORGATÁS? (1992)

1979-től kezdve a Szovjetunió fokozódó gazdasági válságba zuhant. Az állami adósság drasztikusan növekedett. Ebben a kritikus helyzetben a nemzetközi kommunizmus főnökei rajtakaptak az alkalmon, hogy óriási politikai manővert lanszírozzanak, a legnagyobbat a kommunizmus egész történetében. A kommunista párt új fővezére Mihail Gorbacsov (1985-1991) új fogalmakat vetett be a köztudatba: A *glasznoszty* (1985) oroszul nyitást, politikai lazítást jelent, és a *peresztrojka* pedig az átépítés, a gazdasági reformtörekvés (1986) jelszava lett. 1987-re a viszonyok azonban csak rosszabbodtak.

Azzal számoltak, hogy az aknamezők és drótkerítések leszerelése Gorbacsovnak, a »liberalizáló programok« főatyamesterének, sok lelkes szimpátiát hozhatna és megnyerné a nyugati hatalmak teljes bizalmát akár politikai, akár gazdasági téren. Azt a kedvező benyomást kelthetnék, mintha már véget ért volna a forradalmi hangulat a szovjet birodalomban.

A Kreml megüresedett kincstáraival nyugatról várt óriási méretű pénzügyi segítségre. Ezt nagyrészt meg is kapta, úgyhogy Gorbacsov bandája tovább vitorlázhat, a kormánnyal a kézben, a nyomor, a fásult egykedvűség és a tétlenség tengerén.

A boldogtalan orosz nép azonban, amely mindaddig a szovjet államkapitalizmus integrális kizsákmányolása alatt szenvedett, továbbra is elképesztő passzivitással viselkedik. A *peresztrojka* csúfosan csődöt mondott. A tétlenség az általános sorvadásnak, káosznak, és talán még beláthatatlan további kríziseknek is lehet a további oka, ami után a polgár- vagy akár a világháború sem elképzelhetetlen.

1991 augusztusában azonban szenzációs, de átláthatatlan dolgok történtek: Bekövetkezett az, amit senki sem várt. Gorbacsov az utolsó szovjet államelnök és az alkoholista Borisz Jelcin – Gorbacsov legerősebb belső kritikusa és az

első orosz államelnök – a Szovjetunióból laza államszövetséget alakított, amely röviddel később 15 nemzeti állam formájában kiesett a kezükből.

Ezzel bekövetkezett Mihail Szergejevics Gorbacsov Waterloo-ja (1991), amikor ugyanis minden hivatalából lemondatták és azóta visszavonultan él.

Keringenek mendemondák, hogy talán Fidel Castro rezsimje is megbukhat Kubában, vagy, hogy keletről majd beözönlenek Nyugat-Európába az éhes hordák, illetve Észak-Afrikából az arab tömegek. A segítségért esdeklő albánok többszörös kísérlete, hogy behatoljanak olasz földre, enyhe előjátéka volt a *neobarbárok betörésének* Európába.

Nem hiányzanak a pesszimisták sem, akik az Ibériai-félszigeten s a többi európai országban már valóságnak látják a rémképeket, hogy hogyan tódulnak be a mohamedánok, akiket már évek óta könnyűszerrel amúgy is beengedtek Európa nagyobb városaiba. Már csak egy híd építése hiányzik a Gibraltári-szoros felett, hogy közvetlenül sétálhassanak be Észak-Afrikából Spanyolországba.

A történelem különös játéka, hogy a keleti vasfüggöny ledöntésének, valamint az afrikai, kizászsiai és közel-keleti kritikus országokból tömegesen beáramló népvándorlásnak hasonló következményei lesznek. Minden irányból réseket törnek az öreg kontinensen. Amíg Nagy Károly (800-814), az első német-római császár, még győzedelmet aratott a keletről támadó barbár és félbarbár hordák felett, és megállította a Pireneusoktól délre a mohamedán seregek terjeszkedését, a mai bevándorlók hasonló inváziója hangyamunkával elintézi Európa vereségét.

Szinte úgy tűnik, hogy ma hasonló módon megismétlődnek a demográfiai veszélyek alapvonásai, akárcsak a IX. században. De ami hiányzik, az a katolikus nemzetek fiatalos, bátor, lángoló hite, amely szembeszállt Európa déli és keleti frontján a fenyegető betörőkkel. Sőt mi több, hi-

ányzik még valaki más is: Ma már nincsenek Nagy Károly méretű államférfiak a politikusok között.

F. A SZOVJETUNIÓ SZÉTHULLÁSA VILÁGSZERTE MÉG VÉGZETESEBB VÁLSÁGOT KÉSZÍT ELŐ (1992)

Ha alaposan végig gondolnánk a hipotetikus fejtegetéseinket, amelyek nagyrésze a nyugati civilizáció létkérdéseit érinti, bizonyosan megdöbbenénk a következmények nagyságrendjétől és drámai jellegétől.

Az áttekintésünk azonban messze nem elegendő, hogy feltárja a teljes valóságot és a komoly helyzetet, amelyre tekintélyes gondolkozók, független sajtó- és hírszolgálatok, nem egyszer meglehetősen különböző felfogások és források alapján intenek bennünket.

Vegyük példaképpen, a jómódú fogyasztó országok és a szegény országok közötti szélesedő ellentétet, más szóval, a gazdag, iparos, kereskedő és a csupán nyersanyagot szállító nemzetek között lappangó, bármikor fellobbantható különbséget.

Világméretű összetűzés születhetne ezen az alapon. Ideológiai differenciákkal feltűzelve, ellenséges blokkok alakulhatnának egyfelől a korlátlan gazdagodás, s másfelől a nyomor korlátozottsága között. Ebben a távlatban lehetetlen nem emlékeztetni hívnivali Marx kedvenc gondolatait az osztályharc körül. Magától adódik a kérdés: Ez a világméretű ellentét a marxista gazdasági gyűlölködést és egyenlősködést fogja-e újra kiélezní, de már most a legszélesebb nemzetközi szinten?

A harmadik világ küzdelme a Nyugat ellen a marxizmusnak a legnagyobb szolgálatot tenné. Miután a kiszolgált kommunisták politikai és gazdasági téren oly csúfosan, eredménytelenül, már kijátszották minden ideológiai frázisukat, végre találnának új ürügyeket és új klienseket, akikkel ismét csatába vonulhatnának a végső győzelem már-már teljesen elvesztett reményében. A diadal – ebben a pillanatban egyelőre – kicsúszott Gorbacsov kezéből, aki a

peresztrojka: a gazdasági reformtörekvések területén ugyan elégtelenre doktorált, de legalább a wales-i bárdok hangnemében elfújta az utolsó nótáját és kitüntette magát a találmányos szemfényvesztők trükkös mutatványaival, mielőtt a saját elvtársai lemondatták volna minden pozíciójából.

Igen, a *peresztrojka* hamisjátékosa óriási csődöt mondott, mert ahhoz nem fér a legcsekélyebb kétség sem, hogy nem hozott semmiféle gazdasági reformot, hanem csak a kommunizmus rekontrája volt, amellyel ott bűvészkedett, ahol a legnagyobb sikertelenségben az egész rendszer kifarolt. A propagandairatában a szerző maga bevallja:

»Ennek a reformnak az a célja, hogy garantálja (...) az átmenetet a túlságosan centralizált, parancsszóra működő tervgazdaság rendszeréből a demokratikus gazdálkodásba, amely kombinálja a demokratikus centralizmust és az öngazdagítást.«⁶

Az »önigazgatás, önkormányzat« már a marxizmus kopott, öreg kabátja, ha meggondoljuk, hogy a Szovjetunió alkotmányában úgy szerepelt, mint »a szovjet állam legfőbb célkitűzése«.

3. A GYŰLÖLET ÉS AZ ERŐSZAK ÚJ FORMÁKAT ÖLT

Hogy jobban megértsük ezeket az óriási változásokat az utolsó húsz év folyamán, elemezzük a mai kommunizmusnak a pszichologikus hadviselésbe vetett nagy reményeit.

Habár a gyűlöletből született és a háború, a forradalom meg a merénylet logikája az a gátlástalan vezérfonal, ami a nemzetközi kommunizmus lényegének megfelel, a közvélemény jelentős változásai kényszerítették az indulatai fékezésére, és arra a hamis játékra, mintha a háborús és forradalmi erőszak ideje már lejárt volna. Már volt szó róla.

6 - Gorbacsov, Mihail: *Perestroika. Nuevas ideas para mi país y el mundo* (Peresztrojka. Új gondolatok az országom és a világ számára). Bestseller-kiadó, São Paulo 1987. 35

Ha ez bármennyire is őszinte volna, mégis önellentmondás lenne.

Távol az őszinteségtől, a mosolygó politika is támadó fegyver, de a hadszínteret a fizikai rendből átülteti a lelki létrendbe, ami olyan megfoghatatlan és édes, mint a legfinomabb porcukor. A célkitűzés: Behatolni a lélek legbelsőbb szféráiba, apró részletekben és észrevétlenül; győzelmet aratni ott, ahol a körülmények látható, drasztikus módon megakadályozták a klasszikus kommunista vágyak kielégítését.

Ezen a csatatéren nem egy-két kis, alkalmi operációról van szó. A hódítás itt is igazi háború lelki fegyverekkel, igen, de totális bevetéssel, az egész emberre célozva, minden emberre célozva, mindenütt és mindenkor kíméletlenül.

Valóban a pszichologikus háború célja a lelkialkat egésze, amit megdolgoznak a legapróbb részletekig. Mindenkit bevonnak a kezelésbe, a híveket és szimpatizánsokat, a semlegeseket és az ellenfeleket.

Ebben a magasabb rangú hadviselésben mindent kihasználnak, hogy aláássák a vallásos, politikai, közösségi, családi, hivatásos, gazdasági, kulturális, nemzeti értékeket, meggyőződéseket, álláspontokat, egy szóval magát a létrendet az egész élet mélységétől kezdve a felületig minden aprólékos részletben.

A. A PSZICHOLOGIKUS HADVISELÉS CÉLKITŰZÉSEI

Mivel a kommunista forradalmárok manapság botladoznak vagy lassan kimennek a divatból az ideológiai verbuválás terén, a szocialista propaganda kifejtésében a leghasznosabb, ha nem barátok és szimpatizánsok toborzására koncentrálják a figyelmüket, hanem a betokosodott semlegesekre és a kifejezett ellenfelekre:

A semlegeseket becsapják és elaltatják lassacskán. Az ellenséget viszont megosztják lépésről-lépésre, szétzüllesztik, elszigetelik, terrorizálják, megrágalmazzák, üldözik és akadályozzák, ahol csak lehet.

A pszichologikus hadviselésnek ez a két fő célja. Ilyenképpen a III. forradalom nem annyira barátokat szerez a győzelemre, hanem tönkreteszi az ellenségeit.

Nyilvánvalóan, az ilyen hadviseléshez mozgósítani kell minden rendelkezésre álló eszközt, ami csak létezik a nyugati országokban.

B. A TOTÁLIS PSZICHOLOGIKUS HADVISELÉS

A III. FORRADALOM VÁLSÁGÁBÓL ERED

Ez a totális hadviselés tehát a két ellentmondásos tényező eredője: Először is a kommunizmus befolyásra tett szert a nyugati civilizáció majdnem minden kulcspozíciójában, másodszor pedig jelentősen veszít a meggyőző erejéből és a vezető szerepéből a nyugati közvélemény mélyebb rétegeiben.

C. KULTÚRFORRADALOM ÉS ÚJ TENDENCIÁK (1992)

A párizsi Sorbonne Egyetem diáklázadása óta (1968), számos szocialista szerző és általában a marxisták többsége elismeri, mint a pszichologikus hadviselés egyik válfaját, hogy a politikai és gazdasági rendszer megdöntése előtt szükséges egy bizonyos előforradalom, amely megpuhítja a hétköznapi életet, lassacskán széttöri a jó szokásokat, befurakodik az emberek gondolkozásmódjába, megváltoztatja a lelkiállatot, érzéseket, létfeltételeket. Ez az úgynevezett »kultúrforradalom«.

Rájöttek, hogy a tendenciózus áramlatok és a pszichoterror finomabb módszerei mennyire fontosak a lelki rendszerváltásban, amely nélkül nem lehetséges átültetni az emberek szívébe a *szabadosság* és *egyenlősködés* utópiáit. Mindenesetre, mélyebb lelki deformációk híján a forradalmi átalakulás és az ezzel változó struktúrák átépítése csak egy napig tartó jelenség lenne.

A vérmes marxistáknak ez a rafináltabb hangvétel új felismerésnek számít – a tanulmányunkban már 1959-ben

egy fejezetet szenteltünk ugyanennek a kérdésnek a felderítésére.⁷

4. A III. FORRADALOM PSZICHOLOGIKUS TÁMADÁSA AZ EGYHÁZ BERKEIBEN

A pszichologikus háborút nem lehet pontosan leírni, ha nem figyelünk fel az Egyház ellen folytatott támadására, hiszen a Nyugat lelkierejét csak a katolikus Egyház biztosíthatja teljesen és hitelesen.

A. A II. Vatikáni Zsinat (1962-1965)

A forradalom és ellenforradalom távlatában a Sztálin utáni (1953) mosolygó kommunizmus legnagyobb sikere az volt, hogy a II. vatikáni zsinat a kommunizmussal szemben rejtélyes és megdöbbentő, meglepő és tragikus hallgatásba burkolódzott.

Ezt a zsinatot a boldoggá avatott XXIII. János pápa nem dogmatikus, hanem pasztorális (azaz gyakorlati jellegű, a lelki gondozásra vonatkozó) kérdések megoldására hívta össze. Dogmatikus jellege valóban nem is volt. De mivel a zsinati atyák nem foglaltak állást a kommunizmussal szemben, a mulasztást pontosan pasztorális téren követték el.

Hogyan értendő ez a panaszkodás?

Képzelve el az olvasó, hogy egy óriási nagy nyáj száraz, szegényes legelőkön tengődik. Méhek, darazsak és ragadozó madarak csapatai támadják a kimerült állatokat.

A pásztorok öntözni kezdik a legelőt és hessegetik a támadókat. Pasztorálisnak lehet-e mondani azt, amit tesznek? Elméletben igen. Ha azonban, kiszínezzük a képet, a nyájat ugyanakkor éhes, még hozzá báránybőrbe bújtatott farkasfalka kerülgeti, és a pásztorok nem lepleznék le a bestiákat, és nem üznék el a nagyobbik veszélyt a kisebbik helyett, jó és hű pásztorként viselkedtek-e akkor?

Más szóval, a zsinati atyák XXIII. János és VI. Pál pápa vezetésével derék pásztorok voltak-e, amikor a kommunizmus helyett csak másról tárgyaltak?

A napi politika taktikái, enyhén szólva, elvi szinten kérdésessé és a gyakorlatban vészjóslóvá váltak. A zsinati atyák két pápa irányításával méheket, darazsakat, ragadozó madarakat kergettek. A kommunizmus elhallgatásával totális szabadságot hagytak a farkasoknak. A munkájukat nem lehet ragyogó betűkkel beírni a történelembe, sem az Élet Könyvébe, mert gondatlanul pásztorokdtak.

Fájdalmas megmondani, de a tények világosan arra vallanak, hogy a II. vatikáni zsinat ebben a vonatkozásban az egyháztörténelem egyik nagyobb, ha nem a legnagyobb szerencsétlensége volt. A zsinat után a »sátán füstfellege« nyomult előre az Egyházba, mérhetetlen méretekben, és napról-napra tovább gomolyog a gázok robbanásszerű rettentő erejével. Számptalan lélek megbotránkozására, Krisztus misztikus teste öncsonkító oszlásnak indult.

A történelem számptalan drámát ismer az Egyház húsz évszázados életében. Ellenzék, amely kívül csírázott és belülről rombolt. Nem egyszer kívül-belül burjánzó gyilkos tumorokat operált ki magából.

De mikor láttuk azelőtt, hogy az Egyház nem kívülről indult romlásnak, hanem »öncsonkítás« révén, amely kifejezés a legmagasabb szintől – magától VI. Pál pápától – származik.

Mérhetetlen összeomlás szakadt innen az Egyházra és a keresztény civilizáció maradék romjaira. Például a két pápa keleti politikája és a kommunizmus nagyméretű beszívargása a katolikus szervezetekbe, mind ugyanebből a katasztrófából származik. És a III. forradalom sikereit biztosítja az egyházellenes pszichológus hadviselésben.

B. MEGDÖBBENTŐ VISSZAÉLÉSEK AZ EGYHÁZBAN A ZSINAT UTÁNI ÉVTIZEDEK SORÁN (1992)

Alig három évvel a zsinat ünnepélyes bezárulása után VI. Pál pápa így nyilatkozott (1968):

»Az Egyház a nyugtalanság pillanatait vészeli át manapság. Vannak, akik olyan heves önkritikát gyakorolnak, hogy az már az öncsonkítás határait súrolja. A zsinat után senki sem várta volna a belső háborodottság ilyen heves és bonyolult viharát. Virágzást vártunk a zsinati nagygyűlésen, érett gondolatok nyugodt terjedésén fáradoztunk.

Még megvan az Egyházban ez a perspektíva: A felvirágzás távlat. *Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu*: Mivel a jó csak az integrális összefüggésből, a rossz azonban bármilyen kötetlen, laza defektusból ered – a figyelmet különösen a fájdalmas pontok hívják fel magukra. Az Egyházat olyanok is ütik-verik, akik részt formálnak benne.«⁸

A következő évtizedekben annyi dilettantizmust követtek el a katolikus Egyház berkeiben, s a belső válság annyira kritikussá vált, hogy VI. Pál egy másik beszédében keserűen kifakadt (1972):

»Mintha az ördög füstje rontott volna be Isten házába valamilyen eldugott résen. Kételkedés, bizonytalanság, nyugtalanság, elégedetlenség, széthúzás uralkodik mindenfelé, a problémák rendkívül összetettek, – így panaszkodott a pápa a kiadó átírása szerint.

Mert megrendült az Egyházba vetett bizalom: Az első jöttment profán próféta, újságíró vagy szociális mozgalom üres beszédének manapság több hitelt kölcsönöznek. Bármilyen messze szédelegjenek az örökösen jobbantudók az Egyház tanításától, futnak utánuk az emberek, hogy kifaggassák belőlük a mesebeli ifjúság legújabb formuláját. Es nekünk magunknak fel sem tűnik, hogy ismerjük a forrást

8 - VI. Pál pápa beszéde lombardiai szeminaristáknak. 1968. XII. 7. Insegnamenti di Paolo VI. Tipografia Poliglotta Vaticana. VI. 1188

és az igazság őrzése ránk lett bízva. A kétség férközött a lelkiismeretünkbe, belopakodott a kitért ablakokon, ahol világosságnak kellene beözönlennie. (...)

Az Egyház ölében is a bizonytalanság rendkívüli állapota tört ki. A zsinat idején azt hittük, hogy az egyháztörténelem verőfényes napjai előtt állunk. Ami bekövetkezett, az pont fordítva, jól befellegzett a szép reményeknek, inkább csak rossz időt, zivatart, sötétséget, rágalmat, kétséget zúdított ránk. Prédikáljuk az ökumenizmust, és egyre messzebb esünk egymástól. Árkos törésvonalakon áskálódunk, nem hidat verünk.

De ki szakított ránk ennyi szerencsétlenséget egyszerre? A pápa bizalmasan közli a hallgatósággal a saját vélekedését: Aki közbelépett, az idegen hatalom ügynöke. Aki ezt a titkos szolgálatot végzi az Egyházban, annak ördög a neve. Már Szent Péter is emlegette a levelében.«⁹

II. János Pál pápa szintén borús képet festett az Egyház helyzetéről (1981):

»Realista módon el kell ismernünk, mélyen érzett és őszinte megbánással, hogy a keresztények nagy része ma meglehetősen zűrzavarban elvesztettnek, megtévesztettnek és csalódottnak érzi magát: Tékozolva terjesztették az ideákat, amelyek a kinyilatkoztatott és kezdettől fogva tanított, hagyományos igazsággal ellenkeznek. Kifejezett tévtanokat propagáltak dogmatikus és morális téren, amelyek nyomán csak kételkedés, keveredés, lázongás keletkezett. Még a liturgiát is megrongálták. Elmerültek az intellektuális és morális relativizmusba, ami után az általános szabadosság a következő lépcső. A keresztényeket csalogatja az ateizmus, az agnoszticizmus, a morálban bizonytalankodó felvilágo-

9 - VI. Pál pápa beszéde: *Resistite fortes in fide*. 1972. VI. 29. A címe bibliai idézet: »Ellenségek, az ördög, mint ordító oroszlán jár körül, keresve, kit nyeljen el. Szálljatok vele szembe keményen a hit erejével.«(= *Resistite fortes in fide*. 1 Péter 5:8-9). Insegnamenti. Op. cit. X. 707-709

sodás, a szociális érzésekben kimerülő, a megfogalmazott dogmáktól és az objektív moráltól mentes kereszténység.«¹⁰

Hasonló értelemben nyilatkozott Joseph Ratzinger bíboros, a Hittani Kongregáció prefektusa (1985):

»Úgy tűnik, hogy a zsinat utáni zavaros eredmények ádáz csalódást okoztak bárki várakozásával szemben, kezdve XXIII. Jánostól (aki megnyitotta) VI. Pálig (aki befejezte a nagygyűlést). (...) Mindkét pápa és a zsinati atyák várakozása új katolikus egységre törekedett, de az út e helyett egyenetlenségeken és viszályokon át vezetett – hogy VI. Pál szavait használjuk – az önkritikából az öncsonkításba. Új lelkesedésben reménykedtünk, ami helyett túlságosan gyakran megakadtunk az agyoncsépeelt frázisokban és a csüggedésben. Bátran akartunk ugrani, de csak a hanyatlás folyamata halad lassan, de biztosan előre. (...) Világosan bebizonyosodott, hogy az Egyház igazi reformja csak akkor lehetséges, ha egyértelműen elhagyjuk a tévutakat, amelyek vitathatatlanul negatív következményeket vontak maguk után.«¹¹

C. VISSZATEKINTÉS XXIII. JÁNOS ÉS VI. PÁL PÁPA KELETI POLITIKÁJÁRA (1992)

Ha a Vatikán keleti politikáját (1958-1978) ma idézzük fel az emlékezetünkben, miután Oroszországban óriási változások tanúi lettünk, kérdezhetné valaki, hogy a dialógizáló politika »zseniális sakkhúzás« volt-e? Képzeljük el a következő hipotézis lépéseit:

1. A rendszerint jól informált Vatikán 20 éven keresztül előre tudta, hogy a belülről elrozsásodott kommunizmus magától kezdi az öncsonkítást.

10 - II. János Pál pápa beszéde (1981. II. 6) az I. Olasz Nemzeti Kongresszuson, amelynek a témája a 80-as években követendő népmisszió volt. L'Osservatore Romano 1981. II. 7.

11 - Messori, Vittorio: *Colloquio con il cardinale Joseph Ratzinger. Rapporto sulla fede* (Beszélgetés Joseph Ratzinger bíborossal. Riport a hit helyzetéről). Paoline, Milánó, 1985. 27-28

2. A Vatikán ennek a folyamatnak a serkentésére azzal akarta ösztökélni Moszkvát, a materialista ateizmus főhadiszállását, hogy olyan keleti politikával kezdett lavírozni, amellyel a katolikus Egyház – az ideológiai panoráma másik végén – a maga részéről szintén szimulálta az öncsonkítást.

3. A Vatikán ezzel a szimulációval azt remélte, hogy az üldözött Egyház helyzete enyhüljön a kommunizmus kegyetlen uralma alatt. Haldokló felek között szokott előfordulni az ilyen konnivencia.¹²

4. A Vatikán tehát az Egyház engedékenységtől azt várta, hogy viszonylag kedvező feltételeket alkudjon ki az engedékenyebb kommunista világ részéről a szenvedő Egyház javára.

Ezekre az elképzelésekre az a válasz, ha a Vatikán tudomása lett volna arról, hogy a kommunizmus már a nincstelenség és a csőd szélén olyan körülmények között vesztegel, hogy már magától kezdi az öncsonkítást, akkor erről nyíltan is beszélhetett volna. Felhívhatta volna a nyugati nemzetek figyelmét és segítőkészségét az összeomlás előtt. Nem kellett volna elhallgatni és tétlenül kivárni az összeomlást a katolikus befolyás szélső peremén és mellőzni a nyugati kormányok bőkezű, előzékeny együttműködését. Csak a tények felmutatásával lehetett volna elkerülni a Szovjetunió elsüllyedését a nyomornak és a szélhámosságoknak arra a fokára, a kiút nélküli zsákutcába, ahová ma jutott.

Mindenesetre tévedés azt képzelni, mintha a Vatikán öncsonkítása meggyorsította volna a kommunizmus öncsonkítását, hacsak nem feltételezünk egy titkos szerződést a két fél között – egy fajta öngyilkossági megegyezést – ami enyhén szólva törvénytelen és haszontalan lenne a katolikus világban. Jobb, ha nem feszegetjük tovább ezt a hipotetikus körképet, ami csak annak a politikának a sértegetése volna, amelynek során egy ilyen dupla eutanázia megtörténhetett volna.

12 - A konnivencia büntetőjogi kifejezés és vétkes, félretekintő engedékenységre vonatkozik. A latin *co-nivere* ige azt jelenti, hogy a felelős személy (főnök, vezető, tanító) szemhunyással elsiklik egy súlyos rendellenesség felett, szándékosan nem látja meg s elnézi, mintha mi sem történt volna. (*A fordító jegyzete*)

D. AZ EGYHÁZ A FORRADALOM ELLEN VÍVOTT CSATA KÖZÉPPONTJÁBAN ÁLL

1959-ben, amikor a tanulmányunk első két részét írtuk, az Egyház még erős szellemi ellenpólusa volt a kommunista szekta világraszóló terjedésének.

1976-ban a klérus megszámlálhatatlan tagja a III. forradalom cinkosa, munkatársa és előmozdítója lett. Köztük nem egy püspök szerepel, aki vétkeesen elmulasztotta a kötelessége teljesítését. A haladás szinte mindenüvé befurakodó mániája könnyen fellobbantható aprófára vágta a katolikus Egyház egykoron frissen zöldülő berkeit.

Száz szónak is egy a vége, ennek a »lelki rendszer-váltásnak« a terjedelme akkora, hogy egy percig sem tévovázunk megerősíteni, hogy a forradalom elleni küzdelem sorsdöntő középpontja átváltott a világi rendből a szellemi dimenzióba. Mára az Egyház lett az a csatatér, ahol egyfelől a kommunistabarátok és másfelől a lelkük mélyén szocialistává vedlett progresszisták, méltó ellenfélre találhatnak.

E. ELLENFORRADALMI PROPAGANDA

Megannyi viszontagság láttán, az ellenforradalom ereje talán semmire sem jó? Pont fordítva áll a dolog.

1968-ban a dél-amerikai TFP-társulatok együttes erővel fordultak VI. Pál pápához azzal a kérelemmel, hogy az Egyház gondoskodjék a dél-amerikai klérus és a katolikus laikus mozgalmak soraiba beszivárgó baloldali erők feltartóztatásáról. A felterjesztés 58 nap alatt Brazília, Argentína, Chile és Uruguay területén 2.060.368 támogató aláírásának örvendhetett. A legnagyobb aláírásgyűjtés volt, amely négy dél-amerikai nemzet fiait egyesítette. S minden egyes országban külön-külön is a legnagyobb véleménykutatás volt, amit addig valaha is tartottak.¹³

13 - Az öt földrészen működő TFP-társulatok 1990-ben 5.212.580 aláírást gyűjtöttek Litvániának a szovjet járom alól való felszabadítása végett. Ez volt a kortörténelemben ismert, legnagyobb aláírásgyűjtési akció.

VI. Pál pápa méltó válasz helyett nemcsak hallgatással és tétlenséggel felelt, hanem konkrét lépéseket is tett – bármennyire fájdalmas még említeni is, – amelyek kihatása máig is eltartó pöffeszkedést és menlevelet kölcsönöz a katolikus baloldali mozgalmak tevékenységéhez.

Az Egyházba beszivárgó kommunisták áradatával szemben a TFP-társulatok és más rokonszervezetek nem veszítették el a bátorságot. 1974-ben sajtókampányt indítottak 57 újság hasábjain 11 országban a Vatikán keleti politikája ellen: Ha kell, – Szent Pál szavaival, – »szembeszállunk vele, mert rászolgált«. ¹⁴ Egy rövid idézet elegendő, hogy megmutassa a kampány alázatos, az igazságért égő lelkületét:

»Térden állva tekintünk fel Öszentsége VI. Pál pápa színe elé, hogy lojalitásunkról tegyünk tanúságot. Fiúi tisztelettel ajánljuk fel szolgálatunkat a pásztorok Pásztorának: A szívünk érte dobog, az életünk a kezében van. Parancsoljon velünk, amit akar. Csak azt ne, hogy tétlenül hunyászkodjunk meg a vörös veszedelem falkái előtt. A lelkiismeretünk ágaskodik ellene minden elemi erővel.«

A küzdelem fáradhatatlanul ment tovább. A TFP-társulatok és a rokon szervezetek 1976 után terjesztették, melyik-melyik a maga hazájában: *A hallgató Chilei Egyház. A TFP leleplezi az egész valóságot* ¹⁵ című bestseller kilenc kiadását. Ez a terjedelmes dokumentációs munka, óriási példányszámban (88.500) és gondos érveléssel leírta a mély benyomást keltő események tömegét, mi minden történt a hetvenes évek elején Chilében. ¹⁶ Spanyolországban több mint

14 - Levél a Galatákhöz 2:11

15 - *La Iglesia del Silencio en Chile. La TFP proclama la verdad entera*

16 - Chilében nevezetes korforduló 1970. A történetek hiteles ismeretéhez fontos olvasmány Fabio Vidigal Xavier da SILVEIRA: *Frei, el Kerensky chileno* (Frei, a chilei Kerensky) című könyve. Eduardo Frei akkoriban Chile államelnöke (1964-1970) és a Keresztény Demokrata Párt vezetője volt. SILVEIRA bemutatja Frei döntő szerepét abban, hogy a kommunisták Salvador Allende (1970-1973) vezetésével átvehették a hatalmat. SILVEIRA könyvét 17-szer adták ki és túllépte a százezres példányszám határát Dél-Amerikában. Megjelent olaszul is.

ezer világi pap és szerzetes tüntetett az aláírásával a könyv tézisei mellett. Belőlük alakult a spanyol TFP-társulat.

F. A TFP-TÁRSULATOK HASZNOS TEVÉKENYSÉGE

Milyen gyakorlati haszna van ennek a felvilágosító munkának?

A katolikus közvéleményben tudatosítani kell a kommunista infiltráció veszélyeit, nem szabad szemet hunyni az egyházaruló pásztorok cselszövései és ármánykodásai előtt. A híveket vissza kell tartani a romlásba, a vad bozótba vezető úton. A tényekből lehet – még ha röviden is – olvasni és tájékozódni.

Ez még, önmagában véve, nem a teljes győzelem, de értékes és nélkülözhetetlen a győzelemhez. A TFP-társulatok Szűz Máriának adnak hálát azért, hogy az ellenforradalom szellemében részt vehetnek a küzdelemben, válllvetve számos más szervezettel együtt a közös cél érdekében.

5. A III. FORRADALOM

AZ ELLENFORRADALOM MÉRLEGÉN AZ ELMÚLT HÚSZ ÉV UTÁN

Ez az aktuális helyzet a III. forradalom és az ellenforradalom között a könyvünk megjelenésének huszadik évfordulóján:

- Egyfelől a III. forradalom virágkorában az ellenforradalom rövidtávú, mindennapi munkája ma nehezebb, mint valaha.

- Másfelől, az antiszocialista allergia, amely manapság a kommunizmus útjában áll, középtávon kedvező feltételeket biztosít az ellenforradalom javára.

A világszerte elszórt ellenforradalmi csoportok nemes felelőssége, hogy felhasználják a történelmi pillanatokat, amelyek kínálkoznak. A TFP-társulatok húsz év alatt elter-

jedtek először Dél-Amerikában, majd a következő országokban: Argentína, Ausztrália, Ausztria, Brazília, Chile, Dél-Afrika, Ecuador, Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Franciaország, Fülöp-szigetek, Írország, Kolumbia, Lengyelország, Litvánia, Németország, Olaszország, Paraguay, Peru, Portugália, Spanyolország, Uruguay. A következő városokban vannak reprezentációs irodáink: Róma, Párizs, Frankfurt, London, Edimburg és Sydney.

III. FEJEZET

SZÜLETŐFÉLBEN A IV. FORRADALOM

A látkép nem volna teljes, ha nem vennénk figyelembe a III. forradalom belső átalakulását: Vajúdik a harmadik, hogy világra hozza a negyedik torzszülöttét.

Valóban olyan szülési folyamatról van szó, amikor a szülő a születendő áldozata lesz. Amikor a második – a francia – forradalom (1789) kitört, erőltetett menetbe kezdett,¹⁷ győzött és agyonverte a szülőanyját. Ugyanez következett be, amikor hasonló módon a harmadik – a bolsevista – forradalom (1917) készülődött a világra jönni. Minden jel arra vall, hogy ütött a III. forradalom végső, fatális órája, amikor ma azon van, hogy létre hozza a IV. forradalmat, miközben saját maga elenyészik a folyamatban.

A III. forradalom és az ellenforradalom összeütközése közben lesz-e elég idő arra, hogy a IV. forradalom kialakulása teljesen kibontakozzék? A lázongásnak ez a legújabb fejezete tényleg új korszakot fog-e nyitni a történelemben? Vagy csak egyszerűen elvetélt jelenség lesz belőle, amely alig tündökölt s máris eltűnőfélben van anélkül, hogy jelentősebb szerephez jutott volna? Az erre a kérdésre adandó választól függne, hogy mennyi fáradtságot kellene rászánni

a további intenzív kutatásra, amihez ezek a sorok csak futólagos széljegyzetet csatolhatnak.

Nem előnyös vállalkozás a bizonytalan jövőt úgy fejtegetni, mintha az bizonyos volna. Ezzel az óvatossággal megkockáztatjuk, hogy egy pár szóval kitérjünk a IV. forradalom esetleges fejleményeire.

1. A IV. FORRADALMAT MEGJÓSOLTÁK A III. FORRADALOM SZERZŐI

Köztudomású, hogy sem Marx sem a csatlósainak a vezérkara, – akár *párthű*, akár az irányvonalaktól *elhajló* elvtársakból állt is, – nem tekintette a forradalmi fejlődés végállomásának a proletárdiktatúrát, amely szerintük a nagy világforradalomnak csak az egyik, habár a legnemesebb, korszakalkotó állomása. Amint Marx evolucionista mitológiájában a »haladás« tovább fejlődik a végtelenségig a századok folyamán, úgy a forradalmi folyamat sem ér soha sem véget. Az elsőből már két másik forradalom született. A III. a maga részéről világra hozza a következőt. És így lép tovább lépcsőzetesen.

Nem látható előre a marxista perspektívában, milyen lesz a huszadik vagy az ötvenedik forradalom. De a negyedikről már valamelyest alkothatunk segédfogalmakat. Már a marxisták maguk is próbálkoztak megvilágítani a kilátást arra, hogy mit hoz a jövő?

A fejlődés arra enged következtetni, hogy a proletárdiktatúra dolga végeztével új krízisbe zuhan, amint a túlburjánzó állam is a saját burjánzásának áldozata lesz. A fekete lyukból, ahová eltűnik, egy új létrend sarjad, amelyik a tudományos liberalizmus, kooperativizmus és szolidarizmus egyvelegében, – így mondják a neokommunisták – az elnyomottak számára soha nem sejtett fokú szabadságot, egyenlőséget és testvériséget fog teremteni.

2. A IV. FORRADALOM ÉS A TÖRZSI SZELLEM – EGY LEHETŐSÉG

Hogyan? Nem hagyhatjuk kérdés nélkül, hogy az aktuális strukturalista-tribalista áramlatok által megálmodott törzsközösség miben fondorkodik tulajdonképpen. A strukturalizmus a törzsi életben egy nagy szintézis illúziójának hódol, amelynek során az egyéni szabadság legfelső fokát összeköti az önként vállalt kollektívizmussal. A kollektívizmusból minden egyes személy a maga gondolkozásával, a maga akaratával, a maga érzéseivel – a maga jellegzetes és változatos létrendjével – összeolvad a törzs kollektív személyiségében, amely tulajdonképpen felfal minden szabadságot, de új gondolkozást, új akaratot, új életstílust teremt a helyére szoros összefűzésben.

Világos az is, amerre a törzsközösség megteremtéséhez vezető út halad, ott kipusztulnak a gondolkozás, az akarat és az érzések régi, individuális kánonjai. Helyükre lép a fokozatosan erősödő kollektív gondolkozásmód, tanácskozás és érzelmvilág. Ezen a téren kell tehát bekövetkeznie a legújabb *lelki rendszerváltásnak*.

De hogyan? A törzs ölen a tagok összetartozása biztosítva van, mindennek előtt a kollektív gondolkozás és a kollektív érzések által, amelyekből kollektív szokások és kívánságok fakadnak. Ezekben az önálló gondolkozás mindinkább elsorvadó kerülete már jóformán semmi, azaz leszűkül az első és legelemibb mozdulatokra. A »műveletlen, barbár gondolkozás«¹⁸ olyan észjárás, amelyik nem gondolkodik, hanem csak a konkrétumokat veszi észre. Ez a kollektívista törzsi szellem nagy olvasztó kohójának a következménye. A sáman feladata, hogy misztikus síkon fenntartsa, újratáplálja ezt a kollektív lelkületet, totemkultuszok segítségével, zavaros üzenetekkel, de gazdagon lidércfény-nyel bélelt babonával és parapszichologikus villámfények cikázásával. Ez az ára, ha az ember az értelem végelgyengülését ilyen úton-módon »gazdagítja«.

18 - Vö. Lévy-Strauss, Claude: *La pensée sauvage* (A vadak civilizációmentes gondolkozása). Plon, Párizs. 1969

Az értelem sorvadásáról kell beszélnünk, igen, amely más időkben túltengésben szenvedett. A szabadelvűség és René Descartes racionalista korában (1596-1650) túlbecsülték a gondolkozást, istenítették a francia forradalmárok idején, visszaéltek vele a kommunista iskolák, s most, végül is, sorvadásban szenved a totemizmus, a transzpszichológia és a parapszichológia szolgájaként.

A. A IV. FORRADALOM ÉS A MÁGIA ABNORMÁLIS LELKIALKATA

Omnes dii gentium daemonia: A pogányok istenei, a Szentírás szerint, csupán démoni agyrémek.¹⁹ A strukturalista távlatban a mágiát mint a gondolkozás alapformáját mutatják be. A katolicizmustól távol áll a babona minden formája, az értelem elbódítása, amellyel a sötétség hercege csábítja az embereket.

Hogy a katolikus hívő hogyan láthatja át az ördög felfelvillanó csábításait és kábítószereit, arról a teológusoknak kell vitatkozniuk és beszélniük. Az igazi teológusoknak, akik még hisznek a valóságos ördög és a pokol létezésében. Azoknak a keveseknek, a kevesek között, akiknek van még bátorságuk arra, hogy a nyilvános kigúnyolás és nevetség közepette se hallgassák el a hitigazságok felét.

B. A STRUKTURALIZMUS ELŐKÉSZÍTI A TÖRZSI SZELLEMET

A strukturalista mozgalom mindenesetre az új forradalom előfutára sok más tünettel egyetemben, amelyek az utóbbi 10-20 évben terjedtek el általánosan.

Mindez már elkezdődik a hagyományos, nyugati öltözködés vulgarizálásával, a nudizmus terjedésével, amelynek már csak a lappok hűvösebb éghajlata szab határt.

Az udvarias formák gyors hanyatlása szintén a törzsközösség leegyszerűsített érintkezési formáira emlékeztet.

19 - Zsoltárok könyve 96(95):5

A növekvő ellenszenv a logikus, módszeres gondolkodás ellen a szélsőségek útján csak oda vezethet, hogy visszaesünk a primitív életformák őserdei színvonalára, amit csupán az ösztönök és a fiziológikus, félig automatikus folyamatok műveletei szakítanak meg.

Az intellektuális erőfeszítés kerülése, az elvont gondolkodás, a teória, a doktrína lebecsülésével fordított arányban növekszik az érzékek használata, az érzékiség, a képzelgések és a szenzációk hajhászása, amit VI. Pál pápa a »képek kultúrájának« nevezett a nyugati civilizáció hagyományos gondolkozó és betűvető kultúrájával szemben:

»Jól tudjuk, hogy a mai ember, a sok beszéd-től túlterhelve, sokszor belefárad abba, hogy meghallgasson valakit, sőt mi több, hallgatásba merülve visszautasítja a szóbeli kommunikációt. Ismerjük sok szakember véleményét, akik megerősítik, hogy a modern ember kitér a szó hatalmára épülő civilizáció elől, mert a gyakorlatban eredménytelenné és hasztalanná vált. Manapság a képek kultúrájában élünk.«²⁰

C. NEM TÖBB MINT EGY SZERÉNY HOZZÁSZÓLÁS

Jól tudjuk, hogy az ilyen rövid véleménynyilvánítás könnyen válhat a kritika áldozatává. Tömören összefoglalva a rendelkezésre álló helyen ez a kis hozzászólás nem lép fel azzal az igénnyel, hogy fellebbentse a holnapi napra boruló fátylat. Ami nem azt jelenti, hogy nem veszi komolyan a gyanítható, félelmetes lehetőségeket.

D. A BANÁLIS GONDATLANSÁG

A bátortalan, banális könnyelműség az ilyen súlyos gondokkal soha sem néz szembe s csak nevet rajtuk. Az ilyen emberek lehetetlennek tartanak minden mélyebb változást, mert maguk sem akarnak megváltozni. A józan

20 - VI. Pál pápa: *Evangelii Nuntiandi*. 1975. XII. 8. Pápai okmányok 188. szám. Vozes, Petrópolis. 1984, 6. kiadás. 30

emberi eszüket tartják a történelem egyetlen törvényének, amihez mindenkinek igazodni kellene.

Kétkedve és mosolyogva optimistának vallják magukat, amint X. Leó (1513-1521), a Medici-pápa, a Szent Péter-bazilika újjáépítője, csak megmosolyogni tudta az első – a protestáns – forradalom kitörését Wittenbergben (1517). Mintha az csak egy pár »vidéki szerzetes« megvettekedett, közönséges veszekedése lett volna. Nem vett észre semmi más komolyat a kitörőfélben lévő I. forradalom válságos helyzetében.

Avagy a François Fénelon bíboros (1651-1715) morális nyomain nevelkedő XVI. Lajos király (1774-1793) szintén csak nevetségesnek tartotta a második – a francia – forradalom első forrongásairól szóló híreket, melyeket átadtak neki a pompás kastélyok szalonjaiban, ahol kellemes argentin hangszeres zenéjével ringatták magukat a bukolikus illúziókban.

Ugyanígy élnek ma is a mosoly országában a derülők, a szkeptikusok, köztük az Egyház és a közélet számos magas képviselőjével az élen, akik semmit sem tudnak a Sztálin utáni kommunizmus mesterkedéseiről, amelyek már-már átcsapnak IV. forradalom vészjósló átalakulásába. A derült, elbizakodott felfogásnak minden csak nevetnivaló, lehetetlen vagy éppen hihetetlen.

Ha egy szép napon a csörtető III. vagy IV. forradalom valóban világuralomra jutna, sokkal inkább a »józan emberi ész« gondatlanságának és együttműködésének fogják köszönni a sikert, s nem a forradalmi seregek haragjának és a propagandahadjárat jó munkájának.

E. A JÓZAN EMBERI ÉSZ PROFÉTÁI TAGADJÁK A TÉNYEKET (1992)

Furcsa proféták ezek, mert az egyetlen, amit mondani tudnak: Lássuk csak, lássuk csak, hiszen úgysem fog történni semmi!

Az optimizmusnak ezek a különböző formái annyira eltérnek a valós eseményektől, amelyek a tanulmányunk megjelenése óta (1959) bekövetkeztek, hogy a javíthatatlan híveik annak a teljesen alaptalanul feltételezett reménységnek hódolnak, hogy a legújabb kelet-európai események végérvényesen eltüntethetik a történelemből a forradalmi folyamatok változatait, melyeknek a kommunizmus volt mind a mai napig a fővezére.

F. AZ EGYHÁZBAN IS DÍVIK A TÖRZSI SZELLEM – VAGYIS A PÜNKÖSDI MOZGALMAK ITTASSÁGA

Csak egy szóval térjünk ki a lelki szférára. A IV. forradalom újoncai persze a törzsi szellemre akarják redukálni az egyházi életet is. És hogy hogyan, az alól már most kilóg a lóláb. Vannak teológusok és egyházi jogászok, akik az Egyház átörökölt nemes szervezetét és egyenes gerincét, – amely Krisztus akarata szerint már húsz évszázad viharait állta ki, – porcogós, puha, formátlan szöveggel akarják helyettesíteni, meghatározott megye- és plébániahatárok nélkül, ahol a jogszabályokkal rendezett csoportok vezetését átveszik a révületbe eső »pümkösdí próféták«, akik a strukturalista-tribalista sámánok, jósök és gyógyítók művészkedésétől már alig különböztethetők meg.

G. A MONARCHIKUS EGYHÁZI TEKINTÉLY ALÁAKNÁZÁSA (1992)

Ha szaporítjuk a kollegiális döntéseket, mint az egyházi hatalom gyakorlásának kötelező módját, azt a tendenciát segítjük elő, amely aláaknázza a monarchikus egyházi tekintélyt. A monarchikus princípium ezáltal minden szinten sokkal erősebb függő viszonyba kerülne a közvetlenül alacsonyabb lépcsőfokkal, mint azelőtt.

Mindez végső soron arra vezetne, hogy általános és állandó jelleggel bevezessük az Egyházba is a népszavazást, ami más időkben néha gyakorlat volt bizonyos hierarchikus hivatali pozíciók betöltésére. A törzsi szellem képviselői persze olyan szélsőséges végletekről álmodoznak, hogy a

kollegialitás elvét addig lehetne feszíteni, amíg az egész hierarchia tökéletesen a laikusok kénye-kedvétől függő viszonyba kerülne, akik azt hiszik magukról, hogy Isten akaratának ők a szóvivői.

A tribalista laicizmusnak jól megfelelne az ilyenféle »isteni akarat«, amit aztán valamiféle mágus, pünkösdi guru vagy szemfényvesztő »ködös kinyilatkoztatásaiból« szétkürtölhetnének a fél világban. Állítólag a hierarchia így töltené be szent feladatát, hogy engedelmeskedjék Istennek, de először is a laikusok szája íze szerint.

3. AZ ELLENFORRADALMÁROK KÖTELESSÉGEI A FENYEGETŐ IV. FORRADALOMMAL SZEMBEN

Amennyiben számos tény egy irányba mutat, s gyanút kelt például a IV. forradalom szemünk előtt történő kialakulására: Mi lenne tehát az ellenforradalmár tennivalója?

Hangsúlyoznia kell a forradalom jelentőségét a tendenciákban, a IV. forradalom lappangásában, és a belőle születendő új világban.²¹ És küzdenie kell, nemcsak azért, hogy az emberek felébredjenek és észrevegyék a hagyományos nyugati életstílust felforgató, terjeszkedő tendenciákat, hanem azért is, hogy felhasználjanak minden megfelelő jó segédeszközt a küzdelemben. Figyelnie, elemeznie, s előre kell látnia a folyamat mozzanatait, hogy akadályokat gördíthessen a születendő új forradalom útjába.

Hanyatló folyamatok jellegzetessége, hogy egyre bonyolultabbá válnak. Ezért a forradalom minden új szakasza arra hajlik, hogy a dolgokat még tovább komplikálja, mint a megelőző. Párhuzamosan a nyitott szemű ellenforradalmároknak is nemcsak megduplázni, hanem finomítani is kell a küzdelem módszereit.

21 - Vö. I. rész, V. fejezet, § 1-3

ZÁRÓSZÓ

KRISZTUS helytartójának színe előtt, nem tehetünk pontot a könyv végére a gyermeki tisztelgés érzése és a korlátlan engedelmesség beismerése nélkül: Ubi Ecclesia ibi Christus, ubi Petrus ibi Ecclesia. Ahol van az Egyház, ott van Krisztus is. Ahol van Szent Péter hivatala, ott van az Egyház is.

A Szentatyának ajánljuk teljes szeretetünket, lelkese-désünket és odaadásunkat. Ezzel az érzéssel kezdtük a munkánkat és ezzel fejezzük be.

Minden egyes tézisünk tiszta szívből fakad, de bármelyiket visszavonjuk, ha ellentétben volna a tanítóhivatal álláspontjával, az Anyaszentegyház tanításával.

A tanulmányunk ebben a távlatban befejeződik. Bizonytalanul, hogy mit hoz a holnap, Máriára emeljük tekintetünket, miközben a zsoltárok verse csobog Boldogasszony Anyánk, régi Nagy Patrónánk trónja elé:

AD TE LEVAVI OCULOS MEOS, QUI HABITAS IN COELIS. ECCE SICUT OCULI SERVORUM IN MANIBUS DOMINORUM SUORUM, SICUT OCULI ANCILLAE IN MANIBUS DOMINAE SUAE, ITA OCULI NOSTRI AD DOMINAM MATREM NOSTRAM DONEC MISEREATUR NOSTRI.

HOZZÁD EMELEM SZEMEM, AKI A MENNYEKBEN LAKOZOL. ÍME, MINT A SZOLGÁK SZEME URUKNAK KEZÉRE, MINT A SZOLGÁLÓLÁNY SZEME ASSZONYA KEZÉRE, ÚGY NÉZÜNK ANYÁNKRA ÉS NAGYASSZONYUNKRA, MÍGNEM MEGKÖNYÖRÜL RAJTUNK!

Nem kevesebbet kérünk: megbánást, bocsánatot, erőt, hogy megvívjuk a csatát, hogy önzetlenek legyünk a győzelemben.

Nem kevesebbet hiszünk: *Credo in unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam*, melyen a pokol kapui sem fognak erőt venni.

FÜGGELÉK

SZEMÉLYNEVEK ÉS ESEMÉNYEK IDŐRENDI ÖSSZEFOGLALÓJA

Pápák és uralkodók esetében az első szám nem a születésük, hanem a trónralépésük évét jelöli.

160-220 – TERTULLIANUS, az első latin nyelvű keresztény író és teológus Carthagoban.

256-336 – ARIUS, korai keresztény tévtanító.

A RÓMAI BIRODALMAT THEODOSIUS CSÁSZÁR FIAI KÉT RÉSZRE OSZTJÁK FEL (395)

395-480 – A NYUGAT-RÓMAI BIRODALOM: Hamarosan a barbárok martaléka lesz.

800-814: NAGY KÁROLY végül is restaurálja az elszüllyedt első római birodalmat.

800-1806 – SZENT NÉMET-RÓMAI BIRODALOM: Nagy Károly friss erővel teli, második római birodalmára nem kevesebb, mint egy ezeréves nagy jövő vár.

Mint már a neve is mutatja, a Szent Német-Római Császárság szakrális jelleggel rendelkezett. A császár pápai jóváhagyással és koronázással, a kereszténység egyetemes uralkodója volt, még akkor is, ha az akkori német-római világtól félreeső peremvidékek (a Brit-szigetek, a Skandináv-félsziget, Dél- és Kelet-Európa) királyai és fejedelmek nem tartoztak, vagy nem mindig tartoztak az új, európai államközösségben a császár tényleges vagy jelképes joghatósága alá.

A német-római császári cím és nagyhatalom hordozóját évszázadokon keresztül 7-8 úgynevezett választófejede-

lemség és a Habsburg-főhercegség választotta. Az illetékes választófejedelmek soraiból került ki aztán a birodalom egyetemes császára.

1508-1519 – Az utolsó lovagkirály, I. MIKSA óta ez a választás négy évszázadon át rendszeresen a birodalom legerősebb uralkodó házának, a Habsburg-dinasztiának egyik tehetős tagjára esett, akit megfelelően neveltek a nagy feladatra.

395-1453 – KELET-RÓMAI BIRODALOM: Míg a Nyugat-Római Birodalomból a világtörténelem fő cselekményei során csak egy röpke évszázadig tartó epizód lesz, amely menthetetlenül a saját züllésének és a barbár népek tömeges bevándorlásának esik áldozatul, kerek ezer esztendő után a Bizánci Birodalomra ugyanez a sors vár.

480-800 – Miközben Nyugaton a barbárság mélypontján teljes a káosz, Keleten felüti fejét Bizánc sírásója: AZ ISZLÁM. Mohamed (570-632) az új vallás és harcias államforma alapítója az arab és török törzsek között, ahonnan főképp Afrikába és Ázsiába terjed el. Az iszlám – mint vallás – a zsidóság és a bizánci-görög kereszténység eklektikus változata. Az iszlám – mint harcias államforma – két félszigeten fenyegeti a nyugati civilizációt életveszélyesen: Ibériában és a Balkánon.

710 – A Gibraltári-szoroson át Tarifánál benyomuló berber törzsek meghódítják az Ibériai-félszigetet.

722 – DON PELAYO nemes nyugati-gót katona, később Asztúria királya a covadongai csatában elindítja a félsziget visszahódítását: *A reconquista* 800 évig fog eltartani.

824 – NAVARRA királysága fontos győzelmet vív a mórok ellen. A rákövetkező két évszázadban a magyarság végváraihoz hasonló módon a kereszténység védőbástyája lesz.

1453 – KONSTANTINÁPOLYI VESZEDELEM: Kis-Ázsiában az iszlám elsöpri a föld színéről a Kelet-Római Birodalmat. Konstantinápoly (új nevén *Isztambul*) török kézre kerül, ahonnan az oszmán hódítók a Balkán

félszigeten át feltarthatatlanul vonulnak később Bécs felé. Bizánc, a második Róma emigránsai északra menekülnek. Oroszországban kialakul a harmadik Róma: Moszkva a kelet-római ortodox kereszténység központja lesz.

1448-1453 – XI. KONSZTANTINOSZ PALEOLOGOSZ, az utolsó bizánci császár, a keleti kereszténység védelmében a csataterén esik el.

1448-1503 – SZÓFIA PALEOLOGA, XI. Konsztantinosz unokahúga, hat éves kora óta menekült volt a török hordák elől. 1460-ban apjával (az elesett császár öccsével) Korfu szigetére veti a sors. Miután a 17 éves leányzó apátlan-anyátlan árva maradt, Rómában nevelkedik a pápa jóvoltából. Európa legelőkelőbb »Első Dámájának« számít, leánynézőben még a francia király is szemet vet rá, de ő szívesen fogadja el Nagy Iván kezét, hogy ott éljen, ahol a bizánci emigráció zöme is élt.

1462-1917 – AZ OROSZ BIRODALOM BIZÁNC JOGUTÓDJA:

1462-1505 – III. NAGY IVÁN Vasziljevics moszkvai nagyherceg az egyetlen keleti-keresztény nagyhatalom, amely szabadon maradt az oszmán hódítástól.

1472 – Az özvegy Iván feleségül kéri Szófiát. A menyasszonyi menet európai diadalmenet lesz Rómából Moszkváig.

1478 – Nagy Iván az első nagyherceg, akit cárnak és a bizánci trón megörzöjének neveznek. A *cár* szó a latin *caesar* származéka, csakúgy, mint a német Kaisar / Kaiser, magyarul a császár. Szófia görög öröksége átformálja Oroszország arculatát.

1682-1721 – I. NAGY PÉTER Alexejevics Szentpétervárra teszi át a székhelyét, Puskin szavaival, ezzel ablakot nyitott Európára. Ő az első *cár*, akit a német-római min-tára orosz *császárnak* ismernek el Nyugat-Európában is.

1918 – II. MIKLÓS Alexandrovics az Orosz Birodalom utolsó császára. A tömeggyilkos bolsevisták családjával együtt lemészárolják.

EURÓPA KÖZÉPKORA: A KERESZTÉNY CIVILIZÁCIÓ FELLENDÜLÉSE

1225-1274 – AQUINÓI SZENT TAMÁS. A katolikus teológia és filozófia legjelesebb tanítója.

1226-1270 – IX. SZENT LAJOS francia király. Keresztes lovag.

1230-1252 – III. SZENT FERDINÁND spanyol király Kasztíliában. Visszaszorítja a mórokat.

1412-1431 – SZENT JEANNE d'ARC francia nemzeti hős. A paraszti sorból származó leányzó a százéves háborúban (1337-1453) az angolokkal és a burgundiakkal szemben diadalra vezeti a kis francia sereget. A megszálló csapatok gyűrűjéből felmenti Orléans-t és Reimsben trónra segíti VII. Győzedelmes Károly királyt (1429), aki Johannának nemesi oklevelet adományoz. A burgundi ellenségei mégis elfogják és átadják az angol Bedfordi hercegnek, aki hamis vádak alapján máglyatűzön halálra ítélteti. A francia királyi bíróság röviddel később rehabilitálja a vértanú hajadont (1455). XV. Benedek pápa szentté avatta (1920).

1492 – DÉL-NYUGATON A KATOLIKUS KIRÁLYOK – I. Izabella és V. Ferdinánd – döntő győzelmet aratnak a mór hódítók felett Granadában és megszilárdítják a spanyol királyságot.

KOLUMBUSZ KRISTÓF, olasz hajós felfedezi Amerikát a spanyol királyok megbízásából.

Európa fénykora – Ennek a dinamikus, jelentős kornak a végét az eljövendő protestáns forradalom készíti elő, s a francia forradalom nagy ároktörése zárja le definitív módon.

I. FORRADALOM: AZ ISZLÁMMAL VÍVOTT HALÁLOS KÜZDELEM KÖZEPETT SZÉTHULLIK A KERESZTÉNYSÉG EGYSÉGE (1517)

1517 – LUTHER Márton: Alig 60 évvel a konstantinápolyi veszedelem után, és alig egy évtizeddel a mohácsi vész előtt, a kereszténységet fenyegető haláltusa kellős közepén Wittenbergben 95 tézissel kikiáltja az álreformációt, amelynek a máig bekövetkezett végső szakaszára protestáns felekezetek teszik a pontot. A túlfeszített páneurópai helyzetben vég nélküli tragikus ároktörés indult el.

1526-1699 – KÖZÉP-DÉLKELETEN: A török dúlás elfoglalja Budát (1541) s egészen Bécsig vonul. Több mint 150 év alatt tönkre teszik hazánkat. A mohácsi tragédiát joggal mondják a nemzeti nagylétünk temetőjének, amelyből már sohasem épültünk fel a korábbi erőben és virtusban.

1545-1563 – TRIDENTI ZSINAT: A katolikus újjászületés központi eseménye.

1567-1622 – SZALÉZI SZENT FERENC: Az ellenreformáció egyik kiváló képviselője. Genfi herceg-püspök, misztikus, egyháztanító (*Doctor Ecclesiae*).

1585-1638 – Cornelius JANSEN, németalföldi püspök Ypermben, a fatalista előre elrendeltetés és előre elkárhoztatás (*praedestinatio*) képviselője. Szembefordul a Rómához hű jezsuitákkal, akik síkra szállnak az ember személyes felelőssége mellett. VIII. Orbán (1642), X. Ince (1653) és XI. Kelemen (1713) pápa egyhangúan elítéli a janzenizmust, amely lelki háttérrel adott XIV. Lajos, a Napkirály 72 évig tartó abszolutizmusának is. A francia janzenisták idővel nemcsak pápaellenes, hanem mindinkább *gallikánus* (azaz szélsőséges francia-nacionalista) és *provinciális* (azaz szellemileg korlátolt) antielitista jellegre tesznek szert. Az egyre erősödő gallikánus tónus, és a mindig kevésbé jámborkodó janzenista mozgalom a párizsi nemzeti zsinattal (1682) és a gallikánus »szabadság« proklamációjával éri el az első

csúcspontját, amely a 100 évvel később a forradalomban (1789) fogja felfedni a *liberalizmus* kendőzetlen lényegét.

1623-1662 – Blaise PASCAL: Katolikus filozófus, matematikus, fizikus, irodalmár

1643-1715 – XIV. LAJOS, a Napkirály (Le Roi-Soleil)

1715-1774 – XV. LAJOS, a szeretett király (Le Bien-Aimé)

II. FORRADALOM: PÁRIZSBAN ELKEZDŐDIK A MEGSZERVEZETT VÉRES RÉMURALOM (1789)

1792-1804 – I. FRANCIA KÖZTÁRSASÁG: A lázadók elsöprik a hagyományos hierarchikus és szakrális régi rend (*ancien régime*) minden nyomát.

1774-1793 – XVI. LAJOS király és Marie Antoinette királyné, született osztrák hercegnő, mártírhalált szenved a nyaktiló alatt.

1795 – XVII. LAJOS KÁROLY, a tízéves trónörökös árvagyerek a forradalom börtönpincéjében, tuberkulózisban halt meg. A párizsi Saint-Denis bazilikában 209 évvel később ünnepélyesen díszsírba újra eltemetik (**2004**).

1760-1797 – François Noël BABEUF, már az első francia forradalom idején jelentős kommunista agitátor. A vészjósló jövő előfutára.

1793-1794 – A GRANDE TERREUR (nagy terror) évében Danton és Robespierre 16.594 halálos ítéletért felelős. Azok száma, akik így vagy úgy a tömeggyilkosságokban életüket veszítik, 200.000-re tehető.

1796 – A 27 éves BONAPARTE felségül veszi a 33 éves JOSÉPHINE DE BEAUHARNAIS özvegyasszonyt, akinek a férje mint arisztokrata forradalmár és generális röviddel előtte (1794) a nyaktiló alatt végezte be az életét. Joséphine már 22 éves kora óta elvált asszony volt és a pá-

rizsi »finom társaság« félvilági dámája lett, aki nemcsak nagylábon és nagy adósságok közepett élt, de egyformán kiváló kapcsolatokat tartott az *ancien régime*, a forradalom és a direktórium befolyásos tagjaival. Ideális élettársnak mutatkozott arra, hogy bevezesse a vidéki hadnagyot az új felső osztály érdekszférába.

1793 – A KATOLIKUS »HUHOGÓ« ELLENFORRADALOM (Chouannerie): A forradalom második évében kitört az aktív és állandó jellegű egyházüldözés. Erre fel Vendée és Bretagne kerületében, továbbá a szomszédos Loire mentén nagyméretű, királyhű, katolikus ellenforradalom veszi a kezdetét. Az egyszerű nép ellenállásából tömegmozgalom keletkezik. A felkelés elfojtása a kor legvérengzőbb tettei közé tartozik. A republikánus erők pokoli mézszárlásának (*colonnes infernales*) mintegy 170.000 férfi, nő és gyerek esik áldozatul, ami helyenként megfelel a lakosság 25-35 százalékának. A bagolyhuhogás a felkelők titkos morzeszerű jelzése, a »Huhogó szív« (*Coeur chouan*) a katolikus erények, a hagyományos értékek és a töretlen hűség szimbóluma lett. Jean Cottreau (1757-1794), akit a bajtársai »Huhogó Jánosnak« (Jean Chouan) hívtak, vendée-i parasztsorból és csempészfoglalkozásból vedlett át az ellenforradalom egyik legendás hírű hőségévé. Jól ismerte az erdei utakat és a vidéki táj bújtatóit a brutális forradalmi túlerő ellen vívott intelligens harcban.

1775-1799 – VI. PIUSZ pápa ismételten elítéli (1791, 1793) a liberális egalitarizmust és megerősíti, hogy a monarchia a legkiválóbb (*praestans*) államforma. BONAPARTE tábornok a forradalmi csapatok élén bevonul Milánóba (1796), majd a lombardiai és római hadjáratok végeztével Franciaországba deportálja a hősieen ellenálló pápát, akinek útközben Valence-sur-Rhône-ban nyomorúságos körülmények között kellett meghalnia.

1799 – BONAPARTE államcsíny révén, nem utolsó sorban nagyravágyó neje ösztökélésére és befolyásos támogatásával teljhatalmú első konzul lesz.

1803 – BONAPARTE felmorzsolja a Katolikus Huhogó Ellenforradalom utolsó csapatait, akik ugyan, ha el is vesztették a csatározást, de mégiscsak egy egész évtizeden át példamutató spontán ellenállást fejtettek ki.

1804 – BONAPARTE – I. Napóleon néven – császárnak deklarálja és megkoronázza saját magát és nejét. Egy évtizeden át fogja terrorizálni Európát (1804-1814). A szenvedélyesen törtető, korzikai parvenünek nem kevesebb, mint a Szent Német Római Birodalom állt az útjában.

Az elmúlt tíz évszázad hosszú történelme során soha senki sem bitorolta a császári címet, amely váltakozó szerencsével, sikerrel és hatalommal a fejedelmek döntése alapján mindig a hagyományos úton jött létre. Egész Európában a spanyol, angol, francia, svéd és a többi nemzet királyai, fejedelmei és egyéb uralkodói számtalan igazságos és igazságtalan háborút viseltek, szöveterkezték egymással vagy egymás ellen, bármerre is jöttek, láttak, győztek vagy veszítettek, de nem volt egyetlen példa sem arra, hogy bárki is kétségbe vonta volna a német-római császárság intézményét. Az orosz császárság is Kelet-Rómából örökölt, elismert, intézményes realitás volt. A fenyegető új európai helyzetben elképzelhetetlen profanációnak számított, hogy egy jött-ment korzikai jakobinus hadnagy legyen a »Harmadik vetélytárs«. Az első köztársaság önkényes felértékelése *császári* szintre, a republikánus Napóleon váratlan trónralépése, önkoronázása és öntömjénezése akkoriban, ma már alig elképzelhető, botrányos és borzalmat keltő világválsággá terebélyesedett.

A SZENT NÉMET-RÓMAI BIRODALOM VÉGKIMERÜLÉSE (1804-1806)

1804 – II. FERENC (1792-1806), az utolsó német-római császár, Napóleon hegemonikus törekvései láttán a lesújtó ijedelem dermesztő pillanatában a preventív csapás helyett váratlanul meghunyászkodva proklamálja az osztrák császárságot. Az a körmönfont helyzet állt elő, hogy

miközben (csupán két évig!) még egyetemes német-római császár volt, biztonság kedvéért csináltatott magának egy regionális osztrák császári pótkoronát és pótcímet.

Ha Párizsban székel egy regionális »francia császár«, miért ne székelhetne Bécsben is egy regionális »osztrák császár«? Hiszen ezt csinálták Theodosius császár fiai is 395-ben! De a Római Birodalom széthullásával rá is fizettek! A regionalizmus ebben az esetben ugyan az európai egyetemeség feladását jelentette, de a mi Ferencünk az ilyen finomságokra már nem volt túlságosan érzékeny. S valószínűleg a történelmet sem tanulmányozta. Több bátorság híján, ezentúl diplomatikus huncutsággal I. Ferencnek hívja és lefokozza magát. Várakozó álláspontra helyezkedik. A fenyegető retentő támadást azonban ezzel a ravaszkodással sem kerülhette el. Napóleon már a rákövetkező év decemberében talpig fegyverben ott állt a szomszédos Morvaországban, Austerlitzben, készen arra, hogy halálos sebet üssön Európa legrégebb megszentelt intézményeire és megkaparintson minden hatalmat.

Ferenc így már előre megalkuszik a Német-Római Birodalom végzetes helyzetével. A frissen kiagyalt osztrák császárság kitalációjával diplomatikusan akarta megelőzni, hogy a telhetetlenül törtető francia vetélytárs valamilyen formában jogfolytonosságra formálhasson igényt az Egyetemes Római Birodalom trónkövetelője vagy utódja gyanánt. A defenzív visszahúzódással csak arra törekszik, hogy megtarthassa a lehető legkisebb presztízs veszteséggel az egykori nagy birodalom délkeleti osztrák részeit, a magyar, valamint a cseh királyságot.

Eddig a pontig a német-római korona az európai nagyhatalom szimbóluma volt, s a Habsburg-ház tartományai nem képeztek sem önálló császárságot sem királyságot, hanem egy választójoggal felruházott főhercegséget (*Erzherzogtum*) a Német-Római Birodalmon belül.

1805 – AUSTERLITZ: A veszély olyan eminens volt, hogy a csatátérre Napóleonnal szemtől szembe személyesen

felvonul I. Sándor Pavlovics Romanov orosz császár (1801-1825) is. A mi Ferencünk jobbnak látta, hogy ő maga otthon maradjon. Csak a katonáit küldte a csatatérre. Ebben a végzetes, úgynevezett *három-császár-csatájában* Napóleon fölényes győzelme eldőnti Európa tragikus sorsát. Fegyverszóval bekövetkezett a hatalmi döntés: A francia parvenü megpecsételi a kontinens jövőjét a következő tíz évre (1804-1814).

1806 – I. FERENC (1804-1835), az első osztrák császár kénytelen-kelletlen feloszlatja a már csak papíron létező Szent Német-Római Birodalmat. Ferenc a tagállamokat formálisan is feloldja a birodalmi jogok, kötelességek és érzületek alól, de ezzel az aktussal nemcsak Napóleon előtt, hanem maga mögött is felégeti a hidat, amelyen már nem volt többé visszatérés a páneurópai birodalom keresztény eszményeihez és erényeihez. Az egykori *egyetemes császár* («caesar») helyét ettől kezdve három degradált *regionális császár* foglalja el. A két vesztes *Szentpétervárott* és *Bécsben* trónol, míg a harmadik *Párizsban* tüzi ki a győztes lobogóját.

1806 – VII. PIUSZ pápa kiközösíti Napóleont az Egyházból. Erre fel az újdonsült, sikerekben sütkérező tirannus a pápát a fontainebleau-i kastélyban fogságba veti, ahonnan csak az európai szövetségesek győzelme után szabadul ki nyolcévi börtönbüntetés elviselése után (1814).

1809 – Andreas HOFER, tiroli nemzeti hős, küzd a franciák és a bajorok ellen, akik Napóleon csatlósai lettek és jutalomdíjként elfoglalják Ausztriától Tirolt és Salzburgot. Hofer francia fogságba esik és Mantuában az utolsó szakaszsortűzben a vértanúk halálát szenved el (1810).

Ugyanez év júliusában Napóleon a wagrami csatában döntő vereséget mér Ausztriára és a schönbrunni békében II. / I. Ferenc kénytelen megalázó feltételeket elfogadni.

1810 – A BONAPARTE házba beköszönt a házassági krízis: Az időközben 47 éves JOSÉPHINE császárnénak 14 évi házasság után sem sikerült trónörököst világra hoznia, ezért a 41 éves Napóleon proklamálja a válást.

De ennél még sokkal megdöbbentőbb, hogy Metternich, akkoriban bécsi nagykövet Párizsban, közvetíti és II. / I. Ferenc házasságra kényszeríti a 19 éves MARIE-LOUISE lányát Napóleonnal, a megvetett és a pápa által kiközösített ellenséggel. A háttérben az volt az új spekuláció célja, hogy a roskadozó Ausztria csak házasodjék, és ezen a szégyenteljes áron nyerje meg a francias zsarnok jóindulatát. Metternich minden gátlás nélkül megjegyzezi: »Lehet-e mást választani az állami érdek és a kisasszony lelki fájdalmai között?« Marie-Louise császári apjának sem volt skrupulusa a leánykereskedés miatt.

1811 – A KIS II. NAPÓLEON: Egy év múlva világra jön a trónörökösgyerek, de amire három éves lesz, már minden meg fog változni, éppenséggel csak trón nem marad hátra a számára (1814). Az apja szerencsecsillaga letűnik a végzetes oroszországi hadjárat (1812) és a *lipcsei-népekcsatája* után (1813), ahol az egyesült európai haderők véget vetnek a francia rémuralomnak. Egész Európa fellélegzik. Napóleont száműzik Elba szigetére (1814), habár rövid viharshünet elmúltával még onnan is újra próbálkozik egy 100 napos puccskísérlettel (1815). A waterloo-i csata végeztével eltávolítják Szent Ilona szigetére, ahol 52 éves korában fiatalon meghal (1821). A szerencsétlen MARIE-LOUISE Bécsbe menekül a gyerekével.

1811-1832 – II. NAPÓLEON: Bécsben éldegél s betegeskedik. Az osztrák nagyapja, II / I. Ferenc jóvoltából Csehországban Reichstadti herceg lesz belőle, ahová azonban soha sem tette be a lábát. 21 éves korában meghal tuberkulózisban (1832), csak úgy, mint XVII. Lajos Károly trónörökös 37 évvel azelőtt.

1815 – SZENT SZÖVETSÉG:

I. Sándor Pavlovics orosz császár (1801-1825),

II / I. Ferenc néhai német-római, most már csak osztrák császár (1804-1835) és

III. Frigyes Vilmos porosz király (1797-1840) a legyőzött francia császárság székhelyén, Párizsban, Szent Szövetséget köt az európai béke céljából erősen megfogadott keresztény elvek alapján. Anglia és az egyházi állam kivételével minden európai ország felvételt kér a szövetségbe. Franciaország is, de csak a királyság helyreállítása után **(1818)**. Az orosz és az osztrák császár továbbra is a szövetség irányítója marad.

1814/15 – A BÉCSI KONGRESSZUS: A Szent Szövetség szellemében Oroszország és Ausztria mellett részt vesz Anglia, Poroszország, Franciaország és a Római Katolikus Egyházi állam is Európa politikai újrarendezésében. Napóleon ároktöréseit azonban már soha nem sikerült teljesen jóvátenni. A drámában vége lett egy felvonásnak, hogy aztán a XX. században beteljesedjék a rákövetkező két világháború és a bolsevik forradalom még nagyobb tragédiája.

1814-1830 – WATERLOO UTÁN: A hazatérő Bourbon-testvérpár: XVIII. LAJOS (1814-1824) és X. KÁROLY (1824-1830) megszilárdítja a restaurációt. Károly uralkodását a republikánus párt hat év múlva újra megbuktatja a júliusi forradalomban (1830).

1830-1848 – A JÚLIUSI FORRADALMÁROK: A magabiztos Szent Szövetséggel szemben, a feszült európai helyzetben, nem mernek kikiáltani egy újabb köztársaságot s jobbnak látják, hogy egy bábót ültessenek Károly király helyére. Így kerül LAJOS FÜLÖP, egykori forradalmár Bourbon-herceg a »republikánus trónra«, aki mellékágon a Napkirály leszármazottja, de húsz éves fiatal fővel apjával együtt jakobinus volt. Mindketten helyeselték XVI. Lajos kivégzését (1793). Az időközben 57 éves Lajos Fülöp saját uralmát a szintén nemesi családból származó, akkor már 73. életévét taposó Marquis de La Fayette, híres republikánus tábornok, személyes támogatásának köszönheti: Régről megrögzött bajtársak voltak.

LAJOS FÜLÖP, akit »Polgári Királynak« (*Le Roi Citoyen*) csúfolnak, sem kerüli el a tipikus végzetet, mivel a 30-as után a 48-as forradalmi hullám őt is elsöpri. **1850**-ben meghal. A rákövetkező II. francia köztársaság mindössze három évig fog létezni.

1848-1851 – II. FRANCIA KÖZTÁRSASÁG: Megbuktatja a polgári királyt és fél Európában újból hadiállapotot vált ki.

1851-1870 – BONAPARTE NAPÓLEON KÁROLY-LAJOS: A köztársasági elnök a jogfolytonosság látszata kedvéért III. Napóleonnak nevezi magát és, akárcsak egykoron a korzikai rokona, kikiáltja a II. császárságot: Ezért lett »Elnök Királyfi« (*Prince-Président*) a történelmi gúnyneve. Tizenkilenc év után majd rá is sor kerül a lebukásban, miután a sedan-i csatában (**1870**) elveszti a következő francia-porosz háborút. Ez lett az ő Waterloo-ja.

1870-1940 – III. FRANCIA KÖZTÁRSASÁG: A liberális ellenzék megbuktatja III. Napóleont, Angliába kell menekülnie. A diadalmas porosz csapatok bevonulnak Párizsba. Németország visszakapja Elzász-Lotaringiát (1870-1918).

1871 – I. VILMOS (1861-1888): A porosz királyt január 18-án a diadalittas hívei a versailles-i kastély tükörtermében a hatalmi téboly tetején kikiáltják »német császárnak«, amikor a levitézlett, második »francia császár« Angliában már éppen nyugalomba vonult. Ez a katasztrofális ballépés a francia történelem utóbbi félévszázados fejleményeinek súlyos megalázása lett: *Német császár – Versailles-ban!* Maga Vilmos király is vonakodott elfogadni. De aztán mégiscsak koccintottak rá egyet. Így is lehet ürügyeket keríteni egy eljövendő világháborúra.

Közben létrejön a *párizsi kommun* alakjában a világ legelső, két és félhónapos proletárdiktatúrája, amit egy véres hét után május végén majd a francia liberálisok sikeresen levernek.

1888 – A HÁROM-CSÁSZÁR-ESZTENDEJE: I. VILMOS elhunyt, a trónörökös fia III. FRIGYES 99 napos uralom után szintén megboldogult, és utána következik a harmadik s egyben utolsó német császár II. VILMOS (1888-1918), aki az első világháborúval majd mindent eljátszik.

1894-1910 – LE SILLON: Politikai párt a III. francia köztársaságban Marc Sangnier vezetésével, aki közel áll a korabeli liberális-katolikus, szociális-emancipációs mozgalmakhoz. A katolicizmust ki akarja békíteni a forradalom ideáljaival és ugyanakkor az antiklerikális munkásmozgalmakra keres alternatívákat. Kezdetben eredményesen mutatkozik, de X. Szent Piusz pápai körlevéllel (*Notre charge apostolique* 1910) elítéli. Ezután a *Sillon* felbomlik. Sangnier a *Fiatal Köztársasági Liga* néven új pártot kezdeményez, de már nem tesz nagyobb befolyásra szert.

Időközben az ellenforradalom kiemelkedő személyiségei közül megemlítendők elsősorban:

1753-1821 – Joseph Marie COMTE DE MAISTRE

1754-1840 – Louis-Gabriel-Ambroise DE BONALD

1809-1853 – Juan DONOSO CORTÉS

1846-1878 – IX. BOLDOG PIUSZ pápa az I. vatikáni zsinat (1869-1870) élén.

1852-1935 – Paul BOURGET, regényíró

1903-1914 – X. SZENT PIUSZ pápa körlevelei: *Jucunda sane* (1904), *Il fermo proposito* (1905), *Notre charge apostolique* (1910).

A VILÁGHÁBORÚ ELSŐ FEJEZETE (1914-1918)

1914-1918 – FERENC FERDINÁND főherceg meggyilkolása Sarajevóban kiváltja az első világméretű háborút. Ausztria hadat üzen Szerbiának. Németország az ősrégi francia vetélytársa ellen spekulál. A franciák sóvárognak,

hogy visszaszerezzék Elzász-Lotaringiát. Az európai *Négy-Császár-Komplexus*: vagyis a francia, német, osztrák és orosz partikuláris nagyhatalmi politika elkerülhetetlenül kirobbantja a világháborút. Az immár évszázadossá fajult francia acsarkodás és az osztrák-német revánsvágy már amúgy is vaskos történelmi háttere mindezek után még elképzelhetlenebb áldozatokkal jár az eljövendő két világháború csatatarein.

Ausztria és Németország szövetsége ellen nemcsak egész Európa vonul fegyverbe, hanem Woodrow WILSON amerikai elnök is csatlakozik hozzájuk. Az eredmény katasztrofális lesz.

1919-1920 – VERSAILLES ÉS TRIANON: A III. francia köztársaság az álbékével tönkreteszi fél Európát. A franciák újra meghódítják a kicsi, de hagyományokban gazdag Elzász-Lotaringia határvidékét és erőszakos chauvinista politikát folytatnak, amint 1789 és 1870 között már mindig is tették.

A versailles-i konferenciát január 18-án nyitják meg, ugyanaz napon és ugyanabban a tükörteremben, amikor és ahol a porosz királyt a diadalittas hívei (1871) kikiáltották »német császárnak«. Az aláírásra június 28-án Ferenc Ferdinánd meggyilkolásának ötödik évfordulóját választják ki. A cinizmus felülmúlhatatlanabb nem is lehetett volna.

Wilson mint a baloldali-liberális Demokrata Párt ideológusa és az egalitarizmus szélsőséges híve, nagy élvezettel szorgalmazza a német és az osztrák-magyar monarchia szétverését, feldarabolását és megalázását az álbékeszerződések keretében.

A francia chauviniszták és a fölényeskedő amerikai demokraták egyesült erővel elűzik a német és az osztrák császárt. Ezzel teljes az elégtételük I. Napóleon vereségeért, akit ma is bálványoznak. A helyi szocialisták azon nyomban kikiáltják a weimari illetve az I. osztrák köztársaságot.

III. FORRADALOM: OROSZORSZÁGBAN FOLYTATJÁK A RÉMURALMAT (1917)

LENIN: A terrorista szakember révén exportálják a világ-forradalmat Oroszországba, hogy megdöntsék a moszkvai patriarchátust s annak világi uralkodóját, az orosz császárságot.

Miután ez nagymértékben sikerült, a Szovjetunió szét-hullása (1991) óta jelenleg minden forradalmi erő vissza-fordul a keresztény civilizáció nyugati maradványai ellen.

A VILÁGHÁBORÚ MÁSODIK FEJEZETE (1939-1945)

1933 – III. BIRODALOM: Az I. világháború végez-tével Hitler az elfojtott »francia-osztrák-német-orosz csá-szár-komplexus« utolsó követelője és véres bosszúállója. A páneurópai birodalom letűnt fikcióját szeretné restaurálni perverz nacionalista-szocialista alapokon.

Amint I. Napóleon államcsínnyel kijátszotta az I. köz-társaságot, ugyanazt tette III. Napóleon a II. köztársasággal. Hitler is megszerzi egy pár év alatt a félig liberális, félig szocialista weimari köztársaságtól a teljhatalmat. Mind a három parvenü hasonló úton, hihetetlenül gyorsan, sok sze-rencsével, vészjósló üstökösként lépett fel.

Az osztrák-német *Führer* azonban nemcsak I. Napóle-on elvakult, félőrült csodálójának mutatkozik, hanem min-den háborús büntettének és stratégiai hibájának a másolója is lesz. Az orosz fronton egyik sem tanulta meg a földrajzi leckét, hogy *ekkora* területet nem lehet karhatalommal le-győzni és *Párizsból* vagy *Berlinből* kormányozni a katonai és népi ellenállással, valamint az időjárás, az egészségügy és az utánpótlás viszontagságaival szemben. A hadi erők élelmezése, az állatok takarmányozása, a járművek karban-tartása és ellátása üzemanyaggal, a fegyverszállítás nagy tá-volságokra, s a tömegesen elesett katonák utánpótlása meg-oldhatatlan problémává vált a hadi technika fejlettségének akkori fokán. Egyedül a volvográdi csatában másfél millió

ember vesztette el az életét. Ez a tömegmészárlás minden részletében a napóleoni hadjáratok hekatombáira emlékeztet. Oroszország nagyságrendjében az ellenséget először is katonailag legyőzni, azután megszállni és a közigazgatását megszervezni ma is ugyanilyen képtelen vállalkozás volna.

1936-1939 – A liberális III. francia köztársaság, Anglia és Amerika tétlenül tűri, hogy a Szovjetunió tevékenyen támogassa a spanyol polgárháborúban a kommunista diktatúra előnyomulását.

1939-1945 – A második az első világháború szerves folytatása. Sztálin és Hitler kiagyalja a tömeggyilkosság legújabb találmányait: Milliós méretű deportálásokat és koncentrációs táborokat a civil lakosság kiirtására.

1943-1945 – TEHERÁNI ÉS A JALTAI KONFERENCIA: Az amerikai liberális-szocialista »Demokrata Párthoz« tartozó Roosevelt és a konzervatív angol Winston Churchill szemrebbenés nélkül kiszolgáltatja Sztálinnak Kelet-Európát.

A rákövetkező kommunista rémuralom idején kevés olyan hűséges szószólónk akad a nagyvilágban, mint Plinio Corrêa de Oliveira.

1956 – OKTÓBER 23: Dicsőséges magyar ellenforradalom a vörös terrorral szemben.

1958-1963 – XXIII. JÁNOS pápa: Megnyitja a II. vatikáni zsinatot (**1962**). VI. PÁL folytatja s befejezi (**1963-65**).

1959 – »Forradalom és ellenforradalom« – Plinio Corrêa de Oliveira főműve.

IV. FORRADALOM: PÁRIZSBAN ÚJRA FELLOBBAN A METAFIZIKAI LÁZADÁS

1968 – Az úgynevezett 68-as nemzedék anarchista-kommunista forradalma a párizsi Sorbonne-on a diáklázadások áradatát indítja el. Később csatlakoznak hozzájuk a francia kommunista párt és a szakszervezetek munkáscsoportjai, a szexuális és anarchista forradalomügynökei és képviselői, továbbá a hippik. Különböző mértékben, de az egész világon elterjesztik a nézeteiket.

TARTALOM

ELŐSZÓ A MAGYAR OLVASÓHOZ.....	7
1. Plinio Corrêa de Oliveira élete (1908-1995).....	7
2. Plinio Corrêa de Oliveira művei	8
3. Árkos törések a civilizációban	11
4. Az alázatosság az igazság szenvedélyes szeretete	14
5. Szabad-e kritikát gyakorolni a katolikus Egyházban?	15
6. Az üres trónus színe előtt: Elvesztettük a világegyetem köze- pét?	16
7. Hová sorolandó az 56-os magyar felkelés?	18
BEVEZETŐ.....	21
I. RÉSZ – FORRADALOM.....	27
I. FEJEZET	29
A mai ember krízise	29
II. FEJEZET.....	29
A nyugati keresztény ember krízise.....	29
III. FEJEZET	30
A krízis jellemzői.....	30
1. A krízis általános	30
2. A krízis egységes.....	30
3. A krízis mindent behálóz.....	31
4. A krízis uralkodó	31
5. A krízis fejlődik.....	31
A. A középkor hanyatlása.....	32
B. Reneszánsz és az álreformáció	33
C. Francia forradalom.....	35

D. Kommunizmus	36
E. Monarchia, közügy és vallás.....	36
F. Forradalom, ellenforradalom és diktatúra	39
IV. FEJEZET	41
A forradalmi folyamat metamorfózisai.....	41
V. FEJEZET	43
A forradalom mélységei: tendenciák, eszmék, tények	43
1. Forradalmi tendenciák	43
2. Forradalmi eszmék.....	43
3. Forradalmi tények	44
4. Különböző észrevételek	44
A. A forradalom mélységei nem kronologikus sorrendben következnek	44
B. A forradalom három mélysége nem mindig világos	44
C. A forradalom nem legyőzhetetlen folyamat.....	44
VI. FEJEZET	45
A forradalom előmenetele	45
1. A forradalom hajtóereje	45
A. A forradalom és a rendellenes tendenciák	45
B. A forradalom heves robbanásai már a csírájában is megtalálhatók	45
C. A forradalom elmérgesíti a saját kiváltó okait	46
2. Látszólag a forradalom kizökken a megszokott üteméből....	46
3. Erőltetett menet az egyik perfekcionizmusból a másik perfekcionizmusba	47
4. A forradalom sebességváltója harmonikusan dolgozik.....	47
A. Gyors menet.....	47
B. Lassú menet	47
C. Hogyan harmonizál a sebességváltás.....	48
5. Megcáfolt ellenvetések	48
A. Lassú forradalmárok és félig-meddig ellenforradalmárok	48
B. Protestáns monarchiák és katolikus köztársaságok	50
C. Protestáns auszteritás	51
D. A forradalmárok egységfrontja	52

6. A forradalom ügynökei: Szabadkőművesek és más titkos erők	53
--	----

VII. FEJEZET..... 54

A forradalom lényege.....54

1. Milyen az igazi forradalom?	54
A. A forradalom szó jelentése	54
B. Vérontó és nem vérontó forradalom	55
C. A forradalom méretei	55
D. A forradalom igazi arca	55
E. Az igazi rend kipusztítása	55
2. Forradalom és törvényesség	57
A. Igazi törvényesség	57
B. Katolikus kultúra és civilizáció	58
C. A katolikus civilizáció szakrális jellege	59
D. Igazi kultúra és igazi civilizáció	59
E. Valódi törvénytelenység	60
3. A forradalom metafizikai elvei: önhittség és érzékiség	60
A. Gög és egalitarizmus	61
B. Érzékiség és liberalizmus	65

VIII. FEJEZET 69

Az értelem, az akarat és az érzékek meghatározzák a tetteinket69

1. A bukott természet, a kegyelem és a szabad akarat	70
2. A forradalom csírája	70
3. Forradalom és rosszhiszeműség	71

IX. FEJEZET 73

A félig-meddig ellenforradalmár szintén a forradalom szülötte.....73

X. FEJEZET 74

Kultúra, művészet, környezet a forradalomban74

1. Kultúra	74
2. Művészet	75
3. Környezet	75
4. A művészet és a környezet történelmi szerepe a forradalmi folyamatban	75

XI. FEJEZET	76
Forradalom, bűn, megváltás és a forradalmi utópia	76
1. A forradalom letagadja a bűnt és a megváltást.....	76
2. Történelmi próbatétel: A bűn tagadása a liberalizmusban és a szocializmusban	77
A. Az egyén makulátlan fogalma	77
B. A tömegek makulátlan fogalma	77
3. Megváltás a tudomány és a technika vívmányai révén: A forradalmi utópia	78
XII. FEJEZET	79
A forradalom pacifista és antimilitarista jellege	79
1. A tudomány véget vet a háborúnak, a katonaságnak és a rend- őrségnek.....	79
2. A forradalom és az egyenruha közötti doktrinális ellentétek	79
3. A forradalom ellentétben áll a katonás életmóddal	80
II. RÉSZ – ELLENFORRADALOM.....	81
I. FEJEZET	83
Az ellenforradalom tulajdonképpen reakció.....	83
1. Küzdelem a forradalom ellen: szemtől-szembe	83
2. Ez a reakció nemes magatartás	83
3. Határozott szembenállás a mai ellenféllel is.....	83
4. Az ellenforradalom korszerűsége és átfogó küzdelme.....	84
II. FEJEZET	85
Történelmi maradiság a reakció fényében.....	85
1. Mit kell restaurálni	85
2. Mit kell megújítani.....	85
III. FEJEZET	87
Az ellenforradalom és az újítások viszketegségi láza.....	87
1. Az ellenforradalom tradicionalista	87
A. Mi az oka?	87
B. A pislákoló lámpás.....	87
C. Helytelen tradicionalizmus	88
2. Az ellenforradalom konzervatív.....	89

3. Az ellenforradalom a valódi haladás előfeltétele	89
IV. FEJEZET	90
Ki ellenforradalmár?	90
1. Az a tevékeny ellenforradalmár	90
2. Potenciális ellenforradalmár	91
V. FEJEZET	91
Az ellenforradalom taktikája.....	91
1. A tevékeny ellenforradalmár harcmódora	92
A. Egyéni akció révén	92
B. Koordinált akció révén	92
2. Harcmódor a potenciális ellenforradalmár megnyerésére	93
3. Harcmódor a forradalmárral szemben	93
A. Kezdeményezés a forradalom ellen.....	93
B. A forradalom ellentámadása	94
4. Elitek és a tömegek a forradalom ellen alkalmazott taktikában.....	95
VI. FEJEZET	95
Az ellenforradalom eszközei	95
1. Törekedni kell a hatásos eszközök megszerzésére	95
2. A szerény segédeszközök bevetése is hatékony.....	96
VII. FEJEZET.....	96
Akadályok az ellenforradalom útján	96
1. Elkerülendő csapdák az ellenforradalmárok soraiban	96
2. A forradalom olcsó szólamai.....	97
A. Idejét múlta az ellenforradalom?	97
B. Negatív-e az ellenforradalom magatartása?.....	98
C. Polemikus és kártékony az ellenforradalom?	99
3. Helytelen magatartás a forradalom szólamaival szemben .	100
A. Csak bagatell szócsata, ha az ellenség hangoztatja a szólamait?	100
B. Hagyjuk ki a polemikus témákat, ne birizgáljuk a fájó pontokat?.....	100
VIII. FEJEZET	101

Megrázkódtatások a forrongásban.....	101
1. Folyamatos fejlődés a rend felé	101
2. A forradalom tipikus fejlődése	101
A. Gyors menetben.....	101
B. Lassú menetben	102
3. Hogyan lehet ízzé-porrá törni a forradalom uralmát.....	103
A. A szentlélek onnan fűj, ahonnan akar	103
B. Semmit sem szabad véka alá rejteni	103
C. A nagy megtérések megrázkódtatása	104
D. Napjainkban a nagy megrázkódtatás valószínűbb, mint valaha.....	105
E. A forradalom igazi arcát kell bemutatnunk	106
F. Végső metafizikai szempontok	106
G. Két szakasz a pálfordulón.....	107
IX. FEJEZET	107
Az ellenforradalom hajtóereje	107
1. Az erények és az ellenforradalom	107
2. A természetfeletti élet és az ellenforradalom	108
3. Legyőzhetetlen az ellenforradalom.....	108
X. FEJEZET	109
Ellenforradalom, bűn, megváltás	109
1. Fel kell frissíteni a jó és rossz fogalmát.....	109
2. Hogyan lehet felújítani a jó és rossz közötti különbséget...	109
XI. FEJEZET	110
Az ellenforradalom és a világi közösségek.....	110
1. Az ellenforradalom és a népjóléti szervezetek	111
A. Jótékonyág, népjóléti segély, állami szolgáltatások, munkaadók és munkavállalók.....	111
B. Küzdelem a kommunizmus ellen.....	114
2. Kereszténység és világtársaság	116
3. Ellenforradalom és nacionalizmus.....	117
4. Ellenforradalom és militarizmus.....	117
XII. FEJEZET	118
Az ellenforradalom és az Egyház	118

1. Az Egyház lényegesen több és szélesebb, mint az ellenforradalom.....	118
2. Az Egyház a legérdekeltőbb a forradalom leverésében	120
3. Az Egyház tehát alapvetően ellenforradalmi erő	120
4. Az Egyház a legnagyobb ellenforradalmi erő	120
5. Az Egyház az ellenforradalom lelke	120
6. Az ellenforradalom ideálja az Egyház dicsőítése.....	121
7. Az ellenforradalom keretei szélesebbek, mint az Egyház hatásköre.....	121
8. Minden katolikusnak hivatása, hogyan ellenforradalmár legyen.....	121
A. A csendes szolgálatteljesítés	121
B. Elszegődés a modern világban.....	122
C. A tudatosan kifejtett küzdelem.....	122
D. Ellenforradalmárok katolikus apostoli jelleg nélkül.....	123
9. A Katolikus Akció és az ellenforradalom.....	123
10. Az ellenforradalom és a nem katolikusok	123

III. RÉSZ – HÚSZ ESZTENDŐVEL KÉSŐBB 1976 125

I. FEJEZET 127

A forradalom szüntelenül átalakuló folyamat.....127

1. A munka három rétegből forrott össze	127
2. A TFP-társulatok tevékenysége és küzdelme húsz esztendő alatt.....	128

II. FEJEZET..... 129

A harmadik forradalom csúcspontja és válsága129

1. A harmadik forradalom csúcspontja.....	129
A. A csúcspontra vezető úton a III. forradalom gondosan elkerülte a totális összetűzést	131
B. Serkenni fognak-e a kommunizmus kalandvágai a közeljövőben?	131
2. Váratlan akadályok gördültek a klasszikus forradalmi módszerek bevetése elé	132
A. Hit és meggyőződés nélkül a dekadencia útján.....	132
B. Kopik a forradalom vezető szerepe	132

C. Ellenvetés: kommunista sikerek az olasz és francia választásokon.....	134
D. A forradalom a csúcspontról krízisbe csapott át (1992)...	136
E. Glasznosztj és peresztrojka: a legújabb köpönyegforgatás? (1992).....	137
F. A Szovjetunió széthullása világszerte még végzetesebb válságot készít elő (1992).....	139
3. A gyűlölet és az erőszak új formákat ölt	140
A. A pszichologikus hadviselés célkitűzései	141
B. A totális pszichologikus hadviselés a III. forradalom válságából ered	142
C. Kultúrforradalom és új tendenciák (1992).....	142
4. A III. forradalom pszichologikus támadása az Egyház berkeiben.....	143
A. A II. vatikáni zsinat (1962-1965).....	143
B. Megdöbrentő visszaélések az Egyházban a zsinat utáni évtizedek során (1992).....	145
C. Visszatekintés XXIII. János és VI. Pál pápa keleti politikájára (1992).....	147
D. Az Egyház a forradalom ellen vívott csata középpontjában áll	149
E. Ellenforradalmi propaganda.....	149
F. A TFP-társulatok hasznos tevékenysége.....	151
5. A III. forradalom az ellenforradalom mérlegén az elmúlt húsz év után	151
III. FEJEZET	152
Születőfélben a IV. forradalom	152
1. A IV. forradalmat megjósolták a III. forradalom szerzői	153
2. A IV. forradalom és a törzsi szellem – egy lehetőség.....	154
A. A IV. forradalom és a mágia abnormális lelkialkata.....	155
B. A strukturalizmus előkészíti a törzsi szellemet.....	155
C. Nem több mint egy szerény hozzászólás	156
D. A banális gondatlanság	156
E. A józan emberi ész profétái tagadják a tényeket (1992)...	157
F. Az Egyházban is dívik a törzsi szellem – vagyis a pünkösdi mozgalmak ittassága	158

G. A monarchikus egyházi tekintély aláaknázása (1992)...	158
3. Az ellenforradalmárok kötelességei a fenyegető	
IV. forradalommal szemben.....	159
ZÁRÓSZÓ.....	161
FÜGGELÉK.....	163
IDŐRENDI ÖSSZEFOGLALÓ: A FORDÍTÓ JEGYZETEI	165

